

ANALIZA DIAGNOSTIC

Intreprinderea Municipala „REGIA ARA” HINCEȘTI

Octombrie 2014

Proiectul USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova

Contractor:

Chemonics International, Inc.

<http://www.chemonics.com/>

Partener:

BDO Audit SRL

Victory Business Center

24 Invingatorilor Street

Bucharest 3

030922

ROMANIA

Office: +40 21 319 94 76

Fax: +40 21 319 94 77

www.bdo.ro

Acest document a fost elaborat cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Viziunile exprimate nu corespund în mod obligatoriu celor ale Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) ori Guvernului SUA.

Cuprins

Prefata	8
1 Introducere	9
Abordare	10
2 Cadrul legal specific gestionarii deșeurilor municipale	12
2.1 <i>Context</i>	12
2.2 <i>Cadrul legal</i>	16
2.3 <i>Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national si regional</i>	18
2.3.1 <i>Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national</i>	18
2.3.2 <i>Programul regional sectorial de management al deșeurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Centru</i>	23
3 Aria proiectului	26
3.1 <i>Descrierea localității</i>	26
3.2 <i>Condiții socio-economice</i>	27
4 Gestionarea deșeurilor la nivelul localitatii	28
4.1 <i>Sistemul de pre-colectare a deșeurilor menajere</i>	29
4.2 <i>Sistemul de colectare si transport a deșeurilor menajere</i>	30
4.3 <i>Evacuarea deșeurilor</i>	32
5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate	35
5.1 <i>Contul de profit si pierdere</i>	35
5.1.1 <i>Evolutia veniturilor pe activitati</i>	35
5.1.2 <i>Evolutia tarifelor pe activitati si a indicelui de suportabilitate</i>	37
5.1.3 <i>Evolutia costurilor companiei</i>	39
5.1.4 <i>Contul de profit si pierdere</i>	46
5.2 <i>Analiza Bilantului Contabil</i>	47
5.3. <i>Prezentarea proiectelor de investitii de care a beneficiat societatea in trecut</i>	50
5.4. <i>Sistemul de facturare si colectare</i>	51
5.4.1. <i>Sistemul de facturare</i>	51
5.4.2. <i>Sistemul de colectare</i>	51
5.5. <i>Analiza fluxului de numerar</i>	52
5.6. <i>Analiza indicatorilor financiari</i>	53
6 Analiza cadrului institutional	56
6.1 <i>Cadrul institutional general privind gestionare a deșeurilor</i>	56
6.1.1 <i>Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	56

6.1.2	<i>Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	61
6.1.3	<i>Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	62
6.1.4	<i>Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor</i>	63
6.1.5	<i>Organisme de control in domeniul gestionarii deseurilor</i>	66
6.1.6	<i>Responsabilitati in stabilirea tarifelor</i>	66
6.1.7	<i>Prevederi privind proprietatea activelor</i>	67
6.2	<i>Cadrul institutional privind gestionarea deseurilor in aria proiectului</i>	68
6.3	<i>Limitari institutionale</i>	70
6.3.1	<i>Limitări legislative</i>	70
6.3.2	<i>Limitari privind stabilirea tarifelor</i>	71
6.3.3	<i>Limitari privind investitiile</i>	72
6.3.4	<i>Limitari privind capacitatea institutionala la nivelul operatorului</i>	72
7	Evaluarea performantelor operationale	95
7.1	<i>Evaluarea performantelor operarii sistemului de management al deseurilor</i>	95
7.2	<i>Evaluarea structurii organizationale</i>	100
7.2.1	<i>Structura organizationala</i>	100
7.2.2	<i>Politica privind resursele umane</i>	102
7.2.3	<i>Procesul de pregatire si implementare a proiectelor de investitii</i>	103
7.3	<i>Evaluarea sistemelor si procedurilor administrative</i>	104
8	Operarea gestionarii deseurilor la nivel regional	107
9	Concluzii	109

Tabele

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Hincesti).....	29
Tabel 2: Situatia mijloacelor de transport la nivelul operatorului de salubritate.....	31
Tabel 3: Informatii despre noua locatie in care se realizeaza depozitarea deseurilor menajere.....	33
Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – IM "Regia ARA" Hincesti si Amen Ver S.A.....	36
Tabel 5: Evolutia tarifelor de salubritate.....	38
Tabel 6: Date care au stat la baza analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate.....	38
Tabel 7: Evolutia costurilor companiei.....	40
Tabel 8: Structura cheltuiilor din exploatare (MDL).....	42
Tabel 9: Structura cheltuiilor din exploatare (%).....	42
Tabel 10: Structura cheltuielilor generale si administrative (MDL).....	44
Tabel 11: Structura cheltuielilor generale si administrative (%).....	44
Tabel 12: Evolutia contului de profit si pierderi.....	46
Tabel 13: Analiza bilantului contabil.....	47
Tabel 14: Viteza de incasare a creantelor.....	48
Tabel 15: Analiza gradului de neincasare.....	48
Tabel 16: Evolutia dinamica a elementelor de bilant.....	49
Tabel 17: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte.....	50
Tabel 18: Analiza fluxului de numerar.....	52
Tabel 19: Indicatori de rentabilitate.....	53
Tabel 20: Indicatori de indatorare.....	54
Tabel 23: Indicatori de lichiditate.....	54
Tabel 24: Autoritati cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor.....	65
Tabel 25: Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional a abordării zonale a gestionării deseurilor municipale.....	107

Figuri

Figura 1: Aria proiectului	9
Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor	13
Figura 3: Cerinte UE privind eliminarea deseurilor	13
Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deșeurilor	15
Figura 5: Planificarea regională a managementului deseurilor municipale în conformitate	21
Figura 6: Harta raionului Hincesti și a orașului Hincesti	26
Figura 7: Sistemul de gestionare a deseurilor la nivelul localitatii	28
Figura 8: Serviciile prestate de catre intreprinderea publica	29
Figura 9: Platforme amenajate pentru colectarea deșeurilor menajere și deseurilor de plastic	30
Figura 10: Platforme amenajate pentru colectarea deșeurilor menajere și deseurilor reciclabile	30
Figura 11: Mijloace de transport utilizate pentru evacuarea deseurilor menajere	31
Figura 12: Locatia noului depozit de deseuri (Hincesti)	32
Figura 13: Locatiile celor doua depozite de deseuri de pe raza localitatii Hincesti	33
Figura 14: Imagini din interiorul depozitului de deseuri (Hincesti)	34
Figura 15: Imagini privind drumul de acces si intrarea in depozitul de deseuri (Hincesti)	34
Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2012 – IM "Regia ARA" Hincesti si Amen Ver SA	36
Figura 17: Structura veniturilor la nivelul anului 2014 – IM "Regia ARA" Hincesti si Amen Ver SA	37
Figura 18: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate	39
Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2013	40
Figura 20: Structura costurilor la nivelul anului 2013	41
Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013	43
Figura 22: Structura costurilor directe la nivelul anului 2014	43
Figura 23: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2013	45
Figura 24: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2014	45
Figura 25: Etape in ajustarea si/sau modificarea tarifelor de salubritate	67
Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor	74
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor	74
Figura 28: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare	75
Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la implicarea partilor interesate in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor	76
Figura 30: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile	77
Figura 31: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor	78
Figura 32: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor	79
Figura 33: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	80
Figura 34: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor	81

Figura 35: Sugestii în domeniul instituțional cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	82
Figura 36: Sugestii în domeniul tehnic cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	83
Figura 37: Sugestii în domeniul financiar cu privire la îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor	84
Figura 38: Metoda de instruire considerată a fi cea mai eficientă pentru atingerea scopurilor.....	85
Figura 39: Domeniile de instruire.....	86
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor instituționale și legislative în domeniul gestionării deșeurilor.....	87
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica planificării sistemului de gestionare a deșeurilor.....	87
Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deșeurilor	88
Figura 43: Principale subiecte de abordat din tematica planificării unui sistem de gestionare a deșeurilor	89
Figura 44: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proiectelor în domeniul gestionării deșeurilor.....	89
Figura 45: Principale subiecte de abordat din tematica informării, educației și comunicării în domeniul gestionării deșeurilor.....	90
Figura 46: Opinia reprezentanților IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare și conștientizare a populației	91
Figura 47: Opinia reprezentanților IM cu privire la materialele de informare și conștientizare cu impact mai semnificativ asupra populației	92
Figura 48: Opinia reprezentanților IM cu privire la grupul țintă pentru viitoarea campanie de informare și conștientizare	93
Figura 49: Opinia reprezentanților IM cu privire la sursele de finanțare care să fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare și conștientizare.....	94
Figura 50: Principalele forme de impact și risc determinate de deșeurile municipale.....	95
Figura 51: Utilaje din dotarea operatorului de salubritate.....	97
Figura 52: Introducerea colectării selective a deșeurilor reciclabile în vederea valorificării	97
Figura 53: Aspecte privind depozitarea deșeurilor în noul depozit de deșuri (Hincești).....	98
Figura 54: Aspecte din depozitul vechi de deșuri (Hincești).....	99
Figura 55: Organigrama Întreprinderii Municipale "Regia ARA" Hincești.....	101

Prefata

Acest Raport a fost elaborat de catre BDO Audit SRL cu suportul proiectului USAID de Sustinere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Documentul reprezinta cadrul masurilor necesare stabilirii unui plan de actiune pentru integrarea localitatii Hincesti intr-un sistem viabil de gestionare a deseurilor menajere.

Prezentul document este elaborat pentru actualul sistem de gestiune a deseurilor din localitatea Hincesti si incearca sa ofere autoritatii publice locale (APL) si operatorului de salubritate (Intreprinderea Municipala "REGIA ARA" – Hincesti) solutii reale, adaptate in functie de infrastructura de care dispun si problemele de mediu din zona.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, atat APL, cat si IM "REGIA ARA" Hincesti se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui plan de actiune pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Echipa de experti care a intocmit acest raport doreste sa multumeasca tuturor celor care intr-un fel sau altul au contribuit la elaborarea materialului de fata si ureaza mult success autoritatii locale si prestatorului de servicii de salubritate in efortul de a face mai curata si mai frumoasa localitatea lor.

1 Introducere

Deseurile de orice fel rezultate din multiplele activitati umane constituie o problema de o deosebita actualitate, datorita nu numai diversificarii tipurilor si compozitiei lor, ci mai ales insemnatelor cantitati de materii prime, materialelor refolosibile si energie care pot fi recuperate prin valorificare si reintroduse in circuitul economic.

Consumul de materiale din secolul XX s-a evidentiat sub doua aspecte. Materialele au devenit tot mai complexe, volumul acestora cuprinzand 92 elemente din sistemul periodic, fata de cca 20 la sfarsitul secolului al XIX-lea. Acest lucru a permis realizarea unor materiale noi, cu proprietati diferite de cele naturale dar si cu toxicitati fara precedent in cadrul habitatelor umane si naturale.

In prezent, devine din ce in ce mai evident faptul ca, gestionarea deseurilor nu mai trebuie privita ca o simpla problema de administrare, ci gandita ca o resursa de crestere a eficientei economice in utilizarea capitalului natural.

Planificarea gestionarii deseurilor, stiintific si adaptata nevoilor, dintr-o localitate/regiune pot fi realizate numai pe baza unor date sigure si a unei analize fundamentate a situatiei existente. Sunt necesare, pe langa cunostinte detaliate privind structurile/facilitatile de salubritate disponibile, date realiste despre cantitatea de deseuri, despre originea si compozitia acestora, precum si cerintele legislative si institutionale de la nivelul national si european.

Este dificil sa se dezvolte un plan de masuri pentru imbunatatirea managementului de deseuri la nivel de localitate fara o baza de date reala. Este chiar mai dificil realizarea unui dialog intre autoritati si populatie cu privire la alegerea unor masuri optime in domeniul serviciilor de salubritate, fara a avea o analiza diagnostic a sistemului actual de gestionare a deseurilor.

In cadrul acestui proiect a fost realizata o analiza diagnostic a prestatorilor de servicii de salubritate din 8 localitati din Republica Moldova (Hincesti, Cahul, Cantemir, Briceni, Soroca, Hincesti, Stefan Voda, Comrat) in baza careia a fost dezvoltat un plan detaliat de îmbunătățire serviciului bazat pe principiile unui management de gestionare a deseurilor viabil.

Figura 1: Aria proiectului

Raportul isi propune sa ofere un concept de cooperare in domeniul gestiunii deseurilor menajere, care sa respecta reglementarile legislatiei din Republica Moldova si Uniunea Europeana, pe baza principiilor existente in *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor* si in *Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor*. Implementarea planului regional de gestionarea deseurilor la nivelul fiecarei localitati presupune un plan de actiune detaliat cu masuri aferente, responsabilitati si termene realiste bazat pe urmatoarele elemente:

- Parteneriatul cu Cetatenii → *Constientizare in domeniul protectiei mediului si consultare;*
- Parteneriatul cu Mediul de Afaceri → *Dezvoltare economica si administrare;*
- Parteneriatul cu Institutiile Publice → *Planificare si dezvoltare.*

Raportul ofera informatii care pot fi utile autoritatilor locale si companiilor de salubritate in implementarea treptata a unor programe de management al deseurilor menajere viabile. Deasemenea, raportul este elaborata astfel incat sa sprijine factorii de decizie si operatorii de salubritate, astfel incat acestia sa inteleaga ca aspectele tehnice, legale, economice, politice si sociale sunt esentiale in dezvoltarea efectiva a programelor de gestiunea deseurilor.

Abordare

Analiza situat iei actuale a fost realizata în detaliu pentru a asigura o baza de date cu informatii cat mai corecte pentru deciziile strategice viitoare. Aceasta etapa a fost dificila din cauza lipsei anumitor informatii (deoarece nu se tin evidente detaliate) si acuratetii limitate a datelor existente, dar, pe baza experientei noastre anterioare, suntem încrezatori că am fost în măsură să avem o abordare care asigura informații suficient de detaliate pentru proiect.

Principalele provocări care au trebuit dep asite în proces au fost următoarele:

- Am elaborat unui program de lucru bazat pe consultari si consens cu toate partile implicate, pentru a ne asigura că sunt luate în considerare opiniile si dorin ele tuturor celor implicați;
- Integrarea principiilor dezvoltării durabile în toate etapele proiectului, pentru a garanta continuitatea;
-  n funcție de organizarea birocratică  i administrativă  i politica națională, poate fi necesară o schimbare în forma de organizare, cu scopul de a garanta caracterul orizontal al propunerilor de dezvoltare durabilă;
- Implicarea publicului de la început. Este important ca publicul să fie informat  i educat cu privire la necesitatea colaborării la tratarea deșeurilor menajere, comerciale  i industriale.
- Asigurarea coordonării administrațiilor implicate prin dialog;

De obicei, priorit atile echipei de management al companiei de utilita i (de exemplu, creșterea eficienței, creșterea calitații serviciilor, un anumit nivel de profitabilitate pentru a asigura resurse financiare pentru investiții, etc.) nu sunt în conformitate cu ordinea de zi a politicianilor locali (de exemplu, nivelul scăzut al tarifelor, men inerea unui număr mare de personal în companie, etc.).

Pentru a accepta și a pune în aplicare planuri de îmbunătățire a performanței, un element important îl vor reprezenta discuțiile ("negocierea") cu autoritățile.

Un element important pentru acest tip de proiect este reprezentat de analiza de suportabilitate a consumatorilor casnici (populație). Acesta este un instrument puternic în a convinge autoritățile locale să accepte strategii tarifare pe termen mediu care să asigure o dezvoltare durabilă, cu interferențe politice minime. În cadrul raportului, noi am realizat și o analiză de suportabilitate a populației pentru a evalua nivelul notei de plată platită de aceștia pentru serviciile de salubritate.

Pe baza tuturor informațiilor colectate, vom pregăti Planuri de Îmbunătățire a Serviciilor. Un Plan de Îmbunătățire a Serviciilor (PIS) este un plan de lucru strategic cuprinzător, elaborat pentru a aborda o varietate de probleme de management ale companiei, cu scopul de a îmbunătăți performanța companiei și care să-i permită companiei să-și realizeze obiectivele pe termen scurt, mediu și lung. Planul de îmbunătățire a serviciilor va oferi recomandări pentru soluționarea problemelor identificate în zonele financiare, instituționale, și operaționale ale furnizorului de servicii, pentru a îmbunătăți performanța.

Beneficiile potențiale de dezvoltare a unui PIS pot fi rezumate astfel:

- Poate identifica deficiențele structurale din companie;
- Creează o platformă pentru înțelegere și concentrare comună a eforturilor;
- Creează o legătură între politicile și planurile pentru implementare;
- Îmbunătățește responsabilitatea și transparența;
- Creează încredere în rândul părților interesate interne și externe;
- Oferă un punct de reper pentru organizație prin monitorizarea și evaluarea performanțelor;
- Este un instrument de implementare a îmbunătățirilor și modificărilor semnificative ale procesului.

Având în vedere abordarea prezentată mai sus pentru efectuarea analizei diagnostic, disponibilitatea noastră de a efectua de asemenea o analiză strategică mai amplă, având în vedere regionalizarea serviciilor, intenția noastră de a realiza de asemenea un exercițiu de benchmarking pentru companiile participante, pentru a le oferi un instrument de comparare a performanțelor lor cu alte companii similare și experiența noastră în gândirea și implementarea planurilor de îmbunătățire a performanței, suntem încrezători că abordarea noastră va asigura o îndeplinire eficientă a misiunii cerute de Proiect.

2 Cadrul legal specific gestionării deșeurilor municipale

2.1 Context

Complexitatea problemelor și standardelor din domeniul gestionării deșeurilor conduc la creșterea cerințelor privind instalațiile de reciclare, tratare și/sau eliminare a acestora. Managementul deșeurilor în Republica Moldova este considerat un domeniu prioritar și are în vedere următoarele **obiective specifice**¹:

- Promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atât în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- Îmbunătățirea sistemului de transport al deșeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer (cca 4-7 stații per raion);
- Dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite de deșeuri menajere solide la nivel regional și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- Îmbunătățirea guvernării instituționale în domeniul gestionării deșeurilor municipale, prin crearea asociațiilor autorităților publice locale la nivel regional (8).

Înțelegerea rolurilor instituționale, cunoșterea principiilor UE și a cerințelor legale naționale în domeniul managementului deșeurilor sunt esențiale în implementarea cu succes a unor sisteme de gestionare a deșeurilor atât la nivel local, cât și regional.

În continuare sunt prezentate câteva din cerințele imediate care trebuie luate în considerare în deciziile pentru gestionarea corectă a deșeurilor:

Planurile de management al deșeurilor trebuie să fie instrumente cheie în dezvoltarea durabilă a gestionării deșeurilor

În conformitate cu articolul 7 din Directiva Cadru a UE (nr. 2008/98/EC) privind deșeurile este **obligatorie elaborarea planurilor de management al deșeurilor la nivel local, regional și național**. Necesitatea elaborării lor rezultă și din aceea că o dată ce standardele cresc, problemele devin din ce în ce mai complexe și solicită soluții diferențiate.

Autoritățile locale sunt responsabile pentru gestionarea corectă a deșeurilor menajere

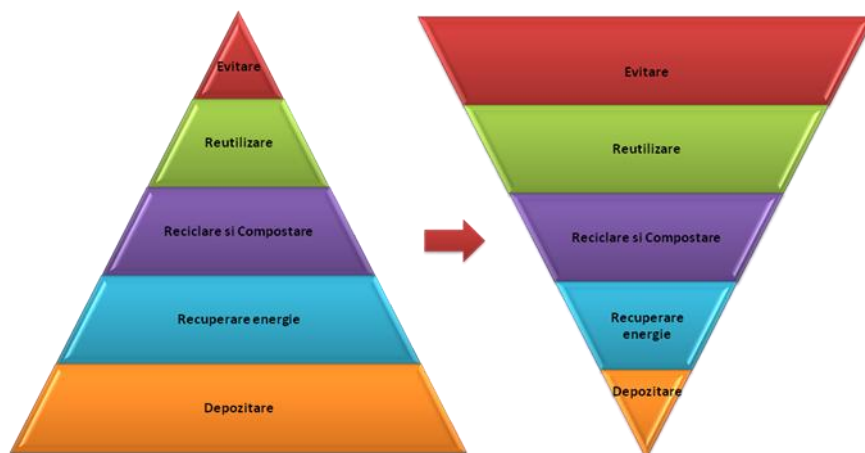
Responsabilitatea pentru gestionarea deșeurilor menajere aparține administrațiilor publice locale, care trebuie să asigure **colectarea selectivă, transportul, valorificarea, neutralizarea și eliminarea finală a acestor deșeuri**.

¹ Sursa Strategia națională de gestionare a deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Consiliile locale aproba strategiile locale cu privire la dezvoltarea si functionarea pe termen mediu si lung a serviciului de salubritate, tinand seama de prevederile legislatiei in vigoare, de documentatiile de urbanism, amenajarea teritoriului si protectia mediului, precum si de programele de dezvoltare economico-sociala a unitatilor administrativ-teritoriale.

In conformitate cu Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor si cu Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor, **autoritatile locale trebuie sa deruleze programe de investitii care sa includa etape de implementare a unui sistem de management integrat: Prevenire, Colectare si Colectare Selectiva, Valorificare si Reciclare, Tratare si Eliminare, in paralel cu inchiderea depozitelor de deseuri neconforme.**

Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor

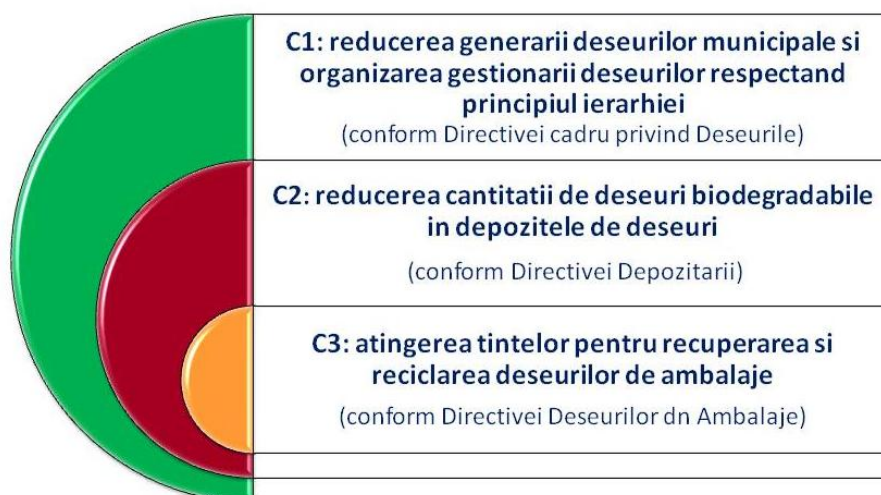

Conceptul de Management Integrat al Deseurilor include urmatoarea ierarhie:

Evitarea formarii deseurilor → Valorificarea → Eliminarea

Obiectivele actuale de management al deșeurilor au fost extinse prin introducerea conceptelor de evitare a formării deșeurilor și valorificarea acestora.

Figura 3: Cerinte UE privind eliminarea deseurilor

Cerinta 1: reducerea generarii deșeurilor municipale și organizarea gestionarii deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor

Ca o prima etapa in ierarhia unui management integrat al deșeurilor este **Reducerea sau Evitarea Formarii Deșeurilor**, pentru ca este metoda care poate reduce costurile si consumul de resurse, poate preveni poluarea si creste eficienta sistemului. Programele de evitare a formarii deșeurilor au ca obiective principale: indepartarea substantelor toxice (pentru a nu ajunge in mediu) si a poluari datorate lor, precum si reducerea cantitatii de deseuri generate.

Singura modalitate pentru statele membre să se conformeze cu cerinta de mai sus este de a *armoniza legislatia nationala cu aquis-ul comunitar din domeniul gestionarii deșeurilor*.

Directiva-cadru privind Deșeurile "impune statelor membre obligația de a dezvolta programe de prevenire a producerii deșeurilor până la data de 12 Decembrie 2013".

Mai mult, până în anul 2015, statele membre sunt obligate să introduca sisteme de colectare selectivă pentru minimum 4 fractii: hârtie, metal, plastic și sticlă.

Cerinta 2: reducea cantitatii de deseuri biodegradabile in depozitele de deseuri

A doua cerință majoră a UE este introdusă prin intermediul *Directivei privind Depozitarea deșeurilor*. Statele membre au obligatia de a reduce cantitatea de deseuri biodegradabile evacuate in depozitele de deseuri, astfel:

- la 75% pana la 16 Iulie 2006,
- la 50% pana la 16 Iulie 2009,
- la 35% pana la 16 Iulie 2016,

fata de cantitatea totala a deșeurilor produsa in 1995.

Statele membre pot obtine o perioada de tranzitie de 4 ani (pana in 2010, 2013 si respective 2020).

Cerinta 3: atingerea obiectivelor de recuperare și reciclare a deșeurilor de ambalaje

Directiva privind ambalajele introduce tinte pentru recuperare și reciclarea ambalajelor și deșeurilor de ambalaje. Incepand cu anul 2008 (sau mai târziu, în cazul în care s-a acordat o derogare), statele membre au urmatoarele obligatii:

- sa valorifice minimum 60% din deșeurile de ambalaje,
- sa recicleze intre 55% si 80% din deșeurile de ambalaje.

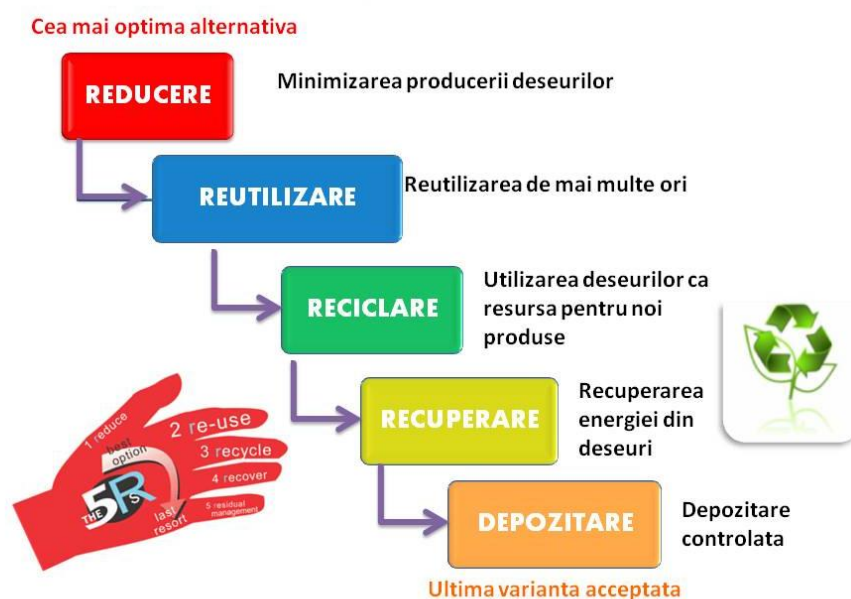
Pentru diferitele tipuri de deseuri de ambalaje, tintele sunt urmatoarele: *sticla → 60 %; hartie → 60 %, metal → 50 %; plastic → 22.5% si lemn → 15%.*

Pentru **eliminarea deșeurilor nevalorificabile** se aplica **depozitarea**. Noile depozite de deșeuri sunt moderne, mult mai sigure din punct de vedere tehnic și administrativ, fiind prevăzute cu din ce în ce mai multe sisteme de control și monitorizare a poluării factorilor de mediu. Noile concepte de operare/exploatare a depozitelor de deșeuri ridică din ce în ce mai puține probleme pentru sănătatea populației și pentru mediu. Deasemenea, multe din depozitele de deșeuri utilizează tehnologii avansate de recuperare a biogazului în vederea obținerii de energie.

Aplicarea acestor principii presupune schimbarea strategiilor actuale pentru gestionarea deșeurilor, conform cărora eliminarea deșeurilor în depozitele de deșeuri este modalitatea preferată (baza piramidei) și minimizarea producerii de deșeuri este opțiunea cel mai puțin folosită.

Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deșeurilor

Cerintele tehnice pentru amplasamentele și exploatarea instalațiilor din domeniul gestionării deșeurilor devin din ce în ce mai stricte

Legislația europeană impune o nouă abordare a problemei deșeurilor, pornind de la necesitatea de a salva resursele naturale, pentru a reduce costurile de administrare și de a găsi soluții eficiente pentru reducerea impactului deșeurilor asupra mediului. Prin urmare, **noile cerințe tehnice pentru locațiile și funcționarea a instalațiilor specifice de gestionare a deșeurilor au devenit mai stricte**. Depozitelor de deșeuri trebuie să fie dotate cu sisteme de etanșare, a levigatului și sisteme de colectare a biogazului, sistem de monitorizare, etc noilor acte normative privind deșeurile instalații de co-procesare și incinerare necesită utilizarea de tehnologii avansate, în scopul de a reduce emisiile, precum și o management special pentru evacuare cenușă. Standardele de securitate și sănătate la locul de muncă umane au devenit mai complexe și restrictive pentru instalațiile de reciclare și de compostare.

Educarea și implicarea publicului sunt cruciale într-un sistem integrat de gestionare a deșeurilor

Deseurile municipale reprezintă o problemă rezolvabilă tehnic numai după ce societatea își va asuma rolul important în separarea, reutilizarea, reciclarea, valorificarea energetică și compostarea acestora, iar industria va acorda atenția corespunzătoare proiectării, astfel încât produsele să poată fi cu preponderență reutilizate, reciclate sau valorificate.

În paralel, este necesară derularea proiectelor de constientizare a populației, având în vedere faptul că, pentru realizarea sistemelor eficiente de gestionare integrată a deșeurilor nu este suficientă doar dezvoltarea infrastructurii, ci și implicarea populației. A contribui la conservarea și re folosirea resurselor existente este mai mult decât dovada unei bune politici civice, este exact ceea ce trebuie să facă fiecare cetățean în vederea protejării mediului în care trăim. Reducerea volumului de deșuri depozitate și protejarea resurselor naturale presupun implementarea sistemului de colectare selectivă a deșeurilor, reciclarea și valorificarea deșeurilor cu conținut util. Fiecare cetățean trebuie să constientizeze faptul că, dacă nu acționează în direcția colectării selective a unor deșuri care se generează zilnic (ambalaje de hârtie și carton, recipiente din plastic, sticlă sau metal, deșuri electrice și electronice și baterii) și le aruncă amestecat în pubele sau containere, acest lucru se va reflecta, foarte curând, nu doar în gradul ridicat de poluare care afectează sănătatea umană și a mediului, ci și în prețul pe care trebuie să-l plătească pentru produsele noi din același material, pentru serviciul de salubritate etc.

2.2 Cadru legal

Politica națională în domeniul gestionării deșeurilor trebuie să se subscrie obiectivelor politicii europene în materie de prevenire a generării deșeurilor și să urmărească reducerea consumului de resurse și aplicarea practică a ierarhiei deșeurilor.

În prezent, în Republica Moldova, legislația specifică din sectorul de gestionare a deșeurilor este în proces de elaborare și armonizare cu directivele UE. Procesul de implementare a Directivei Uniunii Europene necesită timp și este dificil din punct de vedere tehnic. În perioada următoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal și instituțional necesar pentru a sprijini alinierea treptată a practicilor naționale de gestionare a deșeurilor la cele ale Uniunii Europene.

În domeniul managementului deșeurilor prevederile următoarelor acte normative sunt incidentale:

Legea Nr. 1347 din 09 Octombrie 1997 privind deșeurile de producție și menajere;

Care reglementează gestionarea deșeurilor de producție și menajere în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor în circuitul economic, pentru prevenirea poluării mediului.

Legea Nr. 435 din 28 Decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă, cu modificările ulterioare;

care stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competențelor între autoritățile publice; domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale.

Legea Nr. 436 din 28 Decembrie 2006 privind administrația publică locală, cu modificările ulterioare;

care stabilește și reglementează modul de organizare și funcționare a autorităților administrației publice în unitățile administrativ-teritoriale; statutul juridic al unității administrativ-teritoriale; raporturile dintre autoritățile administrației publice, organizarea activității autorităților publice locale.

Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind servicii publice de gospodărie comunală, cu modificările ulterioare;

care stabilește cadrul juridic unitar privind înființarea și organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea și controlul funcționării lor.

Codul Civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 6 Iunie 2002

care în principal determină statutul juridic al participanților la circuitul civil, temeiurile apariției dreptului de proprietate și modul de exercitare a acestuia, reglementează obligațiile contractuale și de altă natură, alte raporturi patrimoniale și personale nepatrimoniale conexe lor, iar în particular, cu impact în ceea ce privește domeniul managementului deșeurilor, reglementează modalitățile de cooperare și asociere între autoritățile locale.

Hotărîrea Nr. 847 din 18 Decembrie 2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Mediului, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia, cu modificările ulterioare;

care stabilește responsabilitățile și competențele Ministerului Mediului în domeniul managementului deșeurilor, în special în ceea ce privește elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului.

Hotărîrea Nr.77 din 30 Ianuarie 2004 cu privire la aprobarea structurii și Regulamentului Inspectoratului Ecologic de Stat, cu modificările ulterioare;

care stabilește forma organizatorico-juridică, structura, atribuțiile, competența și domeniul de activitate ale Inspectoratului Ecologic de Stat cu subdiviziunile sale; funcția de bază a acestuia fiind aceea de a exercita controlul și de a asigura realizarea prevederilor legislației și actelor normative din domeniul protecției mediului

Legea 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova

care stabilește entitățile implicate în procesul de elaborare a documentelor strategice la nivel regional, precum și un mecanism de finanțare a unor investiții, în conformitate cu politica de dezvoltare regională.

Hotărîrea 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale,

care reglementează raporturile dintre Întreprinderea Municipală (forma cea mai des întâlnită de organizare a operatorilor de salubritate) și autoritatea publică locală, în calitate de fondator al acesteia.

2.3 Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national si regional

2.3.1 Planificarea gestionarii deșeurilor la nivel national

Legea actuala a deșeurilor, Legea nr. 1347/09.10.1997, prevede la articolul 11 faptul că *“ministerele, departamentele, autoritățile administrației publice locale, asociațiile, întreprinderile și organizațiile elaborează, în limitele competenței lor, programe de gestionare a deșeurilor, ce includ măsuri care asigură reducerea volumului acestora, reintroducerea lor maximală în circuitul economic în calitate de materii prime secundare sau evacuarea lor fără riscuri ecologice”*. De asemenea, se prevede ca *“autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale și cu protecția mediului înconjurător, în comun cu Ministerul Economiei, elaborează, în baza programelor nominalizate, proiectul Programului de stat de valorificare a deșeurilor de producție și menajere, care este aprobat de Guvern”*.

Dupa cum se poate observa, aceste programe, care ar fi trebuit realizate, sunt programe de prevenire a generării deșeurilor și de valorificare, fără a fi însă documente complete de planificare a gestionării deșeurilor, de la colectarea acestora pana la eliminare.

Din informațiile pe care le deținem, Programul de stat de valorificare a deșeurilor de producție și menajere a fost elaborat în anul 2010.

Proiectul noii legi a deșeurilor, care este în prezent în curs de aprobare, are însă prevederi clare în domeniul planificării, menționând faptul ca Guvernul aprobă ***Strategia de gestionare a deșeurilor și Programul național pentru gestionarea deșeurilor***, care vor fi elaborate de către autoritatea administrației publice centrale în domeniul mediului, respectiv Ministerul Mediului.

Proiectul noii legi a deșeurilor prevede ca Programul național pentru gestionarea deșeurilor va cuprinde o analiză a situației actuale a gestionării deșeurilor pe teritoriul geografic al țării, precum și măsurile care trebuie luate pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu în cazul pregătirii pentru reutilizare, în cazul reciclării, valorificării și eliminării deșeurilor, precum și o evaluare a modului în care programul va ajuta la punerea în aplicare a obiectivelor și dispozițiilor prezentate în lege.

La fel ca și Directiva cadru a deșeurilor, proiectul de lege prevede ca Programul național pentru gestionarea deșeurilor va conține, după caz și luând în considerare nivelul geografic și acoperirea zonei de planificare, următoarele:

- tipul, cantitatea și sursa deșeurilor generate în limitele teritoriului, deșeurile care pot fi transportate de pe sau pe teritoriul național, precum și o evaluare a evoluției viitoare a fluxurilor de deșeuri;
- schemele existente de colectare a deșeurilor și principalele instalații de eliminare și valorificare, inclusiv orice aranjamente speciale pentru uleiurile utilizate, deșeurile periculoase sau alte fluxuri de deșeuri formate;
- o evaluare a necesarului de noi scheme de colectare, închiderea instalațiilor de deșeuri existente, infrastructura suplimentară pentru instalațiile de deșeuri în conformitate cu art. 19 și, dacă este necesar, investițiile legate de acestea;

- informații suficiente despre criteriile de localizare pentru identificarea siturilor și despre capacitatea viitoare de eliminare sau de operare a instalațiilor majore de valorificare, dacă este necesar;
- politicile generale de gestionare a deșeurilor, inclusiv tehnologiile și metodele planificate de gestionare al deșeurilor sau politici privind deșeurile care ridică probleme specifice de gestionare;
- aspectele organizaționale legate de gestionarea deșeurilor, inclusiv o descriere a alocării responsabilităților între actorii publici și privați care se ocupă cu gestionarea deșeurilor;
- o analiză a utilității și a adecvării utilizării instrumentelor economice și de altă natură pentru rezolvarea diverselor probleme legate de deșeuri, luând în considerare necesitatea menținerii unei bune funcționări a pieței interne;
- utilizarea unor campanii de sensibilizare și de informare adresate publicului larg sau unor grupuri țintă de public;
- amplasamente contaminate istoric prin operații de eliminare a deșeurilor și măsurile de reabilitare a acestora.

La art. 35 al proiectului de lege se prevede că în baza Programului național pentru gestionarea deșeurilor, agențiile și consiliile regionale de dezvoltare elaborează **programele regionale privind gestionarea deșeurilor**, conținutul programelor regionale fiind asemănător cu cel al Programului național pentru gestionarea deșeurilor.

Deși abia proiectul noii legi a deșeurilor are prevederi clare în ceea ce privește gestionarea deșeurilor, până în prezent au fost elaborate și aprobate documente de planificare, atât la nivel național, cât și la nivel regional.

Astfel, în anul 2013 a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 "**Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027**". Strategia Națională de gestionare a deșeurilor este documentul strategic pe baza căruia se definesc proiectele de investiții în domeniul gestionării deșeurilor.

Hotărârea Guvernului prevede faptul că Ministerul Mediului va conlucra cu organismele internaționale și potențialii donatori în scopul atragerii volumului necesar de investiții pentru a permite dezvoltarea durabilă a sectorului gestionării deșeurilor și va prezenta anual Guvernului, până la data de 10 aprilie, raportul cu privire la realizarea prevederilor Strategiei Naționale. Celelalte ministere și autoritățile administrative centrale vor întreprinde măsurile necesare pentru executarea integrală și în termenele stabilite a acțiunilor preconizate pentru implementarea Strategiei Naționale și trebuie să informeze anual, până la data de 10 februarie, Ministerul Mediului îndeplinirea măsurilor din Strategia Națională. Este, de asemenea, menționat faptul că beneficiarii proiectelor investiționale în domeniul gestionării deșeurilor trebuie să coordoneze în prealabil cu Ministerul Mediului conceptele proiectelor planificate și este recomandat ca autoritățile administrației publice locale să creeze asociații interraionale de gestionare a deșeurilor în vederea atragerii investițiilor necesare în acest sector.

Obiectul Strategiei Naționale sunt toate tipurile de deșeuri, respectiv:

- deșeurile menajere și asimilabile (deșeuri municipale);
- deșeuri de producție;
- deșeuri din construcții și demolări;

- deșeuri generate din activități medicale;
- fluxuri speciale de deșeuri (deșuri de ambalaje, deșeuri de echipamentele electrice și electronice, cauciucuri uzate, baterii și acumulatori, uleiuri uzate)

Strategia Națională stabilește atât obiective generale, cât și obiectivele specifice.

Obiectivele generale sunt următoarele:

- Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor municipale prin armonizarea cadrului legislativ, instituțional și normativ la standardele UE, bazat pe abordare regională (așezarea geografică, dezvoltarea economică, existența drumurilor de acces, condițiile pedologice și hidro-geologice, numărul de populație etc.) și divizarea teritorială a țării în 8 regiuni de management al deșeurilor;
- Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deșeuri municipale și a stațiilor de transfer;
- Dezvoltarea sistemelor de colectare și tratare a fluxurilor de deșeuri specifice (ambalaje, DEEE, cauciucuri, baterii etc.) prin promovarea și implementarea principului "responsabilitate a producătorului", inclusiv a deșeurilor periculoase (deșeuri medicale, uleiuri uzate etc.) prin crearea a câte unui punct de colectare la nivel de regiune.

În urma adoptării în anul 2006 a legii privind dezvoltarea regională, în Republica Moldova au fost înființate regiunile de dezvoltare (*Regiunea de Dezvoltare Sud, Regiunea de Dezvoltare Centru și Regiunea de Dezvoltare Nord*), care au ca scop stimularea atragerii de fonduri și investiții și de a asigura o dezvoltare durabilă. În plus, trebuie menționate regiunile cu statutul special Gagauzia și Transnistria.

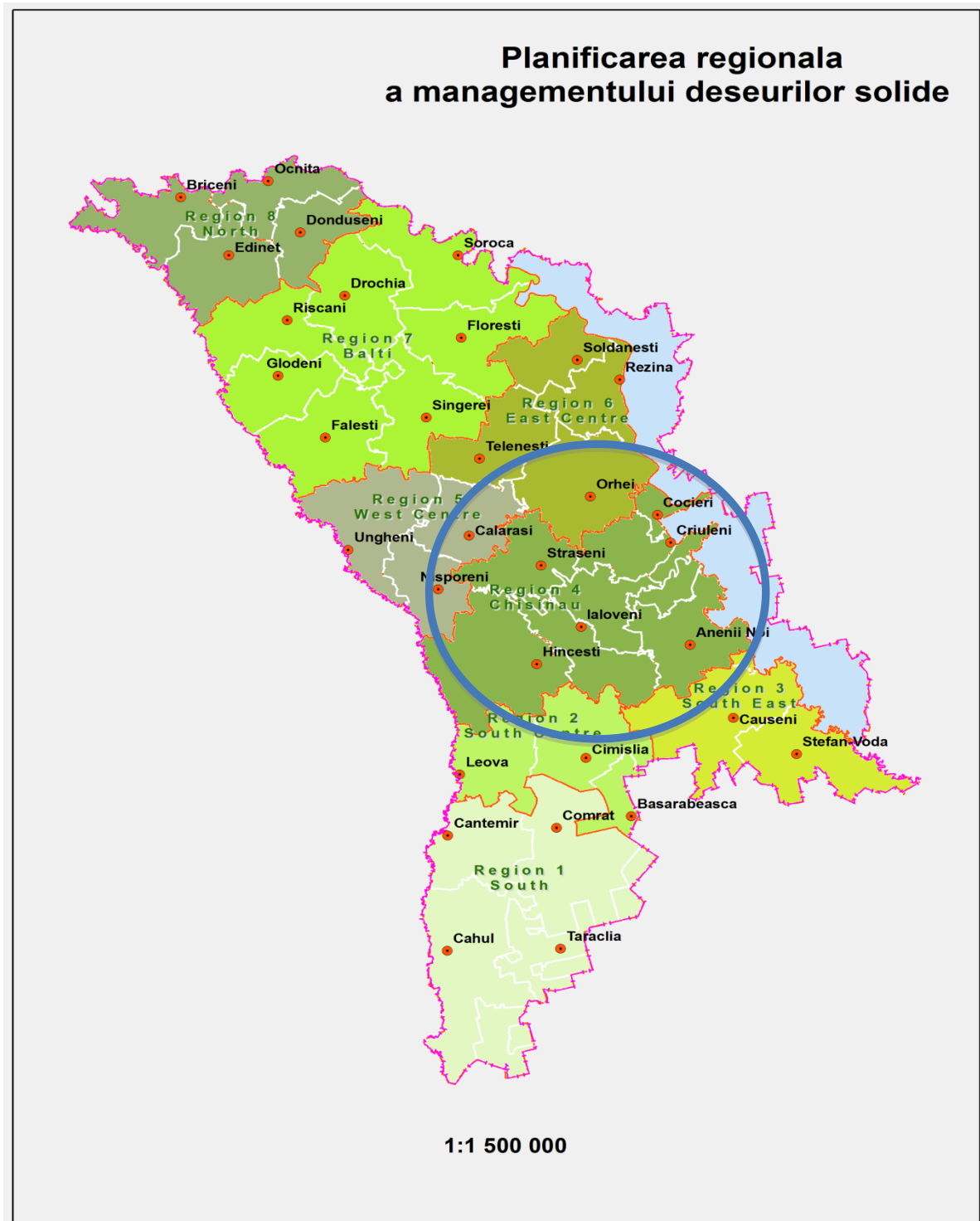
Ținând seama de cele trei regiuni de dezvoltare, Strategia Națională definește **8 zone de gestionare integrată a deșeurilor municipale**, și anume:

- în *Regiunea de Dezvoltare Sud*: **3 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 1 Sud, Zona 2 Sud Centru, Zona 3 Sud Est*);
- în *Regiunea de Dezvoltare Centru*: **3 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 4 Chisinau, Zona 5 Vest Centru, Zona 6 Est Centru*);
- în *Regiunea de Dezvoltare Nord*: **2 zone** de gestionare a deșeurilor (*Zona 7 Balti, Zona 8 Nord*).

Trebuie menționat faptul că Regiunea Autonomă Gagauzia nu face parte din Regiunea de Dezvoltare Sud, dar este inclusă în Zona 1 Sud de management a deșeurilor. În schimb, Transnistria nu este inclusă în cele 8 zone de gestionare a deșeurilor.

Orașul Hincesti se regăsește în Zona 4 Centru (Regiunea de Dezvoltare Centru), din care fac parte raioanele Hincesti, Ialoveni, Anenii Noi, Criuleni, Straseni, Dubasari, precum și Municipiul Chisinau.

Figura 5: Planificarea regională a managementului deșeurilor municipale în conformitate cu Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova

Sursa: "Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027"

Strategia Nationala precizeaza ca in scopul dezvoltarii unor proiecte investitionale pentru valorificarea deseurilor, atractive si competitive, se propune asocierea autoritatilor administratiei publice locale din Municipiul Chisinau si Municipiul Balti cu autoritatile administratiei publice locale din raioanele din vecinatate, ceea ce ar permite solutionarea complexa a problemelor de gestionare a deseurilor, cat si depasirea problemelor asociate cu selectarea terenurilor pentru amplasarea depozitelor de DMS.

Strategia Națională definește, de asemenea, **obiectivele specifice** pentru fiecare categorie de deșeuri, prin intermediul carora se vor realiza obiectivele generale. În ceea ce privește deșeurile municipale sunt definite urmatoarele obiective specifice:

- promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atât în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- îmbunătățirea sistemului de transport al deșeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer (4-7 stații per raion);
- dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite zonale pentru deseurile municipale și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- îmbunătățirea guvernării instituționale în domeniul gestionării deșeurilor municipale prin crearea asociațiilor autorităților publice locale la nivel zonal (8 asociații).

În ceea ce privește **depozitele zonale** pentru deșeurile solide municipale, în Strategia Națională este prezentată o hartă (Figura 8) cu recomandări privind locații potențiale pentru amplasarea acestor depozite în funcție de condițiile geologice-hidrologice ale Republicii Moldova. Analizând această hartă în comparație cu harta privind planificarea regională a managementului deșeurilor se poate observa o diferență de zonare în Regiunea de Dezvoltare Centru, raioanele fiind împărțite altfel între cele 3 zone de management a deșeurilor. În harta care prezintă locațiile potențiale pentru amplasarea depozitelor Zona 2 Sud Centru cuprinde pe lângă raioanele Hincesti, Cimișlia și Basarabeanca și raionul Hincești. Pentru aceasta zona sunt identificate doua potențiale amplasamente pentru depozitele zonale, unul în raionul Cimișlia și unul în raionul Hincești.

Pe lângă obiectivele specifice pentru deșeurile municipale, în Strategia Națională sunt prezentate și obiective specifice pentru fluxurile speciale de deșeuri.

În Anexa 1 a Strategia Națională este prezentat **Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova**, fiind definite pentru fiecare obiectiv general, respectiv obiectiv specific acțiunile, termenele de realizare, responsabilii, costurile estimate, sursa de finanțare, precum și indicatorii de monitorizare.

Principalele acțiuni identificate pentru **obiectivul general** "Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deșeuri menajere solide", respectiv obiectul specific "Asigurarea cu sisteme de colectare și transport a deșeurilor a unui număr cât mai mare de generatori de deșeuri" sunt urmatoarele:

- Extinderea activității întreprinderilor de colectare și eliminare a deșeurilor din localitățile urbane în localitățile rurale – termen 2013 - 2015, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;

- Crearea sistemelor de colectare a deșeurilor în mediul urban/rural prin procurarea containerelor și amenajarea stațiilor de transfer, introducerea și extinderea colectării selective la sursă - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Crearea schemelor optime prin dotarea cu transport specializat la nivelul fiecărei regiuni - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului, *autoritățile publice locale* și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;
- Crearea unui sistem de colectare și transportare a deșeurilor periculoase - termen 2015 - 2017, responsabili Ministerul Mediului, *autoritățile publice locale* și Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;
- Reducerea numărului de gunoști existente prin amenajarea a 4-6 depozite de deșuri menajere solide intercomunale la nivel regional - termen 2014 - 2016, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Elaborarea planurilor de închidere a depozitelor de deșuri neconforme cu cerințele Uniunii Europene - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului și *autoritățile publice locale*;
- Elaborarea studiilor de fezabilitate pentru construcția a 2-3 depozite de deșuri menajere solide în Regiunea de Dezvoltare Sud - termen 2013 - 2014, responsabili Ministerul Mediului; agențiile de dezvoltare regională;
- Construcția depozitelor pentru deșuri menajere solide și stațiilor de transfer regional - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului; Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor.

Se poate observa ca exceptând ultimele două acțiuni, care se referă la elaborarea studiilor de fezabilitate și construirea depozitelor zonale de deșuri municipale, pentru restul acțiunilor responsabilitatea revine autorităților publice locale, iar implementarea acestor acțiuni trebuie să se finalizeze cel târziu în anul 2017.

2.3.2 Programul regional sectorial de management al deșeurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Centru

Programul regional sectorial de management al deșeurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Centru a fost elaborata în cadrul proiectului "Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova", proiect implementat de către Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și este sprijinit financiar, Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida), Ministerul Afacerilor Externe al României și Uniunea Europeană. Programul regional a fost aprobat de către Consiliul de Dezvoltare Regională Centru în Februarie 2014.

În *Programul regional* sunt prezentate următoarele *ținte* care vor sta la baza implementării sistemelor de management integrat al deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Centru:

- (1) **Colectarea deșeurilor municipale** - extinderea serviciilor orășenești de colectare a deșeurilor din mediu urban în zonele rurale:
 - pe termen scurt, 2013 - 2015 – acoperirea cu servicii de colectare 100% în zona urbană și 75% în zona rurală;

- pe termen mediu, 2018 - 2022 – acoperirea cu servicii de colectarea de 100% in zona urbana si zona rurala;

(2) Recuperea resurselor:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – reciclarea a 15% din deseurile de ambalaje generate in zona rurala si 25% din cele generate in zona urbana; elaborarea si implementarea de proiecte pilot pentru demonstrarea celor mai eficiente masuri privind gestionarea deseurilor organice;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – reciclarea a 25% din deseurile de ambalaje generate in zona rurala si 35% din cele generate in zona urbana; valorificarea a 50% din deseurile organice rezultate in zona rurala si 40% din zona urbana;
- pe termen lung, dupa 2023 – reciclarea a 35% din deseurile de ambalaje generate in zona rurala si 45% din cele generate in zona urbana; valorificarea a 100% din deseurile organice;

(3) Deseuri voluminoase:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – 40% din deseurile voluminoase generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – 55% din deseurile voluminoase generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen lung, dupa 2023 – 70% din deseurile voluminoase generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;

(4) Deseuri din constructii si demolari:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – 40% din deseurile din constructii si demolari generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – 55% din deseurile din constructii si demolari generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen lung, dupa 2023 – 70% din deseurile din constructii si demolari generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;

(5) Statii de transfer si eliminare deseurilor:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – dezvoltarea cate unei statii de transfer in fiecare micro-zona. Reducerea spatiilor de eliminare a deseurilor pana la 1 - 2 locatii consolidate pe raion. Initierea constructiei depozit coform si inceperea reabilitarii depozitelor neconforme existente;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – reducerea spatiilor de eliminare a deseurilor la un depozit conform pe zona de management a deseurilor si inchiderea treptata/reabilitarea spatiilor de depozitare existente;
- pe termen lung, dupa 2023 – eliminarea deseurilor intr-un depozit conform pe zona de management a deseurilor.

Analizând comparativ obiectivele și țintele propuse prin Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Centru cu cele din Strategia Națională se pot trage următoarele **concluzii**:

- Strategia Nationala prevede extinderea sistemului de colectare si implementarea colectarii separate pana in anul 2016, in timp ce Programul regional prevede acoperirea cu servicii de salubritate de 100% atat in mediul urban, cat si in mediul rural abia pe termen termen mediu, in perioada 2018 - 2022;
- Strategia Nationala prevede constructia depozitelor regionale si a statiilor de transfer in perioada 2014 – 2017, in timp ce Programul regional prevede ca in 2017 doar se va initia constructia depozitelor, acestea urmand a fi finalizate in perioada 2018 - 2022;
- Programul regional prevede tinte foarte ambitioase de reciclare a deșeurilor de ambalaje, a deșeurilor organice, precum si a deșeurilor voluminoase si din constructii si demolari pe termen scurt, cat si mediu si lung. Tintele privind valorificarea deșeurilor organice sunt nerealiste, in special tinta pe termen lung.

Din punct de vedere al sistemelor de gestionare a deșeurilor municipale, atat Programul regional, cat si Strategia Nationala definesc in Regiunea de Dezvoltare Centru trei zone/subregiuni de gestionare a deșeurilor. Raionul Hincești face parte din zona 1 (Regiunea 4 Chisinau, conform Strategiei Nationale) impreuna cu raioanele Hincești, Ialoveni, Anenii Noi, Criuleni, Strasenii, Dubasari. In Programul Regional, spre deosebire de Strategia Nationala, aceasta zona de gestionare a deșeurilor nu include si Municipiul Chisinau.

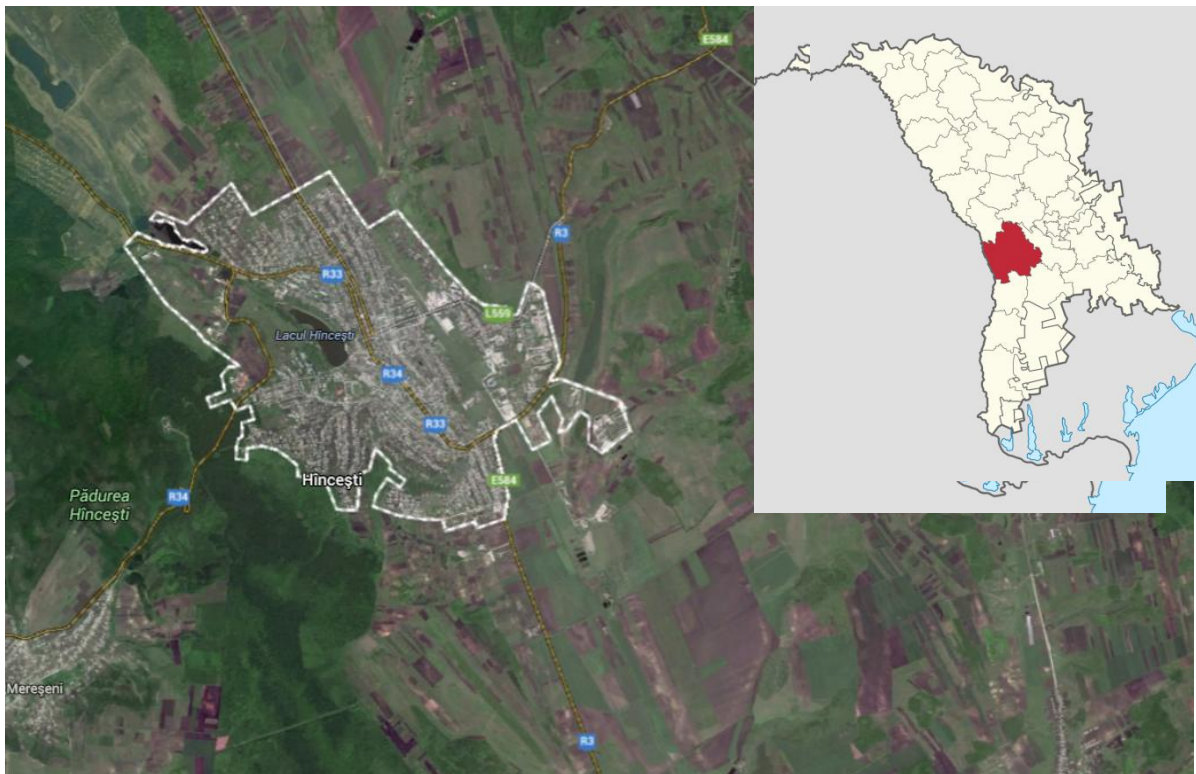
Programul regional pentru aceasta zona este propus sa se realizeze un depozit zonal, si statii de transfer. In conformitate cu prevederile Strategiei Nationale, pentru zona Chisinau este prevazuta realizarea unei statii de tratare mecano-biologica. Pentru orasul Hincești nici in Strategia Nationala si nici in Programul regional nu sunt prevazute investitii concrete.

3 Aria proiectului

3.1 Descrierea localității

Hîncești este un oraș din Republica Moldova, centrul administrativ al raionului Hîncești. Amplasat în sud-vestul republicii, în lunca râului Cogîlnic, orașul Hîncești este situat la o distanță de 36 km de Chișinău. Raionul Hîncești se învecinează cu raioanele Ialoveni, Cimișlia, Leova, Nisporeni și România.

Figura 6: Harta raionului Hincesti și a orașului Hincesti

Sursa: Google Maps

3.2 Condiții socio-economice

Conform datelor recensământului din anul 2004, populația orașului constituie 15.281 locuitori, dintre care 46,84% bărbați și 53,16% femei. Structura etnică a populației orașului este următoarea: 87,80% moldoveni; 4,66% ucraineni; 5,37% ruși; 0,25% găgăuzi; 0,69% - bulgari; 0,04% evrei; 0,05 % polonezi; 0,60% țigani; 0,52% alte etnii.

În orașul Hîncești au fost înregistrate 5.031 de gospodării casnice la recensământul din anul 2004, iar mărimea medie a unei gospodării era de 3 persoane.

În prezent în orașul Hîncești activează: 4 licee, 5 grădinițe de copii, Școala internat, Casa internat, Centrul de Plasament „Brîndușa”, Școala profesională, Colegiul de Construcții, Școala de arte plastice, Clubul sportiv. În orașul Hîncești funcționează o policlinică, un spital cu 400 paturi, 34 de cabinete ale medicilor de familie.

Orașul Hîncești reprezintă o zonă economică de importanță prioritară după costurile de oportunitate a sectoarelor economice și comerciale din Republica Moldova, datorită amplăsării sale geografice, a infrastructurii comparativ dezvoltate și a vecinătății cu România.

Potențialul economic al localității este reprezentat de întreprinderile din industria prelucrătoare (vinificația, fructe și legume uscate, industria cărnii și a laptelui, confecții textile, articole de marochinărie, articole de metal forjat). În raionul Hîncești activează circa 31,5 mii agenți economici. Aceștia sunt antrenați în sfera comerțului cu amănuntul și en-gros a mărfurilor de larg consum în unitățile comerciale și cele 2 piețe comerciale; prestarea serviciilor (telecomunicații, servicii pază și securitate, servicii de transport, reparația și diagnosticarea automobilelor, traduceri, notari, servicii bancare și financiare, servicii privind alimentația publică, servicii de Internet-Cafe, servicii cosmetice și a saloanelor de frumusețe, servicii fitness); construcții (construcții complete și parțiale de clădiri, reabilitarea și restaurarea clădirilor vechi, construcții inginerești, construcția și reparația drumurilor).

4 Gestionarea deșeurilor la nivelul localității

În prezent, colectarea deșeurilor municipale cade în responsabilitatea autorităților publice locale, serviciul de salubritate fiind realizat de către o întreprindere publică (Intreprinderea Municipală „Regia ARA” - HINCEȘTI) deținută de către autoritatea publică locală (APL).

Sistemul de gestionarea a deșeurilor municipale în zona pilot studiată (orasul Hincești) prezintă în principal aceleași aspecte generale care caracterizează zona urbană din Republica Moldova. Localitățile urbane prezintă o structură mixtă de locuințe, formată din blocuri și case individuale care se întind pe suprafețe relativ mari, motiv pentru care serviciul de salubritate s-a instituit în cea mai mare parte doar în zonele aglomerate.

Colectarea și transportul deșeurilor se realizează de către întreprinderea de salubritate în baza unor contracte încheiate cu generatorii de deșuri (populație, agenți economici, instituții publice), iar eliminarea deșeurilor se face într-un depozit neconform (gunoistă) care aparține localității și este administrat tot de către întreprinderea de salubritate.

Figura 7: Sistemul de gestionare a deșeurilor la nivelul localității

Din analiza documentelor aferente serviciului de salubritate din localitatea Hincești, rezultă că întreprinderea prestează servicii de colectare și transport deșuri, curățenie strădală, întreținere spații verzi și cimitire, administrarea gunoistei, iluminat public și amenajări infrastructură strădală.

Figura 8: Serviciile prestate de către întreprinderea publică

Conform datelor furnizate de către întreprinderea de salubritate există un număr de cca 3.100 abonați persoane fizice (cca. **50% - 60% din totalul populației localității beneficiază de servicii de colectare și transport a deșeurilor**) și **320 contracte cu agenții economici și instituțiile publice**. Gradul de încasare al tarifelor este necorespunzător, iar veniturile operatorului sunt insuficiente pentru acoperirea costurilor de investiții și operare la un nivel de calitate acceptabil.

4.1 Sistemul de pre-colectare a deșeurilor menajere

Colectarea deșeurilor se face fie prin aportul populației și al celorlalți utilizatori ai serviciilor de salubritate prin metoda aducerii deșeurilor menajere la un punct fix de colectare (platforma) sau din *casa în casa* (zonele în care există gospodării individuale), de unde sunt apoi preluate de către operatorul de salubritate și transportate la gunoiera orașului.

În prezent, la nivelul localității Hincești există următoarea structură pentru pre-colectarea deșeurilor menajere:

Tabel 1: Situația sistemului de pre-colectare (orașul Hincești)

Platforme	Descriere	Dotare cu recipiente
35 de platforme amenajate	Platforme amenajate în zona blocurilor, dotate cu containere metalice pentru colectarea deșeurilor menajere mixte și a deșeurilor din plastic	Infrastructura pentru pre-colectare: <ul style="list-style-type: none"> • 112 containere cu capacitatea de 1 m³ • 45 eurocontainere cu capacitatea 1,1 m³; • 13 containere din plasa de sarma pentru colectarea deșeurilor de plastic.
8 platforme dotate cu containere de 1,1 m³	Dotate cu eurocontainere pentru colectarea deșeurilor menajere mixte și container din plasa de sarma pentru colectarea deșeurilor din plastic.	

La nivelul localitatii a fost introdusa colectarea selectiva a deseurilor de plastic in containere metalice nestandardizate, in zonele unde exista amenajate platforme de pre-colectare (zona blocurilor).

In cazul deseurilor rezultate din constructii si demolari, acestea pot fi evacuate in mod individual la gunoistea orasului (prin aportul individual al producatorului de deseuri, la un tarif de 37 lei/m³ fara TVA) sau prin intermediul operatorului de salubritate, la solicitare, in baza unui tarif de 90,98 lei/ m³ cu TVA pentru persoanele fizice sau 109,2 lei/ m³ cu TVA in cazul agentilor economice.

Figura 9: Platforme amenajate pentru colectarea deșeurilor menajere si deseurilor de plastic

Figura 10: Platforme amenajate pentru colectarea deșeurilor menajere si deseurilor reciclabile

4.2 Sistemul de colectare si transport a deseurilor menajere

Colectarea si transportul deseurilor se face diferit, in functie de infrastructura de care dispun intreprinderile de salubritate. Astfel, frecventa de ridicare a deseurilor poate varia de la zilnic pana la odata pe saptamana.

La nivelul localitatii Hincesti, colectarea se face dupa grafic, dupa cum urmeaza:

- zilnic de la plafome din zona blocurilor;

- de 2 ori pe luna la casele individuale;
- dupa solicitare in cazul agentilor economici;
- dupa solicitare in cazul unitatilor de invatamant si al institutiilor publice.

Cantitatea colectata de catre operator este supusa unor oscilatii puternice de-a lungul unui an si este dependenta de structura cladirilor. Graficul evolutiei cantitatilor de deseuri biodegradabile ilustreaza un punct clar de minim iarna, din decembrie pana in februarie, un punct de maxim primavara, si unul si mai accentuat toamna.

Din informatiile operatorului de salubritate, aceste variatii sunt cu cca 50% mai mari fata de cantitatiile de deseuri colectate si transportate in anotimpul rece. Aceste oscilatii in functie de anotimp pot fi observate de obicei in zona cu gospodarii individuale care prezinta importante portiuni de gradina (se colecteaza cantitati importante de deseuri verzi, cum ar fi: crengi, frunze, iarba, resturi din gradina, pamant).

Colectarea deșeurilor menajere în oras se efectuează prin intermediul urmatoarelor mijloace de transport:

Tabel 2: Situatia mijloacelor de transport la nivelul operatorului de salubritate

Mijloc de transport	Alte aspecte
1 autospeciala FORD Cargo	Utilaje primite de la ADR:
1 autospeciala GAZ 3309	
3 autospeciale GAZ 3307	
2 Tractoare	<ul style="list-style-type: none"> • 1 autospeciala GAZ 3309 - 2012 • 1 autospeciala FORD Cargo – 2012 • 1 buldozer pentru depozit - 2013 • 1 mini presa care nu este folosita pentru ca nu poate fi inca instalata.
2 buldozere la depozit	
Automaturatoare Bucher	<p>Automaturatoarea prezinta uzura avansata.</p> <p>Cele doua buldozere sunt utilizate in cadrul gunoistei (unul dintre buldozere a fost donat in anul 2013).</p>

Figura 11: Mijloace de transport utilizate pentru evacuarea deșeurilor menajere

4.3 Evacuarea deseurilor

Deseurile colectate de catre operatorul de salubritate sunt transportate in vederea evacuarii acestora la noul depozit de deseuri, deschis in anul 2013, situat la o distanta de cca 3 km in afara localitatii.

Figura 12: Locatia noului depozitul de deseuri (Hincesti)

In localitatea Hincesti exista un depozit neconform care nu mai functioneaza din mai 2014 si care urmeaza sa fie inchis de catre autoritati. In cadrul acestei locatii se mai depoziteaza doar deseuri din constructii/ demolari si gunoi de grajd. In prezent exista o persoana care permite accesul doar a masinilor de deseuri ale operatorului sau a persoanelor care au primit acceptul de la operator. Periodic, deseurile din cadrul acestei gunoiste sunt imprastiate si acoperite cu ajutorul buldozerului de la noul depozit.

Figura 13: Locatiile celor doua depozite de deseuri de pe raza localitatii Hincesti

Caracteristicile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor sunt prezentate tabelul de mai jos.

Tabel 3: Informatii despre noua locatie in care se realizeaza depozitarea deseurilor menajere

Caracteristicile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor	
Distanta fata de localitate	3 km
Anul deschiderii	2013 (realizat in cadrul unui contract de asistenta tehnica)
Suprafata	30.000 m ²
Volumul deseurilor depozitate	15 – 20 t/zi
Tipuri de deseuri depozitate	Deseuri mixte menajere
Personal	3 persoane (paznici)

Locatia pentru depozitarea deseurilor a fost realizata in cadrul unei asistente tehnice.

Depozitul este imprejmuit, are o cladire pentru acces unde sunt afisate tarifele de depozitare. Locatia nu este prevazuta cu cantar si rampa de spalare. Locatia nu este prevazuta cu rigole pentru colectarea apelor pluviale. Depozitul este divizat in 2 celule impermeabilizate cu geomembrana si geotextil. Peste stratul de geotextil a fost adaugat un strat de nisip.

Figura 14: Imagini din interiorul depozitului de deseuri (Hincesti)

Drumul de acces in rampa este pietruit, dar prezinta o panta mare motiv pt care accesul in depozit al tractoarelor si autospecialelor este dificil. In acest context, operatorul a demarat in luna august 2014 construirea unui alt drum de acces, din lateralul intrarii principale in depozit, pentru a putea permite accesul mijloacelor de transport in interiorul locatiei.

Imprastierea si compactarea deseurilor se realizeaza cu un buldozer.

Figura 15: Imagini privind drumul de acces si intrarea in depozitul de deseuri (Hincesti)

5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate

In cazul operarii sistemului de management al deseurilor din Hincesti, situatia este diferita fata de ceilalti operatori analizati. Astfel, pana in 2014, opeararea sistemului a fost facuta de catre S.C. Amen Ver S.A., operatorul de servicii comunale din Hincesti. Acest serviciu a fost preluat din 2014 de catre I.M Regia ARA, companie ce se ocupa acum cu gestionarea sistemului de management al deseurilor.

Astfel, analiza activitatii de salubritate trebuie facuta in perioada 2011 - 2013 pentru Amen Ver S.A. si din 2014 pentru I.M. Regia ARA.

Totusi, Amen Ver S.A. a furnizat situatii financiare pentru perioada 2012 - 2013 si date operationale doar pentru anul 2013, iar operatorul I.M. Regia ARA a pus la dispozitie date operationale pentru perioada ianuarie - iunie 2014, insa nu a putut furniza situatii financiare, acestea urmand a fi pregatite la data de 31 decembrie 2014.

Astfel, trebuie mentionat ca o analiza completa este foarte dificila in contextul actual al tranzitiei intre cele doua companii. Se vor analiza urmatoarele elemente:

- A. Dinamica veniturilor si costurilor pentru activitatea de salubritate (2013 si 6 luni 2014, in cadrul celor doua companii);
- B. Analiza elementelor de bilant si cont de profit si pierdere pentru Amen Ver S.A. ca indicator al performantelor activitatilor de servicii municipale in zona de operare.

5.1 Contul de profit si pierdere

5.1.1 Evolutia veniturilor pe activitati

In urma analizei efectuate si a datelor colectate si analizate de la beneficiar, s-a constatat faptul ca operatorul IM "Regia ARA" Hincesti obtine urmatoarele categorii de venituri:

- Venituri din activitati de salubritate;
- Venituri din contracte cu primaria (iluminat stradal, maturat, infrastructura etc.);

Operatorul Amen Ver S.A. obtinea venituri din urmatoarele categorii de venituri:

- Venituri din apa si canalizare
- Venituri din salubritate
- Alte venituri

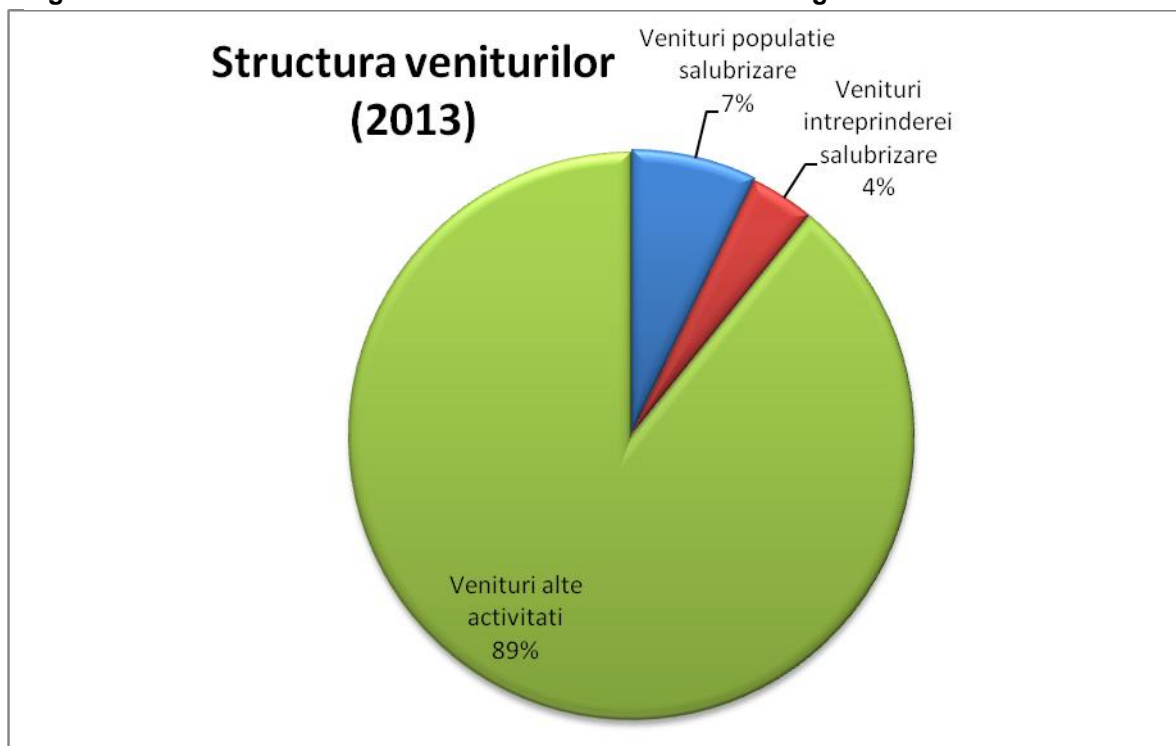
Pentru a se asigura comparativitate in urmatoarele tabele vor fi prezentate *veniturile din salubritate* si restul veniturilor pe categoria *alte venituri*.

Cuantumul si structura veniturilor din exploatare sunt prezentate in urmatorul tabel si in graficul ce il urmeaza:

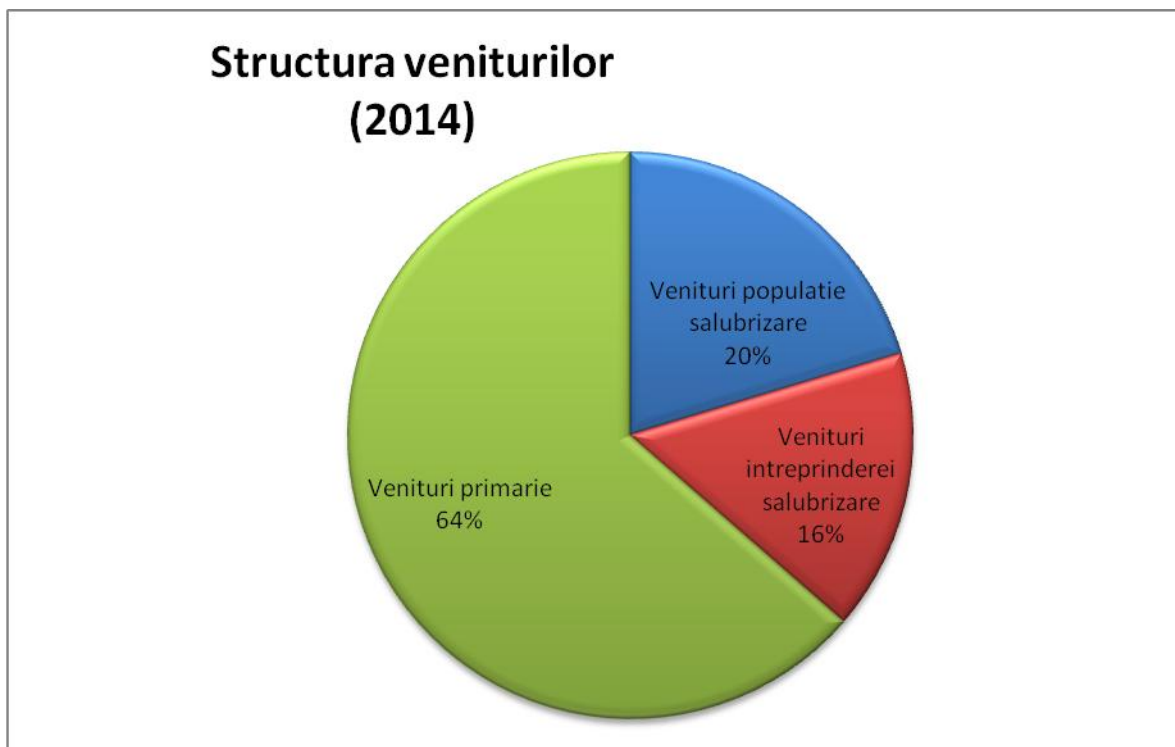
Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – IM "Regia ARA" Hincesti si Amen Ver S.A.

Venituri		2013	2014
Venituri populatie salubritare	MDL	869,970.0	350,120.0
Venituri intreprinderii salubritare	MDL	441,355.0	276,379.0
Alte venituri	MDL	10,787,971.0	1,094,977.0
Total venituri	MDL	12,099,296.0	1,721,476.0

Venituri		2013	2014
Venituri populatie salubritare	MDL	7.19%	20.34%
Venituri intreprinderii salubritare	MDL	3.65%	16.05%
Alte venituri	MDL	89.16%	63.61%
Total venituri	MDL	100.00%	100.00%

Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2012 – IM "Regia ARA" Hincesti si Amen Ver SA

In 2013, operarea salubritarii se afla la S.C. Amen Ver S.A. si se remarca faptul ca mare parte a veniturilor erau generate din alte activitati, compania avand in gestionare serviciul de alimentare cu apa si canalizare ca activitate de baza. Astfel, veniturile din salubritare reprezentau 11%, cu mentiunea ca veniturile din salubritare platite de populatie reprezentau aproape dublu fata de cele generate de agentii economici.

Figura 17: Structura veniturilor la nivelul anului 2014 – IM "Regia ARA" Hincesti si Amen Ver SA

Pentru anul 2014, se observa o egalizare a veniturilor intre populatie si agentii economici din salubrizare. Cu toate acestea a reiesit din discutia cu noul operator ca veniturile de la populatie vor creste semnificativ in a 2-a parte a anului, deoarece un numar din ce in ce mai mare dintre persoanele fizice incep sa plateasca si sumele din urma pe care le datoreaza. Astfel sumele facturate in iulie sunt aproape duble fata de cele din ianuarie - aprilie 2014 la nivelul populatiei. O analiza mai exacta se va putea face dupa un an de functionare complet al noului operator.

Veniturile din contractele cu primaria se refera la amenajarea parcurilor, la maturatul stradal, la mentenanta infrastructurii rutiere si a celor de iluminat stradal si la alte servicii adiacente prestate pentru primaria Hincesti.

5.1.2 Evolutia tarifelor pe activitati si a indicelui de suportabilitate

Tarifele practicate de IM "Regia ARA" Hincesti sunt diferite pe categoriile de utilizatori. Astfel, tarife pentru serviciile de salubrizare se disting pentru urmatoarele categorii de beneficiari:

- Populatia ce locuieste in blocuri locative;
- Populatia ce locuieste la case;
- Agentii economici.

Tarifele in vigoare pentru populatie si agenti economici sunt aprobate inca din 2012, nemaifiind modificate de atunci. Aceste tarife au urmatoarele valori:

Tabel 5: Evolutia tarifelor de salubritate

Evolutia tarifelor		2012-2014
Locuitori la case	Lei/persoana	8.7
Locuitori la blocuri	Lei/persoana	8.7
Agenti economici	Lei/m3	91.0

In contextul acestei situatii tarifare apare problema indicelui de suportabilitate a populatiei referitoare la factura platita pentru serviciile de salubritate. In acest scop, consultantul a intocmit o analiza de suportabilitate, care este prezentata in urmatorul tabel si a carei metodologie si concluzii vor fi explicate mai apoi.

Tabel 6: Date care au stat la baza analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

Analiza de suportabilitate		2011	2012	2013	2014
Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) - Nivel national	MDL/pers.	1,792.6	1,868.9	2,063.6	2,016.8
Numarul mediu de membrii pe familie - nivel national	Persoane	2.4	2.4	2.3	2.3
Media nationala a salariilor	MDL/luna	3,042.2	3,386.2		
Salariul mediu in Raion	MDL/luna	2,427.7	2,679.0		
Factorul de ajustare	MDL/luna	79.8%	79.1%	79.1%	79.1%
Veniturile familiei - nivel Raion	MDL/gosp.	3,433.2	3,548.7	3,754.9	3,669.9

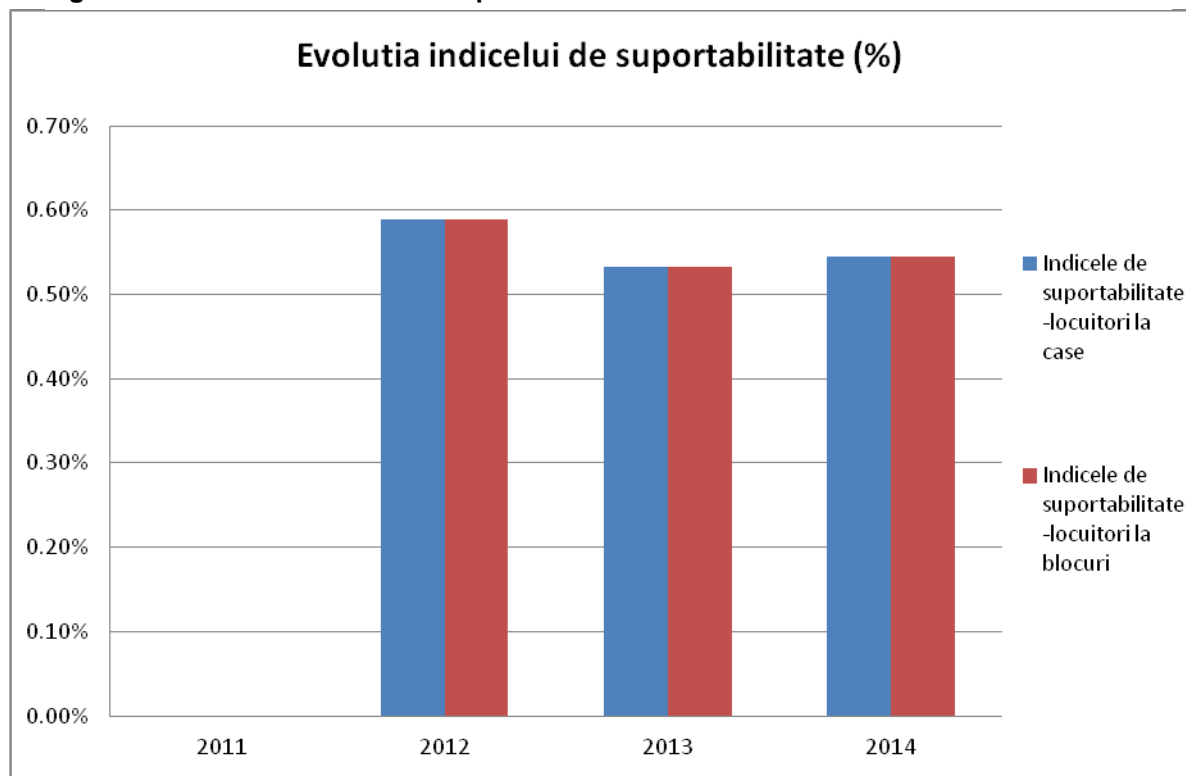
Evolutia tarifelor					
Locuitori la case	MDL/pers.	-	8.7	8.7	8.7
Locuitori la bloc	MDL/pers.	-	8.7	8.7	8.7
Valoarea facturata pentru salubritate pe gospodarie - locuitori la case	MDL/gosp./ luna	-	20.88	20.01	20.01
Valoarea facturata pentru salubritate pe gospodarie - locuitori la blocuri	MDL/gosp./ luna	-	20.88	20.01	20.01
Indicele de suportabilitate-locuitori la case	%	0.00%	0.59%	0.53%	0.55%
Indicele de suportabilitate-locuitori la blocuri	%	0.00%	0.59%	0.53%	0.55%

Elementele cheie ale acestei analize sunt:

- Numarul mediu de membrii pe familie, luat la nivel national;
- Tarifal operatorului;
- Factura medie a populatiei din zona de operare la blocuri si la case.
- Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) la nivel national;
- Media nationala a salariilor si salariul mediu la nivelul zonei de operare, pe baza carora s-a calculat un factor de corectie local al venitului disponibil in mediul urban la nivelul zonei de operare.

Pe baza acestor elemente s-a calculat procentul reprezentat de factura medie a populatiei de la blocuri si de la case din totalul veniturilor disponibile la nivel local, adica indicele de suportabilitate al serviciilor de salubritate. Evoluatia acestui indice este prezentat in diagram urmatoare, cu mentiunea ca in calculul acestuia nu s-a inclus taxa de 1 leu/persoana aplicata din 2013 de catre operator.

Figura 18: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

Se poate observa ca nivelul indicelui de suportabilitate la momentul actual este de 0,55% pentru locuitorii de la case si pentru locuitorii de la blocuri. Acest nivel este un nivel rezonabil, sub nivelul de 1% considerat ca nivel standard acceptabil si astfel duce la ideea ca tariful este suportabil de catre clientii domestici, fapt ce ar trebui sa se transpuna intr-un grad de colectare ridicat si posibilitatea unor viitoare cresteri tarifare.

5.1.3 Evoluția costurilor companiei

Costurile inregistrate de catre IM "Regia ARA" Hincesti pentru anul 2014 si costurile S.C. Amen Ver S.A. pentru anul 2013 se impart in trei mari categorii:

- Costuri directe aferente activitatii de salubritate;
- Costuri generale si administrative;
- Alte costuri. In aceasta categorie in 2013 intra costurile pentru toate activitatile care nu au legatura directa cu activitatea de salubritate ale S.C. Amen Ver S.A., incluzand costurile cu activitatea de alimentare cu apa si canalizare. In cazul IM „Regia ARA”, pentru anul 2014, pe alte costuri sunt inregistrate costurile aferente contractelor cu primaria pentru activitatile prestate de companie.

Costurile totale sunt prezentate in valoare absoluta si relativa in tabele urmatoare, iar in graficele ce urmeaza structura costurilor pentru anii 2013 si 2014 sunt prezentate.

Tabel 7: Evolutia costurilor companiei

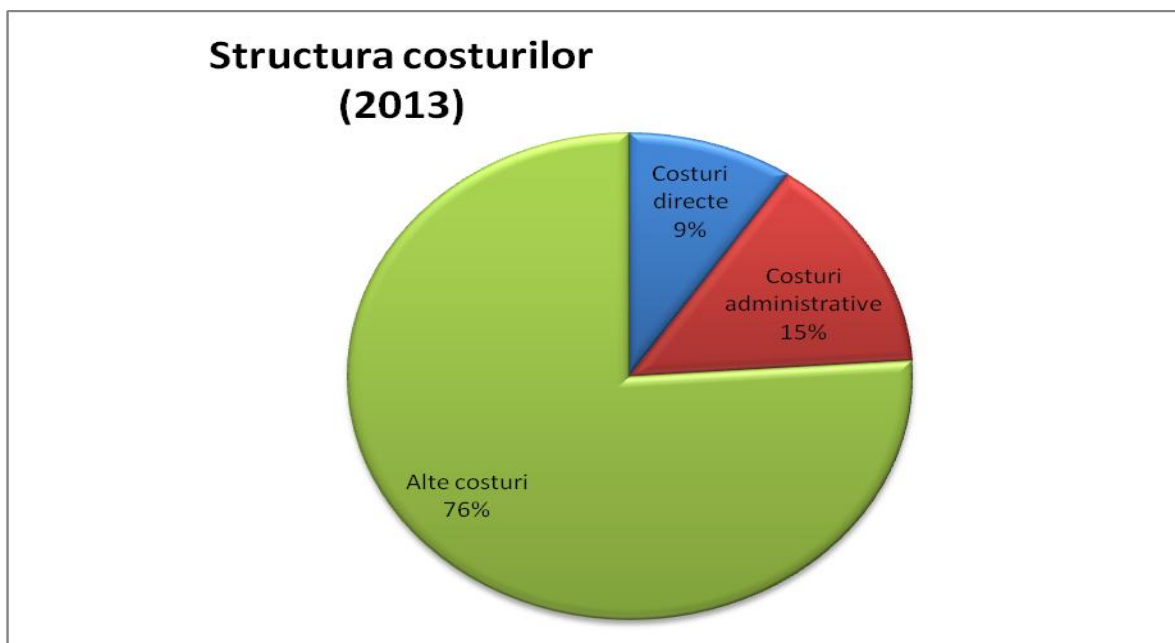
Costuri totale		2013	2014
Costuri directe	MDL	1,112,250.0	590,085.0
Costuri administrative	MDL	1,713,461.0	211,689.0
Alte costuri/ Costuri contracte primarie	MDL	8,967,736.0	921,302.0
Total costuri	MDL	11,793,447.0	1,723,076.0

Costuri totale		2013	2014
Costuri directe	MDL	9.43%	34.25%
Costuri administrative	MDL	14.53%	12.29%
Alte costuri	MDL	76.04%	53.47%
Total costuri	MDL	100.00%	100.00%

Valoarea cheltuielilor directe pare a se pastra in aceeaasi zona daca extrapolam cheltuielile de la 6 luni 2014 pe tot anul. In ceea ce priveste cheltuielile generale si administrative, aceasta nu pot fi comparabile deoarece in cadrul Amen Ver se tineau cheltuieli generale si administrative pentru toate activitatile, iar numarului personalului administrativ mult mai ridicat decat cel din cadrul IM Regia ARA.

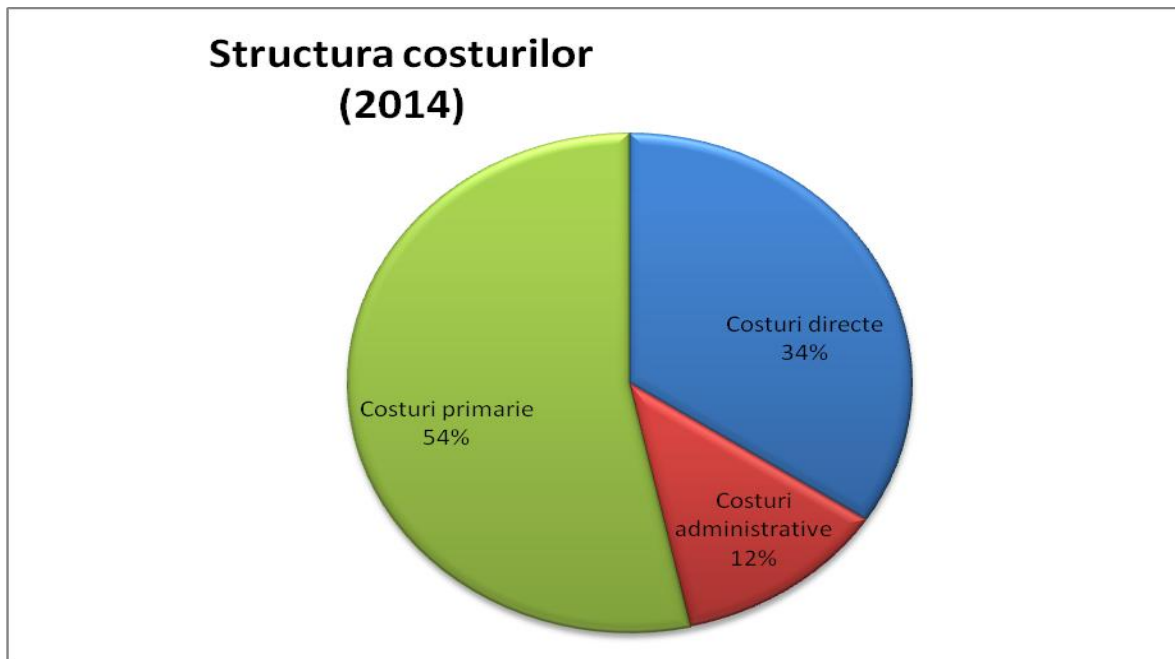
Prezentarea grafica a costurilor este redata in urmatoarele diagrame:

Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2013

În 2012, 54% din costuri erau reprezentate de costurile directe, în timp ce aproximativ 46% din costuri erau costurile administrative. Această situație s-a schimbat puternic în 2013, când toate costurile de exploatare au fost preluate de către operator, după cum se poate vedea în următoarea diagramă:

Figura 20: Structura costurilor la nivelul anului 2013

În secțiunile următoare vor fi prezentate structura cheltuielilor directe și a cheltuielilor administrative ale operatorului pentru anii de analiză.

(1) Cheltuielile directe

Principalele categorii de cheltuieli directe ale companiei înregistrate sunt:

- Salarii;
- Asigurări sociale;
- Petrol, gaz și energie electrică;
- Piese de schimb;
- Uzura;
- Alte cheltuieli.

Evoluția acestor elemente este prezentată atât tabelar, pentru toți anii de analiză, cât și grafic, pentru anii 2012 și 2013, în cele ce urmează:

Tabel 8: Structura cheltuiilor din exploatare (MDL)

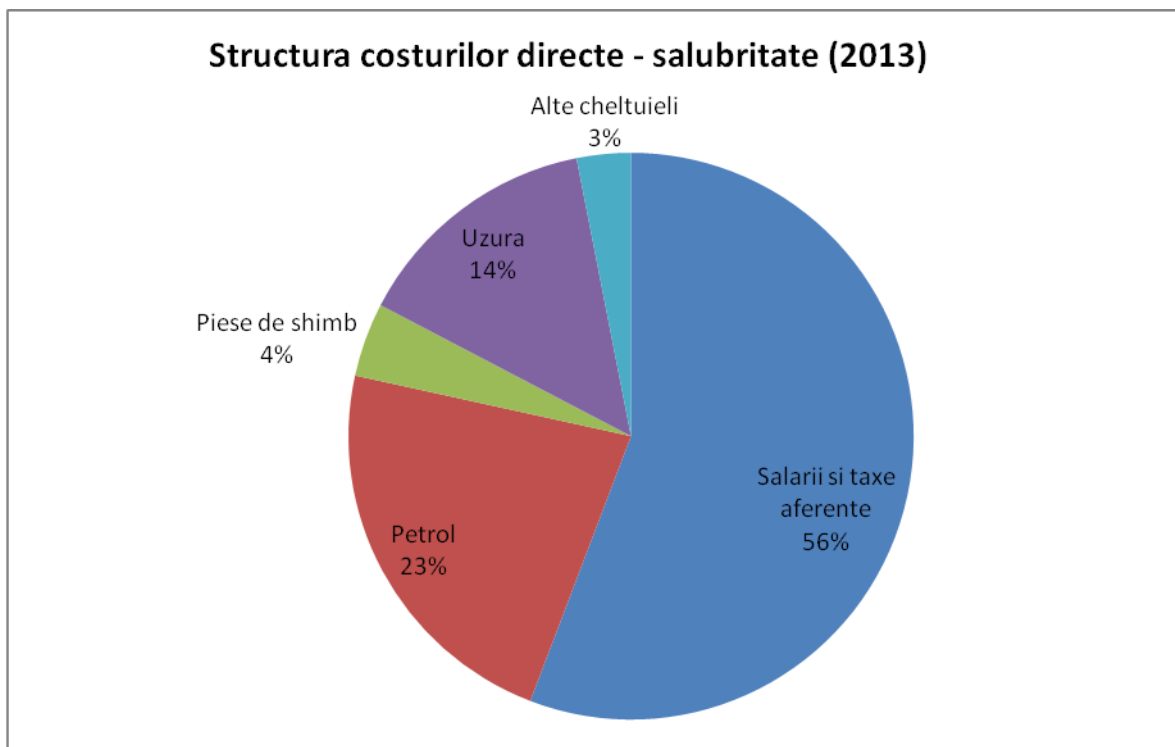
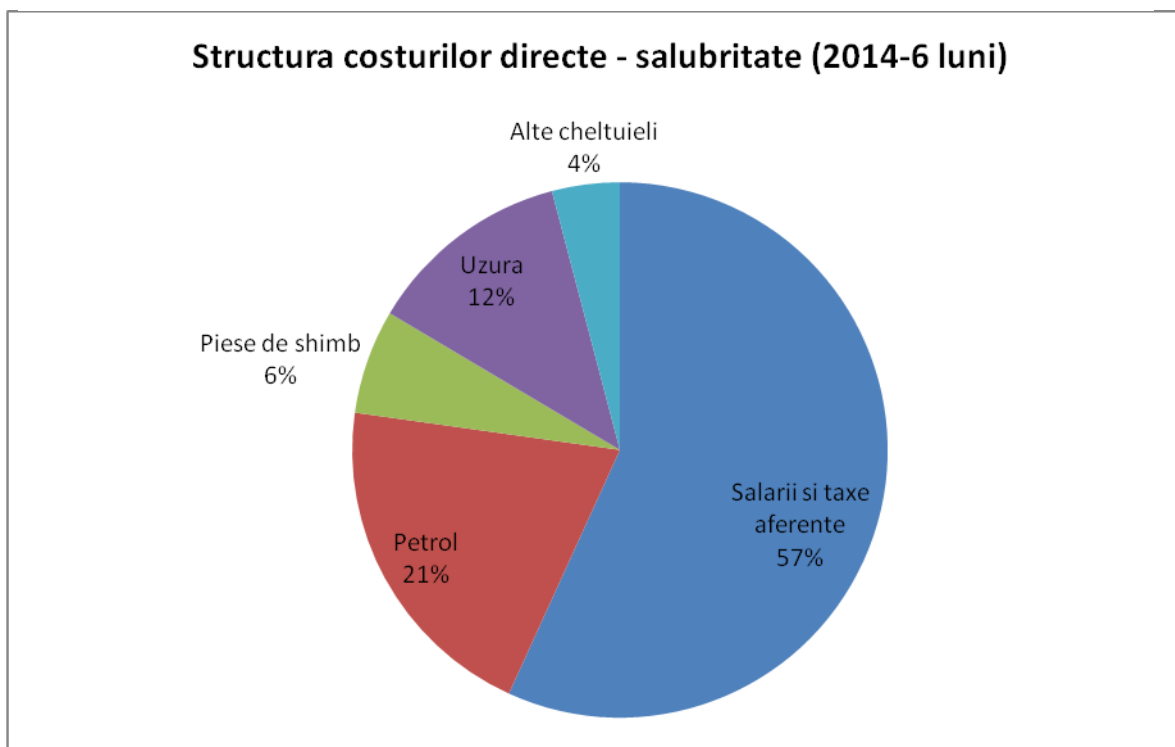
Cheltuieli din exploatare - directe	2013	2014
	MDL	MDL
Salarii	491,027.0	264,014.0
Asigurari sociale	129,514.0	71,284.0
Petrol,gaz si energie electrica	251,971.0	120,393.0
Piese de schimb	46,947.0	37,094.0
Uzura	158,472.0	73,100.0
Alte cheltuieli	34,319.0	24,200.0
Total cheltuieli din exploatare	1,112,250.0	590,085.0

Structura cheltuielilor directe din exploatare pentru anii de analiza este urmatoarea:

Tabel 9: Structura cheltuiilor din exploatare (%)

Cheltuieli din exploatare - directe	2013	2014
Analiza de structura	%	%
Salarii	44.1%	44.7%
Asigurari sociale	11.6%	12.1%
Petrol,gaz si energie electrica	22.7%	20.4%
Piese de schimb	4.2%	6.3%
Uzura	14.2%	12.4%
Alte cheltuieli	3.1%	4.1%
Total cheltuieli din exploatare	100.0%	100.0%

Se observa o constanta a structurii cheltuielilor directe aferente activitatii de salubritate, chiar daca activitatea s-a desfasurat in doua companii diferite. Acest lucru se poate observa si in urmatoarele doua grafice

Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013**Figura 22 Structura costurilor directe la nivelul anului 2014**

Este confirmata aceasta constanta a costurilor in cei doi ani de analiza, constanta ce s-a inregistrat chiar daca activitatea s-a inregistrat in doua companii diferite.

(2) Cheltuielile generale si administrative

Principalele categorii de cheltuieli generale si administrative ale companiei inregistrate sunt:

- Salarii;
- Uzura;
- Asigurari medicale;
- Petrol,gaz si energie electrica;
- Altele.

Evolutia acestor elemente este prezentata atat tabelar, pentru toti anii de analiza, cat si grafic, pentru anii 2013 si 2014, in cele ce urmeaza:

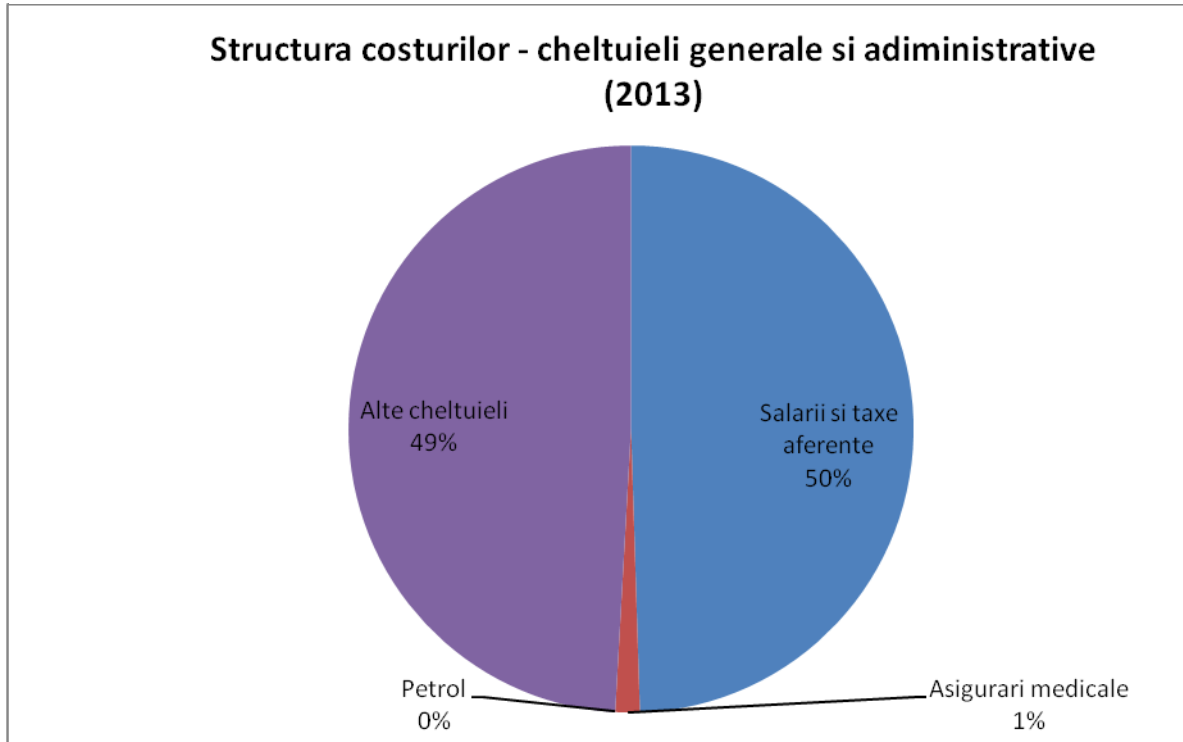
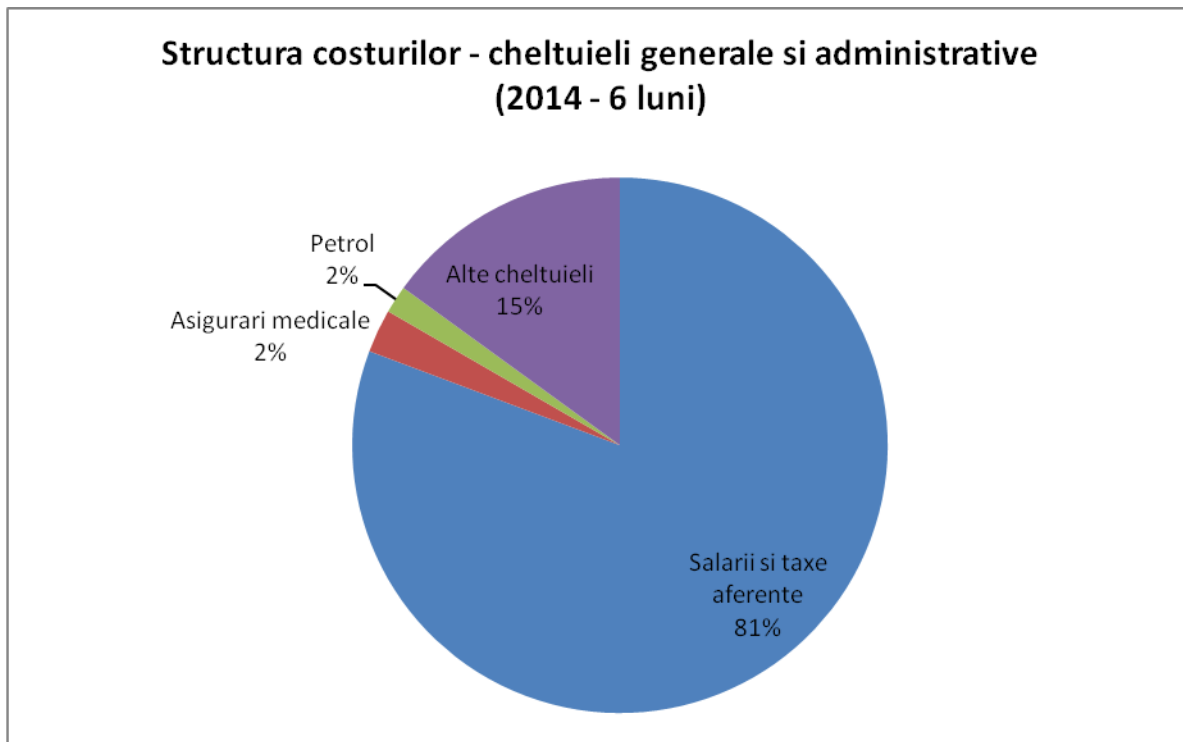
Tabel 10: Structura cheltuielilor generale si administrative (MDL)

Cheltuieli generale si administrative	2013	2014
	MDL	MDL
Salarii	691,160.0	138,920.0
Uzura	157,014.0	31,951.0
Asigurari medicale	23,892.0	5,557.0
Petrol,gaz si energie electrica	-	3,520.0
Altele	841,395.0	31,741.0
Total	1,713,461.0	211,689.0

Se observa structura foarte diferita a cheltuielilor generalte si adminitrative pentru anii 2013 si 2014, datorata faptului ca activitatea s-a desfasurat in 2 firme diferite, firme cu obiecte de activitate diferite, personal diferit si ca atare cheltuieli generale si administrative diferite ca ordin de marime si structura.

Tabel 11: Structura cheltuielilor generale si administrative (%)

Cheltuieli generale si administrative	2013	2014
Analiza de structura	%	%
Salarii	40.3%	65.6%
Uzura	9.2%	15.1%
Asigurari medicale	1.4%	2.6%
Petrol,gaz si energie electrica	0.0%	1.7%
Altele	49.1%	15.0%
Total	100.0%	100.0%

Figura 23: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2013**Figura 24: Structura cheltuielilor generale si administrative la nivelul anului 2014**

(3) Subventii operationale

Compania nu lucreaza dupa o schema de subventionare predefinita, dar din discutiile cu reprezentantii organizatiei a reiesit ca primaria ofera anumite facilitati sub forma de investitii sau transferuri de active catre operatorul de salubritate.

5.1.4 Contul de profit si pierdere

Referitor la situatia actualului operator de salubritate, IM Regia ARA Hincesti, trebuie tinut cont ca nu exista situatii financiare intocmite, avand in vedere ca acesta este primul exercitiu financiar in care operarea sistemului de salubritate este facuta de aceasta companie. Primele date financiare, bilant si contul de profit si pierdere vor fi disponibile la finalul anului 2014, si atunci va fi posibila o prima analiza. Insa, pentru a avea o analiza dinamica este necesara asteptarea finalului exercitiului 2015, moment in care vor exista doua seturi de date financiare complete ce pot fi comparate.

Pentru a arata o analiza a profitabilitatii in sectorul de salubritate, in cele ce urmeaza este prezentat evolutia contului de profit si pierdere pentru perioada 2012 - 2013 in urmatorul tabel pentru compania S.C. Amen Ver S.A, compania care a prestat serviciul in perioada anterioara:

Tabel 12: Evolutia contului de profit si pierderi

CONTUL DE PROFIT SI PIERDERE	2012	2013
	MDL	MDL
Venituri din vanzari	10,000,375	11,900,221
Costul vanzarilor	(8,975,582)	(10,079,986)
Alte venituri operationale	964,874	1,094,759
Cheltuieli comerciale	-	-
Cheltuieli generale si administrative	(1,531,942)	(1,713,463)
Alte cheltuieli operationale	(173,682)	(165,240)
Rezultat din activitatea operationala	284,043	1,036,291
Rezultatul din investitii	-	(187,707)
Rezultatul din activitatea financiara	85,539	101,131
Rezultatul din activitatea extraordinara	-	-
Profitul Brut	369,582	949,715
Impozit pe profit	(27,239)	(137,940)
Profitul Net	342,343	811,775

Se poate observa ca operatorul inregistreaza profit in fiecare dintre perioadele analizate, profit venind eminemant din activitatea operationala. Totusi, este posibil conform discutiilor cu reprezentantii beneficiarului ca mare parte din profitul realizat sa fie aferent activitatii de apa si canalizare.

Trecand in revista si cifrele operationale la 6 luni 2014, se poate observa ca noul operator inregistrat o pierdere operationala de 1,600 MDL la finele lunii iunie 2014. Totusi, aceasta pierdere este relativa mic, iar in contextul veniturilor in crestere anterior prezentate exista premise pentru obtinerea de profit la finele anului. Totusi, o concluzie despre profitabilitatea IM Regia ARA poate fi emisa la finele anului 2014, odata cu finalizarea primelor situatii financiare.

5.2 Analiza Bilantului Contabil

Pe baza situatiilor primite de la operatorul IM Regia ARA nu se poate face o analiza a bilantului contabil, deoarece primul bilant contabil relevant va fi finalizat la 31 decembrie 2014. Totusi, s-a realizat analiza de bilant a companiei care a realizat serviciul in ultimii ani, S.C Amen Ver S.A., pentru ultimii doi ani si acest exercitiu este prezentat in urmatorul tabel, urmat de o serie de concluzii privind principalele elemente bilantiere:

Tabel 13: Analiza bilantului contabil

BILANTUL CONTABIL	2012	2013
	MDL	MDL
Active		
Active Fixe	24,171,975.0	54,683,213.0
Active intangibile	9,773.0	46,048.0
Active tangibile	24,044,799.0	54,507,603.0
Active financiare	62,086.0	69,465.0
Alte active pe termen lung	55,317.0	60,097.0
Active circulante	3,568,604.0	4,387,439.0
Inventar	172,451.0	168,052.0
Datorii debitoare	1,993,357.0	2,554,264.0
Alte active circulante	1,005,163.0	1,046,249.0
Casa	397,633.0	618,874.0
Total active	27,740,579.0	59,070,652.0
Capitalul	14,709,715.0	34,996,217.0
Capital social	1,054,533.0	1,054,533.0
Rezultat corectat		342,343.0
Rezultat reportat	1,218,281.0	872,410.0
Rezultat curent		811,775.0
Subventii pentru investitii	12,436,901.0	31,915,156.0
Datorii	13,030,864.0	24,074,435.0
Imprumuturi	2,044,828.0	12,394,056.0
Alte datorii pe termen lungi	10,039,386.0	8,889,806.0
Datorii pe termen scurt	946,650.0	2,790,573.0
Datorii creditoare	434,294.0	2,036,406.0
Datorii catre angajati	239,542.0	340,864.0
Datorii cu asigurarile sociale	70,809.0	106,841.0
Datorii la buget	172,894.0	236,407.0
Alte datorii	29,111.0	70,055.0
Provizioane		
Total obligatii si capitaluri	27,740,579.0	59,070,652.0

Din analiza bilantului contabil, reies urmatoarele concluzii:

- **Pe partea de active**, principalul element il reprezinta activele tangibile de circa 54,6 milioane MDL, active in crestere cu circa 30 milioane MDL, crestere datorata de finalizare investitiilor in sistemul de apa si canalizare. Cresterea activelor circulante este datorata de cresterea datoriilor debitoare, ce poate reprezenta un semnal de alarma privind colectarea tarifelor aferente serviciilor prestate.
- **Pe partea de pasive**, se poate observa ca operatorul functioneaza in principal pe baza de subventii pentru investitii si imprumuturi pentru finantarea investitiilor, acestea insumand peste 43 milioane MDL in ultimul an de analiza.
- **Referitor la datoriile debitoare**, se observa o crestere a creantelor ceea ce dovedeste o problema pe partea de colectare a creantelor din partea operatorului, asa cum va reiesi din urmatoarii doi indicatori calculati. Perioada de incasara a creantelor a crescut mult, ajungand la 78 de zile, o valoare totusi buna, iar totalul creantelor de la clientii casnici reprezinta 21,3% din totalul cifrei de afaceri. Acesti indicatori trebuie monitorizati in momentul in care analiza se va face exclusiv pe noul operator pentru a se evita probleme cu colectarea.

Tabel 14: Viteza de incasare a creantelor

Viteza de incasare a creantelor		2012	2013
Datorii debitoare (A)	MDL	1,993,357.0	2,554,264.0
Vânzări (B)	MDL	10,000,375	11,900,221
(A/B)*365- days	Zile	73	78

Tabel 15: Analiza gradului de neincasare

Analiza gradului de neincasare		2012	2013
Creante clienti	MDL	1,984,687	2,533,843
Venituri din vanzari	MDL	10,000,375	11,900,221
Creante raportate la venituri	%	19.85%	21.29%

- **Referitor la siguranta colectarii acestor creante**, increderea este ridicata, observandu-se o dorinta de a plati din partea populatiei cel putin pentru serviciul de salubritate.

In urmatoorul tabel este prezentat evolutia dinamica a elementelor de bilant, evolutie ce vine in sustinerea celor mentionate mai sus:

Tabel 16: Evolutia dinamica a elementelor de bilant

BILANTUL CONTABIL	2012	2013
Analiza orizontala (evolutie)	%	%
Active		
Active Fixe	n/a	226.2%
Active intangibile	n/a	471.2%
Active tangibile	n/a	226.7%
Active financiare	n/a	111.9%
Alte active pe termen lung	n/a	108.6%
Active circulante	n/a	122.9%
Inventar	n/a	97.4%
Datorii debitoare	n/a	128.1%
Alte active circulante	n/a	104.1%
Casa	n/a	155.6%
Total active	n/a	212.9%
Capitalul		
Capital social	n/a	237.9%
Rezerve	n/a	100.0%
Rezultat reportat	n/a	n/a
Rezultat curent	n/a	71.6%
Subventii pentru investitii	n/a	n/a
Finantari cu destinatie speciala	n/a	256.6%
Datorii	n/a	184.7%
Imprumuturi	n/a	606.1%
Alte datorii pe termen lungi	n/a	88.5%
Datorii pe termen scurt	n/a	294.8%
Datorii creditoare	n/a	468.9%
Datorii catre angajati	n/a	142.3%
Datorii cu asigurarile sociale	n/a	150.9%
Datorii la buget	n/a	136.7%
Alte datorii	n/a	240.6%
Provizioane	n/a	n/a
Total obligatii si capitaluri	n/a	212.9%

Se observa, dupa cum s-a punctat si mai sus evolutia alerta a activelor tanbigile ca urmare a finalizarii investitiilor pe partea de active. De asemenea, se pot observa cresterea subventiilor si a imprumuturilor pe partea de pasive.

5.3. Prezentarea proiectelor de investitii de care a beneficiat societatea in trecut

Operatorul IM "Regia ARA" Hincesti nu a beneficiat de proiecte de investitii, dar S.C. Amen Ver S.A. a beneficiat de proiecte de investitii sau donatii, ce vor fi prezentate in cele ce urmeaza. Activele au fost transferate catre IM Regia ARA in momentul transferarii activitatii.

(1) Proiectul finantat prin Agentia de Dezvoltare Regionala ADR Sud - operatorul a primit in cadrul proiectului finantat de ADR Sud echipamente conform datelor prezentate in urmatoarul tabel.

Tabel 17: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populatie	Autospeciale "FORD"		Buldozere pe senile "Agromas 90 TG"		Platforme		Containere de 1,1 m ³ (zincate)		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	suma	unit	suma	unit	suma	unit	suma		
1	Cimișlia	1714	1	1236369			55	262927	63	323946	174	2180014.0
2	Hincesti	3662	1	1236369			30	143414.7	35	179970	93	1747258.5
3	Cantemir	2230			1	675000	30	143414.7	38	195396	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	1	1236369			70	334634.3	78	401076	170	2257715.3
5	Cahul	20630	1	1236369			23	122112.2	100	514200	191	2202380.0
6	Basarabeanca	4000	1	1236369			60	288163.3	71	365082	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829			1	675000	20	95609.8	28	143976	69	1069427.8
8	Caușăni	3498			1	675000	32	152975.7	40	205680	104	1238214.9
	TOTAL	39963	5	6181845	3	2025000	320	1543252	453	2329326	1070	14088083.5

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populatie	Containere de 0,66 m ³ (zincate)		Lazi pt. colectarea plasticului de 1,8 m ³		Containere din polietilena de inalta densitate 1,1 m ³		Presa de balotat deseurile reciclabile		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	suma	unit	suma	unit	suma	unit	suma		
1	Cimișlia	1714	18	91692	75	157320	18	64260	1	43500	174	2180014.0
2	Hincesti	3662	5	25470	48	100684.8	5	17850	1	43500	93	1747258.5
3	Cantemir	2230	5	25470	40	83904	5	17850	1	43500	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	11	56034	70	146832	11	39270	1	43500	170	2257715.3
5	Cahul	20630	21	106974	48	100684.8	22	78540	1	43500	191	2202380.0
6	Basarabeanca	4000	10	50940	90	188784	10	35700	1	43500	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829	6	30564	30	62928	5	17850	1	43500	69	1069427.8
8	Caușăni	3498	6	30564	52	109075.2	6	21420	1	43500	104	1238214.9
	TOTAL	39963	82	417708	453	950212.8	82	292740	8	348000	1070	14088083.5

5.4. Sistemul de facturare si colectare

5.4.1. Sistemul de facturare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de facturare:

- Se factureaza serviciul catre persoanele care beneficiaza de acest serviciu, fie ca ele au contract de prestare servicii sau nu. Nu exista o parghie prin care operatorul sa poate incheia contracte cu mai multi clienti. In prezent exista in Hincesti circa 6.000 de gospodarii (20.000 de locuitori), dintre care 3.334 conectate la serviciul de salubritate. Concomitent, exista 320 de contracte cu persoane juridice Dintre toate categoriile de locuitori, la locuitorii de la case sunt problemele cele mai mari, neputandu-se demonstra ca au depus deseuri si neputand fi constransi sa incheie contracte cu operatorul.
- Facturile se intocmesc in baza contractelor incheiate sau in baza numarului de persoane declarate/constatate. Astfel, la case se face factura prin intermediul controlorului, iar la blocurile locative se face un bon de plata pe baza persoanelor inregistrate. Pentru agenti economici, ridicarea se face la cererea agentului economic, operatorul colectand deseurilor pe baza de bon care va fi inregistrat si va constitui baza de plata pentru acesta.
- Pe parte logistica, facturile pentru persoanele fizice si juridice sunt emise cu ajutorul unui program electronic si se prindeaza la sediul operatorului. Pe parte de contabilitate organizatia foloseste programul 1C si solutii IT pentru printarea facturilor aferente. Se duc facturile la oficiul postal si se duc de posta pentru 1 leu facturile la contracte. Ramane astfel un tarif real de 7.75 MDL.

5.4.2. Sistemul de colectare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de plata a facturilor:

- Privind modalitatea de plata, persoanele fizice platesc la sediu sau la banca, persoanele juridice platesc doar la banca. Compania are contracte de colaborare cu Banca Sociala si Moldincom Bank. Cei ce doresc pot sa vina si la sediu sa plateasca, deoarece compania a instalat si inregistrat la aceasta locatie un aparat de casa. Pana pe 25 ale lunii se poate plati si la banca, dupa aceasta data este posibila plata numai la casieria de la sediu.
- Compania nu dispune de incasatori, plata se poate face exclusiv in modalitatile exprimate mai sus.
- Referitor la persoanele care nu platesc facturile, dupa o luna de neplata se face o instiintare, dar in general oamenii platesc facturile.

5.5. Analiza fluxului de numerar

Din cauza faptului ca operatorul IM Regia ARA Hincesti nu are inca situatii financiare intocmite, flux de numerar ce va fi prezentat in tabelul de mai jos este cel pentru 2013 al S.C. Amen Ver S.A., urmat de cateva observatii si concluzii aferente.

Tabel 18: Analiza fluxului de numerar

Fluxul de numerar		2013
EBDIT	MDL	1,036,291.0
Rezultatul financiar și extraordinar	MDL	-
Impozit	MDL	(27,239)
Variatia capitalului de lucru, din care:	MDL	1,246,329.0
Variația de Inventar	MDL	4,399.0
Variatia datorii debitoare	MDL	(560,907.0)
Variația sumelor de plătit	MDL	1,602,112.0
Variația altor active	MDL	(41,086.0)
Variația Angajamentelor față de personal	MDL	101,322.0
Variația Angajamentelor față de Fondul Social	MDL	36,032.0
Variația datoriilor la bugetul de stat	MDL	63,513.0
Variația Alte datorii	MDL	40,944
Fluxul de numerar operațional	MDL	2,255,381
Cheltuielile de capital pe proiecte	MDL	(30,511,238.0)
Trageri din imprumuturi	MDL	-
Plati Grant	MDL	19,478,255.0
Variatia capitalului propriu	MDL	(200,805.0)
Cash Disponibil pentru serviciul datoriei	MDL	(8,978,407)
Serviciul datoriei	MDL	10,349,228
Alte cheltuieli de capital	MDL	(1,149,580.0)
Numerar net generat	MDL	221,241
Balanta de deschidere numerar	MDL	397,633.0
Balanta de inchidere numerar	MDL	618,874

Principalele concluzii ale analizei fluxului de numerar sunt urmatoarele:

- Fluxul de numerar operational este pozitiv in perioada de analiza, acest fapt intarind concluzia data de rezultatul operational pozitiv din contul de profit si pierdere, concluzie a unui operator aflat intr-o situatie financiara confortabila.
- Elementele care contribuie la acest cash flow pozitiv sunt granturile si imprumuturile pe care compania le trage sau primeste, iar iesirile principale de numerar sunt investitiile realizate.

5.6. Analiza indicatorilor financiari

Pe baza datelor colectate de la operator, consultantul a pregatit o serie de indicatori referitori la situatia financiara a S.C Amen Ver S.A pentru anul 2013 ca indicator ai performantelor in sectorul de utilitati municipale in zona Hincesti. Acesti indicatori vor trebui calculati pentru IM Regia ARA dupa ce primele date financiare finale sunt pregatite la finalul lui 2014. Indicatorii sunt prezentati tabelar in cele ce urmeaza, fiecare cu o interpretare a valorilor rezultate pentru Amen Ver pentru anul 2013.

Exista trei categorii principale de indicatori financiari ce au fost calculati:

- Indicatori de rentabilitate;
- Indicatori de indatorare;
- Indicatori de lichiditate.

(1) **Indicatorii de rentabilitate** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 19: Indicatori de rentabilitate

Indicatori de rentabilitate		2013
<u>Rentabilitatea capitalului angajat</u>		
EBDIT (A)	MDL	1,036,291.0
Capitalului angajat (B)	MDL	56,280,079.0
A/B*100	%	1.84%
<u>Rentabilitatea capitalului propriu</u>		
Profit net	MDL	811,775
Capitalul propriu (B)	MDL	34,996,217.0
A/B*100	%	2.3%
<u>Profitul operational ca procent din vânzări</u>		
EBDIT (A)	MDL	1,036,291.0
Vânzări (B)	MDL	11,900,221
A/B*100	%	8.71%
<u>Cifra de afaceri Total active</u>		
EBDIT (A)	MDL	1,036,291.0
Active (B)	MDL	59,070,652.0
A/B	%	1.75%

Toti indicatorii de rentabilitate indica valori pozitive din cauza rezultatelor financiare ale companiei, EBDIT (Earnings Before Depreciation, Interest and Taxes – Profit inainte de Amortizare, Dobanzi si Taxe) care inregistreaza valori pozitive si ca atare indicatorii inregistreaza valori zotivite

Ca atare, perfomantele financiare ale companiei sunt pozitive, indicand premisele unei dezvoltari sustenabile in zona serviciilor municipale din zona de operare.

(2) **Indicatorii de indatorare** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 20: Indicatori de indatorare

Indatorare/Grad de indatorare		2012	2013
<u>Ponderea datoriei</u>			
Datorii totale (A)	MDL	13,030,864.0	24,074,435.0
Total Active (B)	MDL	27,740,579.0	59,070,652.0
A/B	Raport	46.97%	40.76%
<u>Gradul de indatorare</u>			
Capitalul propriu (A)	MDL	14,709,715.0	34,996,217.0
Total Active (B)	MDL	27,740,579.0	59,070,652.0
A/B	Raport	0.53	0.59
<u>Vanzari/Mijloace fixe</u>			
Vanzari (A)	MDL	10,000,375	11,900,221
Mijloace fixe (B)	MDL	24,044,799.0	54,507,603.0
A/B	%	41.59%	21.83%

Indicatorii de indatorare arata o pondere a datoriei relativ mare de circa 40,76% in 2013, ceea ce induce ideea ca operatorul este dependent de capital imprumutat pentru a-si finanta activitatea. Totusi, rezultatele financiare pozitive, duc la ideea ca operatorul este capabil sa ramburseze imprumuturile contractate si sa se dezvolte sustenabil pe baza imbunatatirilor operationale aduse de investitiile efectuate.

(3) **Indicatorii de lichiditate** calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 21: Indicatori de lichiditate

Lichiditate si Capitalul de lucru		2012	2013
Rata de lichiditate curenta			
Activele circulante (A)	MDL	3,568,604.0	4,387,439.0
Datorii curente (B)	MDL	946,650.0	2,790,573.0
A/B	Raport	3.77	1.57
Rata de lichiditate imediata			
Activele circulante (A)	MDL	3,568,604.0	4,387,439.0
Stocuri (B)	MDL	172,451.0	168,052.0
Datorii curente (C)	MDL	946,650.0	2,790,573.0
(A-B)/C	Raport	3.59	1.51
Rata capacitatii de plata			
Casa (A)	MDL	397,633.0	618,874.0
Datorii curente (B)	MDL	946,650.0	2,790,573.0
A/B	Raport	0.4200	0.2218

Lichiditate si Capitalul de lucru		2012	2013
Viteza de incasare a creantelor			
Datorii debitoare (A)	MDL	1,993,357.0	2,554,264.0
Vânzări (B)	MDL	10,000,375	11,900,221
(A/B)*365- zile	Zile	73	78

Concluziile analizei indicatorilor de lichiditate arata ca situatie lichiditatilor este relativ buna, compania avand la disponibilitate suficiente lichiditati. Totusi, situatia pare inrautatita semnificativ din 2013, indicatorul *Active Circulante/ Datorii Curente* injumatatindu-se pe fondul cresterii datoriei curente pe fondul investitiilor implementate. O situatie similara se inregistreaza in cazul indicatorul *Rata Capacitatii de Plata*.

Referitor la colectare, se observa o inrautatire a capacitatii de a colecta a operatorului, perioada de colectare crescand de la 73 de zile in 2012 la 78 de zile in 2013.

Masuri ar trebui luate pentru rectificarea acestei situatii, colectarea reprezentand una din principalele solutii pentru iesirea din situatia dificila.

6 Analiza cadrului institutional

6.1 Cadrul institutional general privind gestionarea a deseurilor

La nivel national, regional si local exista mai multe institutii implicate in gestionarea deseurilor municipale, fiecare dintre acestea avand responsabilitati specifice, stabilite prin acte normative.

In continuare vor fi prezentate pe scurt responsabilitatile care revin acestor institutii in domeniul gestionarii deseurilor menajere.

6.1.1 Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Guvernul

Prevederile Legii serviciilor comunale conferă Guvernului dreptul de a asigura realizarea politicii generale a statului în domeniul gospodăriei comunale.

In exercitarea acestui drept Guvernul va fi în măsură să realizeze următoarele:

- a) inițierea și prezentarea spre adoptare a unor proiecte de legi privind reglementarea activității din domeniul respectiv;
- b) adoptarea unor regulamente și norme în domeniul gospodăriei comunale, acolo unde se impune reglementarea la nivel central;
- c) sprijinirea autorităților administrației publice locale în ceea ce privește înființarea, dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor publice de gospodărie comună, precum și dezvoltarea infrastructurii din acest domeniu.
- d) examinează periodic starea serviciilor publice de gospodărie comună și, în baza unor strategii specifice, stabilește măsuri pentru dezvoltarea durabilă și creșterea calității serviciilor furnizate/prestate corespunzător cerințelor utilizatorilor și nevoilor localităților.

Ministerul Mediului

Conform prevederilor Regulamentului de organizare și funcționare al Ministerului Mediului, în domeniul managementului deșeurilor, această instituție are misiunea principală de a asigura realizarea prerogativelor constituționale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și al managementului deșeurilor.

În vederea realizării misiunii sale, Ministerul are următoarele funcții de bază:

- 1) elaborează, promovează și coordonează realizarea politicii de stat și a documentelor de politici în domeniul protecției mediului și al managementului deșeurilor;
- 2) elaborează cadrul legislativ și normativ necesar pentru realizarea obiectivelor în domeniile sale de activitate, asigurând compatibilitatea acestora cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și cu legislația comunitară;
- 3) stabilește direcțiile prioritare de activitate în domeniul protecției mediului în baza unor evaluări a situației și identificării problemelor, riscurilor în domeniul vizat;

- 4) asigură procesul de integrare a cerințelor de protecție a mediului în procesele reformei economice și în politica sectorială, în scopul asigurării dezvoltării durabile și promovării tehnologiilor energoeficiente și nonpoluante;
- 5) efectuează controlul de stat asupra respectării legislației ce ține de domeniul său de activitate;
- 6) autorizează activitățile în domeniile utilizării resurselor naturale, utilizării și prelucrării deșeurilor;
- 7) coordonează ținerea registrului național pentru amplasarea platformelor specializate pentru neutralizarea și înhumarea deșeurilor de producție și menajere;
- 8) participă la coordonarea cercetărilor științifice în domeniile protecției mediului;
- 9) gestionează Fondul Ecologic Național (FEN)² și coordonează activitatea fondurilor ecologice locale;
- 10) cooperează cu organizațiile internaționale și cu organele similare ale altor țări, promovează semnarea, aderarea și ratificarea tratatelor internaționale;
- 11) coordonează activitățile de realizare a prevederilor tratatelor internaționale în domeniu, la care Republica Moldova este parte;
- 12) coordonează activitatea organizațiilor și întreprinderilor subordonate;
- 13) coordonează activitățile privind pregătirea, perfecționarea și evaluarea performanțelor profesionale ale cadrelor în domeniile sale de activitate;
- 14) contribuie la informarea populației privind beneficiile politicii de mediu, ridicarea nivelului de conștientizare și educație ecologică prin intermediul strategiei de comunicare;
- 15) colaborează cu societatea civilă în domeniul protecției mediului;
- 16) exercită alte funcții în domeniul său de activitate, stabilite prin actele legislative și normative în vigoare;
- 17) elaborează și implementează planurile anuale de acțiuni ale Ministerului și ale instituțiilor din subordine cu aprobarea acestora în ședințele Colegiului;
- 18) coordonează și participă, conform competențelor, la elaborarea pronosticurilor, documentelor de politici naționale și sectoriale ce țin de dezvoltarea social-economică a țării.

În domeniul protecției mediului:

² Fondul Ecologic Național a fost creat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 988 din 26.09.98 în conformitate cu Legea privind protecția mediului înconjurător (nr. 1515 din 16.06.1993), Legea pentru modificarea și completarea Legii privind protecția mediului înconjurător (nr. 1539-XIII din 25.02.1998), legea privind plata pentru poluarea mediului (nr. 1540-XIII din 25.02.1998) cu scopul de a acumula mijloace suplimentare pentru finanțarea activităților din domeniul mediului. Acest fond a jucat un rol mai important în finanțarea infrastructurii de apă și apă uzată, în domeniul managementului deșeurilor fiind finanțate doar câteva proiecte. (<http://mediu.gov.md/index.php/serviciul-de-presa/noutati/79-categorii-in-romana/despre-minister/institutii-subordonate/72-fondul-ecologic-national>)

- 1) elaborează proiecte de acte legislative și normative din domeniul protecției mediului, armonizate cu prevederile legislației comunitare;
- 2) implementează acte legislative și normative din domeniul protecției mediului;
- 3) elaborează și perfecționează mecanismele economice în domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale, promovează integrarea acestora în strategiile de dezvoltare a ramurilor economiei naționale;
- 4) asigură efectuarea expertizei ecologice a proiectelor, planurilor, programelor, concepțiilor, strategiilor de dezvoltare a ramurilor economiei naționale, a proiectelor de acte legislative și normative elaborate;
- 5) coordonează procesul de evaluare strategică de mediu a documentelor de politici cu posibile efecte asupra mediului, în conformitate cu prevederile tratatelor internaționale și legislației naționale;
- 6) coordonează procesul de evaluare a impactului asupra mediului a obiectelor planificate și a genurilor de activitate economică cu impact sporit asupra mediului;
- 7) acordă ajutor metodologic și coordonează acțiunile autorităților publice centrale și locale și a agenților economici, în scopul asigurării implementării documentelor de politici, prevederilor actelor legislative și normative la nivel sectorial și local;
- 8) coordonează procesul de elaborare și implementare a mecanismului de gestionare a deșeurilor și substanțelor chimice;
- 9) elaborează, coordonează și promovează Planul strategic de cheltuieli pe termen mediu în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, monitorizează și raportează implementarea acestuia;
- 10) coordonează și monitorizează procesul de implementare a proiectelor finanțate de către partenerii de dezvoltare în domeniile de competență ale Ministerului.

În domeniul controlului ecologic de stat:

- 1) exercită controlul ecologic de stat în domeniile de activitate economică asupra respectării prevederilor actelor legislative și normative de către agenții economici cu orice formă de proprietate și apartenență departamentală și persoanele fizice, inclusiv străine, cu excepția activităților nucleare și radiologice;
- 2) examinează contravenții și aplică sancțiuni, conform Codului contravențional și înaintează acțiuni pentru compensarea prejudiciului cauzat mediului ca urmare a încălcării prevederilor actelor legislative și normative în domeniile de activitate;
- 3) supraveghează respectarea normativelor și cerințelor legislației de mediu, a instrucțiunilor, recomandărilor și limitelor de folosire a resurselor naturale, produselor și substanțelor nocive, deșeurilor, normelor deversărilor și emisiilor de substanțe nocive în mediu, limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, precum și achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
- 4) exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, în limitele și în conformitate cu competențele stabilite de lege;
- 5) ține evidența și efectuează inventarieri la întreprinderi și organizații a surselor de poluare a aerului atmosferic, bazinelor acvatice și solului.

Inspectoratul Ecologic de Stat

Inspectoratul este autoritatea publică ce exercită controlul ecologic de stat privind respectarea legilor și actelor normative ecologice și se subordonează Ministerului Mediului. În teritoriu, Inspectoratul asigură îndeplinirea rolului său prin intermediul subdiviziunilor sale: *Agenții ecologice* din Chișinău, Cahul, Bălți, Găgăuzia; *Centre de investigații ecologice* din Chișinău, Bălți, Cahul și *Inspecții ecologice* la nivelul fiecărui raion. Acestea există, funcționează fără statut de persoană juridică și sunt administrate direct de către aparatul central al Inspectoratului, având *competențe regionale* – Agențiile ecologice și Centrele de investigații, și *raionale/locale* – Inspecțiile ecologice.

În domeniul realizării politicii de mediu, Inspectoratul are următoarele responsabilități:

- participă la elaborarea și promovarea programelor și planurilor naționale de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale;
- conlucrează cu organele administrației publice centrale și locale la elaborarea și implementarea programelor și planurilor naționale și locale de acțiuni în domeniul protecției mediului;
- participă la elaborarea și avizarea proiectelor de acte legislative și normative privind protecția mediului și utilizarea resurselor naturale;
- elaborează documente instructive privind mecanismele și instrumentele de promovare și implementare a programelor și planurilor de acțiuni în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale;
- participă la elaborarea și implementarea convențiilor, acordurilor regionale și internaționale ce țin de protecția mediului;
- monitorizează factorii de mediu și organizează controlul ecologic de stat;
- participă la elaborarea și coordonarea normativelor ecologice, standardelor, metodologiei de calcul al prejudiciului cauzat mediului, asigură aplicarea acestora în teritoriu;
- participă la acțiunile de popularizare a măsurilor de asigurare a calității factorilor de mediu, de educație a publicului în problemele de mediu prin intermediul radioteleviziunii, mass-media, emite raportul anual privind activitatea Inspectoratului.

În domeniul exercitării controlului ecologic de stat, Inspectoratul are următoarele responsabilități:

- exercită controlul de stat și supraveghează respectarea actelor legislative și normative în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale, de către agenții economici cu orice formă de proprietate și apartenență departamentală și persoanele fizice, inclusiv străine;
- supraveghează respectarea normativelor și cerințelor ecologice, a instrucțiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor;

- exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum și asupra modului de utilizare de către agenții economici a mijloacelor financiare destinate protecției mediului;
- exercită controlul privind efectuarea de către agenții economici a măsurilor de protecție a mediului, achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
- exercită controlul de stat privind respectarea legilor și actelor normative ce țin de protecția mediului înconjurător în procesul de fabricare, depozitare, transportare, utilizare, neutralizare și înhumare a produselor și substanțelor nocive și a deșeurilor rezultate din acestea;
- efectuează expertiza ecologică de stat a documentației de proiect pentru construcția, extinderea, reconstrucția, reutilizarea, modernizarea, reprofilarea, conservarea, demolarea și lichidarea obiectelor în corespundere cu actele normative;
- exercită controlul de stat privind respectarea de către agenții economici a limitelor de utilizare a resurselor naturale, a normelor deversărilor și degajărilor de substanțe nocive în mediul ambiant, precum și a limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, stabilite în actele legislative și normative;
- sistează activitatea agenților economici în cazul nerespectării cerințelor legislației și normelor ecologice;
- participă la aprobarea normelor de emisii și deversări nocive în mediu, normelor-limită de depozitare a deșeurilor de producție și menajere la compartimentul protecția mediului înconjurător;
- monitorizează importul/exportul deșeurilor;
- cercetează cazurile de avarii și situațiile ecologice excepționale.

În consecință se poate susține că cele mai relevante instituții de la nivel central, cu competențe în domeniul gestionării deșeurilor, sunt Ministerul Mediului și Inspectoratul Ecologic de Stat.

Prima instituție are un rol strategic, stabilind politicile de mediu care vor fi aplicabile, precum și cadrul legislativ general necesar implementării acestei politici. Inspectoratul Ecologic de Stat, prin prisma responsabilităților sale, poate fi considerată instituția care asigură implementarea politicilor stabilite de Ministerul Mediului, elaborand programele și planurile naționale de acțiuni, precum și normative și standarde privind protecția mediului.

Alte instituții: Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale

Este o structură funcțională de competență generală fără personalitate juridică, constituită pentru aprobarea, promovarea și coordonarea obiectivelor de dezvoltare regională la nivel național, reglementată de prevederile Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova.

Scopul principal al activității sale îl constituie scopul aprobarea, promovarea și coordonarea la nivel național a obiectivelor politicii de dezvoltare regională.

Consiliul Național are următoarele atribuții:

- a) avizează Strategia națională de dezvoltare regională;
- b) aprobă Documentul unic de program;
- c) aprobă criteriile de evaluare a discrepanțelor din dezvoltarea regională și prioritățile naționale ale dezvoltării regionale;
- d) aprobă finanțarea din Fondul național pentru dezvoltare regională;
- e) aprobă planul anual de implementare, corespunzător mijloacelor financiare disponibile în Fondul național pentru dezvoltare regională;
- f) contribuie la atragerea de mijloace financiare suplimentare pentru implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională, a Documentului unic de program și a strategiilor de dezvoltare regională;
- g) acordă asistență în activitatea de cooperare interregională, transfrontalieră și de altă natură pentru dezvoltarea regională din Republica Moldova;
- h) exercită alte atribuții care au ca obiectiv susținerea politicii de dezvoltare regională.

Implicarea acestei entități este indirectă având în vedere că strategiile sectoriale și cele de dezvoltare regională trebuie să se coreleze pentru asigurarea îndeplinirii politicilor de mediu și a dezvoltării social-economice a țării, cele din urmă trebuind să se conformeze strategiilor/programelor naționale sectoriale.

Consiliul este compus din ministrul dezvoltării regionale și construcțiilor, ministrul economiei, ministrul de stat, ministrul finanțelor, ministrul mediului, ministrul agriculturii și industriei alimentare, ministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor, președinții Consiliilor regionale pentru dezvoltare și câte un reprezentant al sectorului privat, delegat din partea fiecărui Consiliu regional pentru dezvoltare.

De asemenea, prin intermediul *Fondului de Dezvoltare Regională* au fost finanțate o serie de proiecte în infrastructura de mediu, inclusiv în domeniul gestiunii deșeurilor.

Fondul național pentru dezvoltare regională reprezintă instrumentul principal privind finanțarea proiectelor și programelor de dezvoltare regională, îndreptată, în mod prioritar, spre zonele defavorizate din regiunile de dezvoltare. În Fond pot fi atrase și alte mijloace financiare din sectorul public și din cel privat la nivel local, regional, național și internațional, precum și mijloacele oferite prin programele de asistență ale Uniunii Europene.

6.1.2 Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Agenția de dezvoltare regională

Conform prevederilor Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, la nivelul Republicii Moldova au fost instituite **6 regiuni de dezvoltare**. Acestea sunt Nord, Centru, Sud, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Municipiul Chișinău și Transnistria.

Conform prevederilor legale, la nivelul fiecărei regiuni a fost instituită o Agenția de dezvoltare regională. În prezent funcționează un număr de 3 Agenții de Dezvoltare, respectiv, Nord, Centru și Sud.

Agenția de dezvoltare regională se constituie în fiecare regiune de dezvoltare, în scopul executării deciziilor Consiliului regional pentru dezvoltare. Agenția are personalitate juridică și activează în conformitate cu un regulament aprobat de Agenție în baza unui regulament-cadru, elaborat și aprobat de Guvern. Agenția efectuează analiza dezvoltării social-economice din regiunea sa de dezvoltare, precum și elaborează, coordonează, monitorizează și evaluează implementarea strategiilor, a planurilor, a programelor și a proiectelor de dezvoltare regională, implicit și a proiectelor din domeniul gestiunii deșeurilor.

Inspekția Ecologică

Exercită competențele stabilite prin lege, prin intermediul Agențiilor ecologice și al Centrelor de investigații ecologice.

6.1.3 Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Raional

Conform Legii administrației publice locale, Consiliul Raional este autoritate a administrației publice locale, reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale, de nivelul al doilea.

Legea serviciilor publice de gospodărie comunală, prin prevederile art.23 alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de aceste autorități publice locale să presteze serviciul de salubritate în sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități în furnizarea serviciului și pentru autoritățile locale de acest nivel.

Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile Legii privind descentralizarea administrativă, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, având în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare după apariția legii serviciilor publice.

Astfel, în Legea descentralizării colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea sunt considerate domenii proprii de activitate ale autorităților locale de nivelul întâi. Mai mult decât atât alineatul 3 al aceluiași articol prevede că: *Autoritățile publice locale de nivelurile întâi și al doilea, în limitele legii, dispun de libertate deplină de acțiune în reglementarea și gestionarea oricărei chestiuni de interes local care nu este exclusă din competența lor și nu este atribuită unei alte autorități. Alte competențe proprii autorităților publice locale pot fi atribuite acestora numai prin lege.*

Inspekția Ecologică de Stat

Exercită competențele stabilite prin lege prin intermediul inspekțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

6.1.4 Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Local

Autoritățile administrației publice locale au competența exclusivă privind înființarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea și controlul funcționării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum și crearea, administrarea și exploatarea bunurilor proprietate publică din infrastructura edilitară a unităților administrativ-teritoriale respective.

În exercitarea acestor competențe, autoritățile publice locale au următoarele responsabilități:

- a) elaborarea programelor de reabilitare, extindere și modernizare a dotărilor existente, precum și a programelor de înființare a unor noi sisteme publice de gospodărie comunală, în condițiile legii;
 - b) coordonarea proiectării și executării lucrărilor tehnico-edilitare în scopul realizării acestora într-o concepție unitară și corelată cu programele de dezvoltare social-economică a localităților, cu planurile de amenajare a teritoriului, planurile generale de urbanism și programele de mediu;
 - c) asocierea serviciilor publice de gospodărie comunală în vederea realizării unor investiții de interes comun din infrastructura tehnico-edilitară;
 - d) inițierea parteneriatului public-privat pentru gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală, privatizarea acestor servicii, precum și a bunurilor proprietate publică din infrastructura tehnico-edilitară a unităților administrativ-teritoriale;
 - e) participarea lor cu capital social sau cu bunuri la capitalul sau bunurile agenților economici pentru realizarea de lucrări și furnizarea/prestarea de servicii publice de gospodărie comunală la nivel local sau raional, după caz, pe bază de convenții care prevăd și resursele financiare constituite din contribuțiile autorităților administrației publice locale. Convențiile se încheie de către ordonatorii principali de credite, în baza mandatelor aprobate de fiecare consiliu local sau raional;
 - f) contractarea sau garantarea, în condițiile legii, a împrumuturilor pentru finanțarea programelor de investiții pentru dezvoltarea infrastructurii de gospodărie comunală a localităților - efectuarea de lucrări noi, extinderi, dezvoltarea de capacități, inclusiv reabilitarea, modernizarea și reechiparea sistemelor existente;
 - g) garantarea, în condițiile legii, a împrumuturilor contractate pentru formarea stocurilor de combustibil lichid și solid suficiente pentru sezonul rece;
 - h) elaborarea și aprobarea normelor locale și a regulamentelor de funcționare a operatorilor pentru reglementarea activității serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de autoritatea publică centrală de specialitate.
- Exercitarea responsabilităților se materializează prin posibilitatea adoptării unor decizii în legătură cu :
- a) gestiunea directă sau delegarea gestiunii prin parteneriat public-privat a serviciilor publice de gospodărie comunală, pe criterii de competitivitate și eficiență managerială;
 - b) promovarea reabilitării infrastructurii din sectorul utilităților publice de gospodărie comunală;

- c) monitorizarea și controlul periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat;
- d) asigurarea continuității serviciilor publice de gospodărie comunală;
- e) consultarea cu utilizatorii la stabilirea politicilor și strategiilor locale în domeniul gospodăriei comunale, la adoptarea normelor locale și negocierea contractelor de parteneriat public-privat;
- f) informarea periodică a utilizatorilor asupra politicii promovate în domeniul utilităților publice de gospodărie comunală, precum și asupra necesității de stabilire a unor taxe;
- g) medierea conflictelor dintre utilizator și operator, la cererea uneia dintre părți.
- h) solicitare de informații privind calitatea serviciilor furnizate/prestate;
- i) invitarea pentru audieri operatorul în vederea soluționării divergențelor dintre el și utilizator;
- j) pronunțarea asupra tarifelor propuse de operator;
- k) sancționarea operatorul, în cazul în care acesta nu operează la parametri de eficiență la care s-a obligat, prin:
 - refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
 - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.
- l) rezilierea contractul de parteneriat public-privat în condițiile Legii cu privire la parteneriatul public-privat.
- m) asigurarea unui tratament egal pentru toți operatorii din cadrul comunității respective;
- n) asigurarea, în exercitarea atribuțiilor stabilite prin prezenta lege, unui mediu de afaceri transparent;

Inspekția Ecologică de Stat

Exercită competențele stabilite prin lege prin intermediul inspekțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

In tabelul de mai jos sunt centralizate autoritatile cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor.

Tabel 22: Autorități cu responsabilități în domeniul gestionării deșeurilor

Nivel	Entități	Responsabilități principale	Observații
Central	Guvern	Politici generale Legislative – legi, hotărâri	
	Ministerul Mediului	Politici sectoriale Legislative - legi, hotărâri Monitorizare activitate Coordonare și monitorizare proiecte de investiții Finanțare investiții Control	
	Inspecția Ecologică	Legislativ- normative Implementare programe/planuri Control Aplicare sancțiuni	
	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale	Coordonare politici regionale cu cele sectoriale	
Regional	Agenția de dezvoltare regională	Elaborare, coordonare planuri/programe de dezvoltare regională Monitorizare implementare planuri/programe	
	Inspecția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Raional	Consiliul Raional	Gestionarea serviciului	Regim juridic definit neclar
	Inspecția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Local	Consiliul Local	Gestionarea serviciului direct/delegat Elaborare program investiții Asociere cu alte APL Aprobare tarife Monitorizare indicatori de performanță/ parametri de eficiență Emitere norme locale și regulamente de funcționare a operatorilor	
	Inspecția ecologică	Control, monitorizare Aplicare sancțiuni	

6.1.5 Organisme de control in domeniul gestionarii deseurilor

Principalul organism responsabil cu monitorizarea și controlul activității în domeniul gestiunii deșeurilor este Inspectoratul Ecologic de Stat.

Inspectoratul se subordonează Ministerului Mediului și efectuează controlul ecologic de stat la nivelul întregului teritoriu al Republicii Moldova.

Inspectoratul este condus de Șeful Inspectoratului Ecologic de Stat.

Acestuia i se subordonează în mod direct doi Șef-adjuncți de Inspectorat, precum și următoarele direcții, secții și servicii: *Serviciul audit intern, Secția juridică, Secția resurse umane, Agenția Ecologică Chișinău cu Centrul de Investigații Ecologice și Direcția finanțe și logistică*, cărora îi sunt subordonate următoarele secții: buget și finanțe, evidență contabilă, logistică.

Celor doi adjuncți li se subordonează celelalte direcții, respectiv: *Direcția expertiză ecologică și autorizații de mediu, Direcția inspectare generală*, cu secțiile din subordine *Secția inspectare resurse acvatice și aer atmosferic, Secția inspectare sol, deșeuri și substanțe chimice, Direcția inspectare a florei și faunei, Secția sinteze informaționale, Serviciul secretariat și arhivă și Agențiile ecologice din Cahul, Bălți și Găgăuzia cu Centrele de investigații ecologice afrente din Bălți, Cahul*.

De asemenea Inspecțiile ecologice aferente fiecărui raion se află tot în subordonarea directă a Inspectorilor adjuncți.

În baza Regulamentului de funcționare, astfel cum a fost stabilit prin **Hotărârea Guvernului Nr.77 din 30 Ianuarie 2004**, activitatea de control a Inspectoratului Ecologic de stat se referă în principal la verificarea modului de:

- respectare a normativelor și cerințelor ecologice, a instrucțiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor și
- respectare și aplicare a normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum și asupra modului de utilizare de către agenții economici a mijloacelor financiare destinate protecției mediului.

6.1.6 Responsabilitati in stabilirea tarifelor

Conform prevederilor legale în vigoare tarifele pentru furnizarea serviciilor de gospodarie comunală se aprobă de către autoritatea publică locală.

În prezent, în ceea ce privește serviciul de salubritate, nu poate fi identificată o metodologie de stabilire, ajustare sau modificare a tarifelor pentru activitățile specifice serviciului de salubritate a localităților.

Din această cauză se constată nu există o metodă unitară de fundamentare a cheltuielilor aferente activității, cu luarea în considerare a tuturor elementelor de cost - consumurilor normate de combustibil, lubrifianți, materii prime și materiale, utilități, respectiv energie, apă și/sau gaze în scop tehnologic și a prețurilor acestora în vigoare, a cheltuielilor cu munca vie, directe sau indirecte (personal administrativ), precum și a celorlalte elemente de cheltuieți (amortizare, redevență, cheltuieli de dezvoltare, profit) necesare prestării activității respective.

În practică, stabilirea, ajustarea sau modificarea tarifelor se propune, pe baza unei documentații, de către operatorul care prestează serviciul și se înaintează Consiliului local respectiv. Acesta pe baza regulamentelor proprii de funcționare, transmite comisiilor de specialitate (în majoritatea cazurilor *Comisiei de Buget*) pentru a se verifica fundamentarea propunerii. Comisia/comisiile au obligația de a emite un aviz cu caracter consultativ. În cazul în care avizul este negativ documentația va fi trimisă operatorului pentru a fi refăcută ținând cont de motivele care au stat la baza emiterii avizului negativ. În cazul în care avizul comisiei/comisiilor este pozitiv solicitarea operatorului va fi supusă aprobării Consiliului local. Acesta poate aproba sau refuza solicitarea operatorului fără a-și fundamenta decizia.

Figura 25: Etape în ajustarea și/sau modificarea tarifelor de salubritate

6.1.7 Prevederi privind proprietatea activelor

Regimul proprietății activelor aferente sistemelor publice de gospodărie comunală este reglementat prin **Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002**.

Conform dispozițiilor acestei legi, ansamblu de construcții, instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice, prin intermediul cărora se asigură administrarea, întreținerea în condiții de bună funcționare și eficiența tuturor componentelor domeniului locativ-comunal constituie sistemul public de gospodărie comunală (art. 2).

Sistemul public de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosință, interes sau utilitate publică, aparțin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităților administrativ-teritoriale (art.4, alin. 2) și sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile.

În cazul gestiunii directe când furnizarea serviciului se realizează prin compartimentele specializate organizate în cadrul autorităților administrației publice locale, bunurile care alcătuiesc sistemul de gospodărie comunală rămân în proprietatea și în folosința autorității locale.

În cazul gestiunii indirecte sau al parteneriatului public-privat operatorul are dreptul de a administra și exploata sistemelor publice tehnico-edilitare, proprietarul fiind în continuare autoritatea publică.

O situație particulară se întâlnește în cazul Intreprinderilor Municipale înființate de autoritățile locale, când bunurile sunt transmise întreprinderii de către fondatori în limitele dreptului gestiunii lor economice (pct. 11 din HG 387/1994). Întreprinderea le poate folosi, dar nu este proprietar.

6.2 Cadrul institutional privind gestionarea deseurilor in aria proiectului

Forma de organizare a operatorului/denumire: Intreprindere Municipala - "Regia ARA" Hincesti

Anul infiintarii: 2000. Pana in anul 2014, intreprinderea nu a avut activitate.

Fondator: Consiliul Local Hincesti

Obiect de activitate al IM: Eliminarea deșeurilor și a apelor uzate, asanare, salubritate și alte activități similare; Activități de întreținere și curățare a clădirilor; Activități de pompe funebre; Fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment; Construcții de clădiri și (sau) de construcții ingineresti, instalații și rețele tehnico-edilitare, reconstrucțiile, consolidările, restaurările; Intermedieri pentru vanzarea materiei prime agricole, animalelor vii, materiei prime textile și a semiproduselor; Comerț cu ridicata al diferitelor bunuri; Intermedieri pentru cumpărarea, vânzarea și închirierea locuințelor și altor bunuri imobiliare cu destinație neproductivă, activitatea birourilor de inventariere tehnică; Activități imobiliare p ebază de tarife sau contracte; Comerț cu ridicata al resturilor, deșeurilor și materialelor recuperabile; Alte servicii în creșterea producției agricole; Lucrări de terasament; Activități de pregătire de vanzare a bunurilor imobiliare; Administrarea imobilelor.

În prezent activitate prestată este cea de **eliminare a deșeurilor, salubritate și alte activități similare**.

Administrarea întreprinderii: se realizeaza de către un administrator numit de *primar*. Există posibilitatea ca activitatea să fie administrată și de catre un Consiliu Director, dar în prezent nu s-a adoptat această formă de administrare.

Administratorul este răspunzător pentru obligațiunile întreprinderii și pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiunilor sale. Acesta beneficiază de libertate decizională în legatură cu activitatea întreprinderii (art. 23 - Statut).

Activitatea economică și socială a întreprinderii: Art 27 din Statut prevede: *Întreprinderea își organizează activitatea și își determină perspectivele producerii de sine stătător*. Relațiile economice cu alte unități economice, organizații și cetățeni se derulează pe baze contractuale.

Controlul activității: Controlul activității este exercitat de catre *fondator* și se exercită prin intermediul comisiei de cenzori, al cenzorului sau al unei organizații de auditing.

Raporturile juridice ale operatorului cu autoritatea locala: Raporturile dintre Operator și autoritatea public locală se desfășoară în baza prevederilor legale în vigoare, în special in raport de prevederile **Legii Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind serviciile de gospodărie comunală și ale Hotărârii 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului - model al întreprinderii municipale**.

În consecință, avand în vedere forma de organizare a operatorului, **intreprindere municipală**, Consiliul orășenesc are calitatea de fondator a acestuia. Din acest motiv raporturile din Operator și Consiliul Orășenesc se desfășoară pe două niveluri:

- un nivel vizează activitatea propriu-zisă a operatorului,
- un alt nivel vizează modul de furnizare/prestare al serviciului.

În ceea ce privește activitatea propriu-zisă a operatorului, din punct de vedere legal, se constată că autoritatea publică are următoarele drepturi:

- Stabilește obiectul de activitate al operatorului ;
- Numește/demite administratorul ;
- Controlează activitatea economică.

Conducătorul/ administratorul întreprinderii are libertate decizională în legătură cu activitatea acesteia, conform prevederilor statutului.

În ceea ce privește modul de prestare al serviciului de salubritate autoritatea publică locală are următoarele drepturi:

- elaborarea și aprobarea normelor locale și a regulamentelor de funcționare a operatorilor pentru reglementarea activității serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de către autoritatea publică centrală de specialitate ;
- monitorizarea și controlul periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat;
- pronunțarea asupra tarifelor propuse de către operator;
- sancționarea operatorului, în cazul în care acesta nu operează la parametrii de eficiență la care s-a obligat, prin:
 - refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
 - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.

Operatorul are dreptul de a-și organiza activitatea astfel încât să asigure furnizarea corespunzătoare a serviciului.

În prezent Întreprinderea Municipală asigură furnizarea serviciului la nivelul orașului Hincești.

Între operator și autoritățile locale nu sunt încheiate contracte care să stabilească drepturile și obligațiile părților sau regulamente care să reglementeze modul de prestare al serviciilor. De asemenea nu există nici alte documente care să definească modalitățile și condițiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, indicatorii de performanță, condiții tehnice de prestarea serviciului sau condițiile de desfășurare a activităților specifice serviciului de salubritate, pentru a stabili nivelurile de calitate și condițiile tehnice necesare funcționării acestui serviciu în condiții de eficiență și siguranță.

Raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor – populație/agenți economici, instituții: Conform prevederilor **art 25 din Legea serviciilor de gospodărie comunală:** *Persoanele fizice și juridice care beneficiază de servicii publice de gospodărie comunală sunt obligate să achite contravaloarea serviciilor prestate, conform facturilor primite, în termenul prevăzut de contractul încheiat între operator și utilizator.*

În consecință, raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor ar trebui să fie reglementate prin contracte încheiate între cele două părți.

În prezent, conform datelor comunicate de către reprezentanții operatorului, cadrul legislativ existent nu permite operatorului să oblige populației să încheie contracte de furnizare a serviciilor. Din acest motiv doar aproximativ 55%, respectiv 3334 contracte sunt încheiate.

În cazul agenților economici s-a constatat că situația este diferită, având în vedere că există un mijloc de constrângere a acestora pentru încheierea contractelor. Obținerea autorizației de funcționare pe raza localității este condiționată de încheierea contractelor de prestări servicii de salubritate. În consecință toți agenții economici (aprox. 320) au încheiat un contract de prestări servicii de salubritate.

Contractele reglementează drepturile și obligațiile părților, durata, condițiile de suspendare a prestării serviciilor și modalitatea de plată.

Nivelul tarifelor

In prezent tarifele pentru colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor sunt:

- 8,7 lei/persoană/lună pentru poluația de la case ;
- 8,7 lei/persoană/lună pentru poluația care locuiește in apartamente/blocuri;
- 91 lei/m³ fata TVA pentru agenții economici ;

Tarifele practicate de catre operatorul de salubritate au fost aprobate in anul 2012, pană în prezent nefiind aprobate noi majorări sau ajustări ale tarifelor.

6.3 Limitari institutionale

6.3.1 Limitări legislative

(1) Limitari privind prestarea propriu-zisă a serviciului

Din punct de vedere legislativ se constată lipsa unui cadru juridic general aplicabil tuturor operatorilor de salubritate, indiferent de forma de organizare a acestora care să definească:

- modalitățile și condițiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, indicatorii de performanță, condiții tehnice de prestrare a serviciului.
- condițiile de desfășurare a activităților specifice serviciului de salubritate, stabilind nivelurile de calitate și condițiile tehnice necesare funcționării acestui serviciu în condiții de eficiență și siguranță

(2) Limitări privind rolul și responsabilitățile factorilor implicați

La nivelul cadrului legal specific gestionarii deșeurilor municipale se constata ca nu exista o corelare a responsabilităților autorităților publice, dupa cum urmeza :

- **Necorelarea responsabilităților dintre autoritățile locale de nivel unu și doi:** *Legea serviciilor publice de gospodărie comunală*, prin prevederile art.23, alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de catre autoritățile publice locale să presteze serviciul de salubritate in sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități in furnizarea serviciului si pentru autoritățile locale de acest nivel. Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile *Legii privind descentralizarea administrativă*, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, avand în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare dupa apariția legii serviciilor publice.

- **Inexistența unui cadru legal coerent care să reglementeze limitele de delegare a competențelor autorităților locale către entități care asigură cooperarea/asocierea dintre autoritățile locale:** În Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a "*Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027*" se prevede că autoritățile locale vor înființa asociații de dezvoltare intercomunitare. În prezent nu există cadrul legal care să reglementeze clar această modalitate de asociere și nici nu sunt stabilite limitele de delegare a competențelor și responsabilităților autorităților locale către aceste asociații.
- **Inconsistența cadrului legal privind delegarea serviciilor către operatori publici sau privați:** Deși Legea serviciilor publice face referiri la necesitatea creării unui cadru competitiv (licitație publică) în momentul delegării serviciilor, în realitate această condiție nu este respectată. Pe de altă parte, reglementările privind modul de funcționare al întreprinderilor municipale prevăd posibilitatea de asociere a mai multor fondatori – Consilii locale pentru înființarea acestor întreprinderi. În practică s-a constatat că prestarea serviciilor se face pe raza mai multor unități administrativ teritoriale de către întreprinderea deținută/fondată de către un singur consiliu local, fără asigurarea unui cadru competitiv în momentul delegării serviciilor, de către celelalte unități administrativ teritoriale, care nu au calitatea de fondator sau acționar.
- **Inexistența unui cadru legal care să oblige beneficiarul serviciului să încheie contracte cu operatorul serviciului:** Operatorii nu au la dispoziție mijloace legale pentru a forța/obliga beneficiarii serviciului să încheie contracte de prestări servicii. Din această cauză nu au nici posibilitatea de a se adresa instanțelor judecătorești pentru ca beneficiarii serviciului să fie obligați la plata tarifului. Acest fapt afectează major rezultatele economice ale operatorilor deoarece beneficiarii, în special populația de la apartamente/blocuri beneficiază de prestarea serviciului, fără însă a-l achita.

6.3.2 Limitari privind stabilirea tarifelor

În ceea ce privește modul de stabilire a tarifelor, modificarea sau ajustarea acestora se constată că nu există niciun act normativ care să reglementeze modul propriu-zis de stabilire a acestora și structura care să cuprindă toate elementele de cost, astfel încât să se asigure atât viabilitatea economică a operatorilor prestatori ai activităților specifice serviciului de salubritate a localităților, cât și protejarea intereselor utilizatorilor.

Nu sunt reglementate condițiile de ajustare sau modificare a tarifelor, mai mult decât atât, cele două noțiuni nici măcar nu sunt legal definite.

În urma discuțiilor purtate cu operatorii s-a constatat că modalitatea de plată a serviciului se realizează *exclusiv* prin tarif. Acest lucru este datorat unor necorelări legislative existente.

Astfel, conform *Legii serviciilor publice* (art 25), raporturile dintre operator și beneficiarii serviciului se desfășoară pe baza contractelor încheiate între cele două părți, reglementându-se astfel doar modalitatea de plată prin tarif.

Se poate presupune că acest lucru se datorează faptului că până în luna martie a anului 2014, taxa de salubritate nu era definită de Codul fiscal ca fiind una dintre taxele locale care pot fi instituite de autoritățile publice.

În prezent, art.6 al.(6), lit.r) astfel cum a fost introdus prin [LP 47 din 27.03.14, MO 99-102/25.04.14 art.251](#), această modalitate de finanțare a serviciului a fost prevăzută ca și taxa de stat.

Pentru evitarea oricăror impedimente de natură legală este necesară o corelare cat mai clar a celor doua acte normative, astfel încat să se prevadă, fără echivoc, că și taxa este o modalitate de plată pentru serviciul prestat de catre operatori.

6.3.3 Limitari privind investitiile

CL care gestioneaza in mod direct activitatea Intreprinderii Municipale aproba direct si planul de investitii.

In cadrul raportarilor anuale sunt prezentate investitiile realizate precum si necesarul de investitii pentru anul urmator. Ca urmare a fondurilor limitate de care dispune atat IM, cat si CL, nu au loc investitii majore din fonduri proprii. Singurele surse utilizate pentru finantarea investitiile mari au fost donatii sau fonduri guvernamentale.

Fondurile proprii sunt utilizate doar pentru investitii mici, pentru intetinare si reparatii. CL se implica direct si reactioneaza in timp scurt prin aprobarea investitiilor mici care sunt necesare pentru buna desfasurare a activitatilor intreprinderii.

6.3.4 Limitari privind capacitatea institutionala la nivelul operatorului

Intreprinderea Municipala este direct gestionata de catre Consiliul Local/orasenesc (CL) al orasului Hincesti (Primaria), care coordoneaza si se implica direct in activitatea intreprinderii, inclusiv in managementul personalului.

Periodic in cadrul sedintelor de administratie se prezinta si se analizeaza structura personalului; managerul intreprinderii municipale prezinta situatia actuala si necesarul de personal in corelare cu eventualele investitii ale intreprinderii sau activitatile desfasurate pe teritoriul orasului Hincesti. Astfel, CL este informat periodic cu privire la fluxul de personal.

Totodata in cadrul raportarii anuale (dare de seama anuala) se prezinta CL evolutia si structura personalului din anul de raportare, precum si estimarea necesarului de personal din anul urmator corelat cu activitatile care se vor desfasura si investitiile planificate. Modificarea structurii de personal se face numai cu aprobarea CL.

Totodata, in cadrul intalnirilor avute cu reprezentantii tuturor intreprinderilor municipale din zona pilot a proiectului au avut loc o serie de interviuri cu scopul evaluarii capacitatii institutionale privind gestionarea deseurilor la nivel local. Discutiile au fost purtate in trei directii, respectiv:

- *Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor;*
- *Necesarul de instruire a personalului;*
- *Campaniile de informare si constientizare a populatiei.*

Raspunsurile participantilor au fost analizate in vederea identificarii deficientelor din procesul de planificare a sistemelor de gestionare a deseurilor din perspectiva furnizorilor de servicii publice, respectiv a intreprinderilor municipale. Ulterior, datele colectate vor sta la baza elaborarii planului de actiune pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local.

Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor

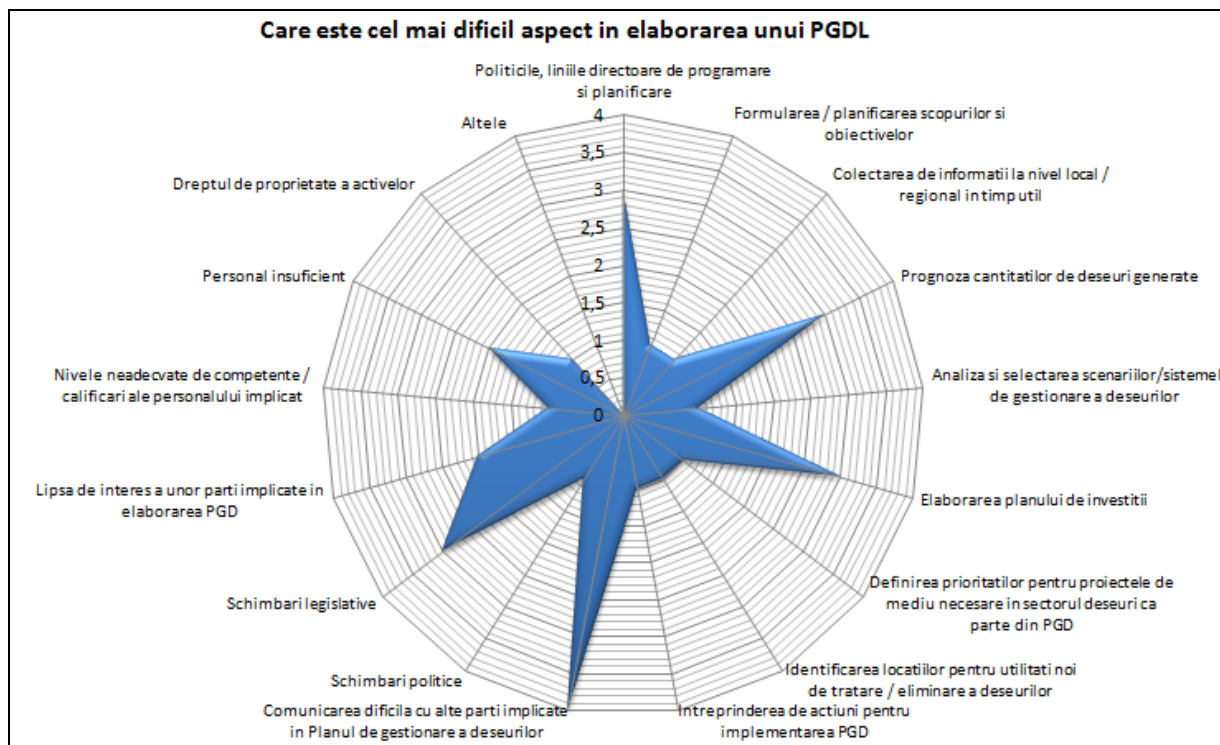
Referitor la intrebarea „Care este cel mai dificil aspect in elaborarea unui Plan de Gestionare a Deseurilor la nivel local ?” (PGDL), reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele dificultati in procesul de planificare a sistemului de gestionare a deseurilor la nivel local:

- Politicile, liniile directe de programare si planificare;
- Prognoza cantitatilor de deseuri generate;
- Elaborarea planului de investitii;
- Comunicarea dificila cu alte parti implicate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor;
- Schimbari legislative;
- Lipsa de interes a unor parti implicate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor;
- Personal insuficient.

Pe langa aceste aspecte s-au mai semnalat si alte dificultati, precum ar fi:

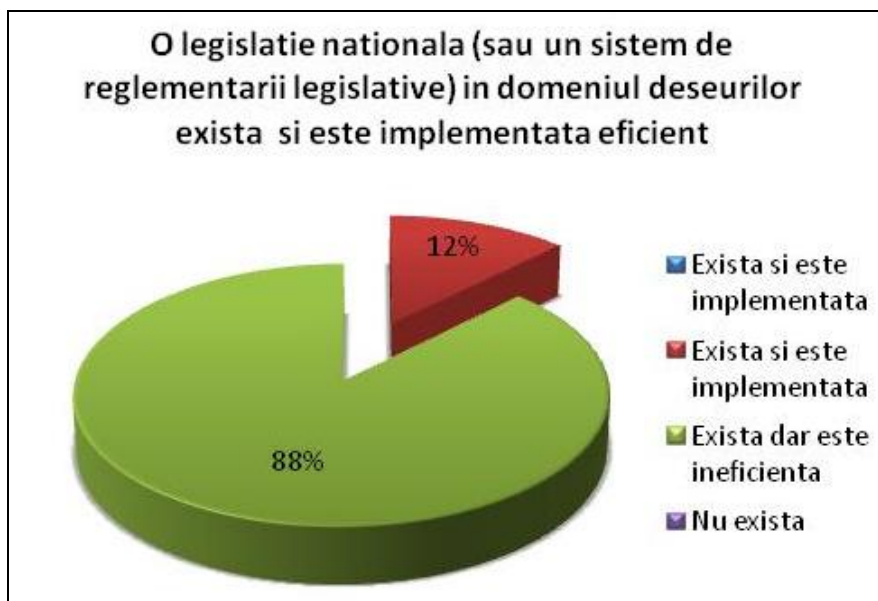
- Formularea/planificarea scopurilor si obiectivelor;
- Colectarea de informatii la nivel local/regional in timp util;
- Analiza si selectarea scenariilor/sistemelor de gestionare a deseurilor;
- Definirea prioritatilor pentru proiectele de mediu necesare in sectorul deseuri ca parte din planul de gestionare a deseurilor;
- Identificarea locatiilor pentru noile utilitati de tratare si eliminare (depozitare) a deseurilor;
- Intreprinderea de actiuni pentru implementarea planului de gestionare a deseurilor;
- Schimbari politice;
- Nivele neadecvate de competente/calificari ale personalului implicat;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor

In plus la dificultatile mentionate, persoanele intervievate au admis ca au cunostinte privind prevederile legale din domeniul deseurilor, dar implementarea la nivel local este dificila si este realizata doar partial (aproape 88% dintre intervievati au admis ca exista un cadrul legislativ, dar acesta nu este implementat eficient).

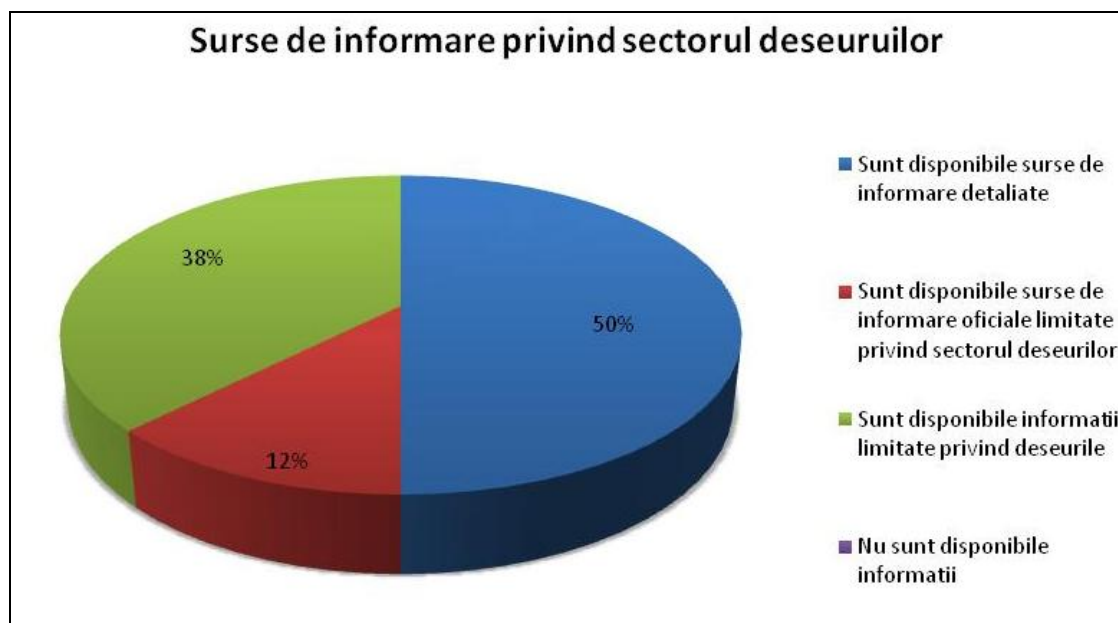
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor

Pentru prepararea unui PGD sunt necesare mai multe informații/cunoscințe cu privire la: cerințele legale la nivel local și european, exemple de bune practici în domeniul gestionării deșeurilor la nivel european, prognoza deșeurilor, colectarea datelor și metodele de raportare.

Astfel, referitor la întrebarea cu privire la existența datelor suficiente pentru planificarea locală a investițiilor în domeniul gestionării deșeurilor, peste o treime dintre persoanele interviuate au subliniat că informațiile de care dispun sunt limitate și nu au un sistem unitar de colectare a datelor, precum și un sistem de raportare.

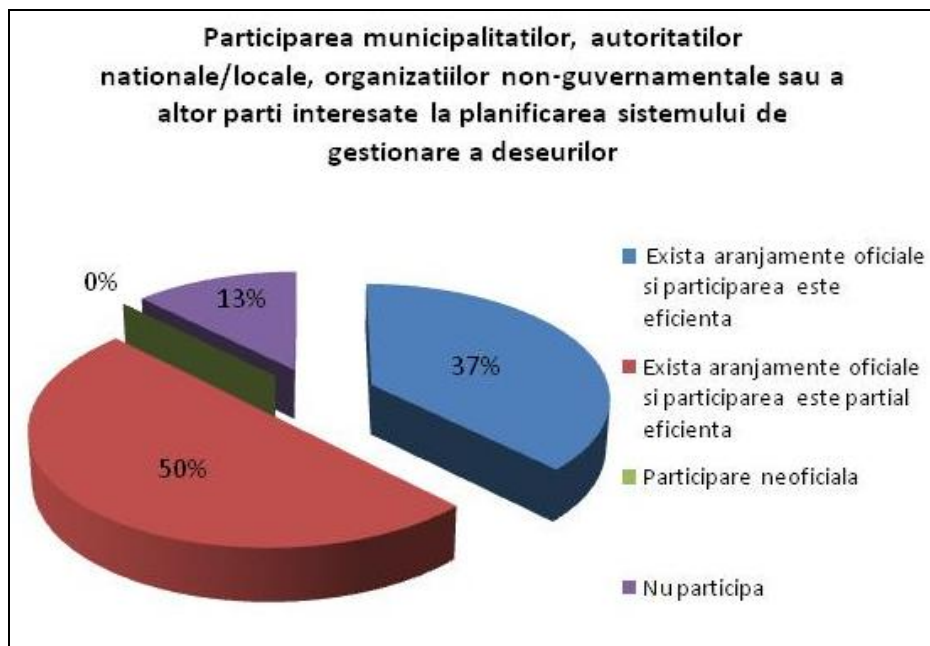
Figura 28: Punctul de vedere al reprezentanților IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deșeurilor în cadrul procesului de planificare

Planificarea unui sistem de gestionare a deșeurilor poate fi realizat doar pe baza unor date fiabile și analize fundamentate a situației existente. Pe lângă informații detaliate despre infrastructurile de deșuri disponibile, sunt necesare date realiste cu privire la cantitatea totală de deșuri, originea și compoziția sa, precum și cerințele legislative și instituționale la nivel național și european.

Pentru planificarea și implementarea planurilor de gestionare a deșeurilor, este necesar să se îmbunătățească cooperarea între principalii actori și factorii de decizie implicați în gestionarea deșeurilor. Situația privind implicarea actuală a părților interesate în procesul de planificare de gestionare a deșeurilor în localitățile analizate este prezentată în figura de mai jos.

Figura 29: Punctul de vedere al reprezentanților IM cu privire la implicarea partilor interesate în planificarea sistemului de gestionare a deșeurilor

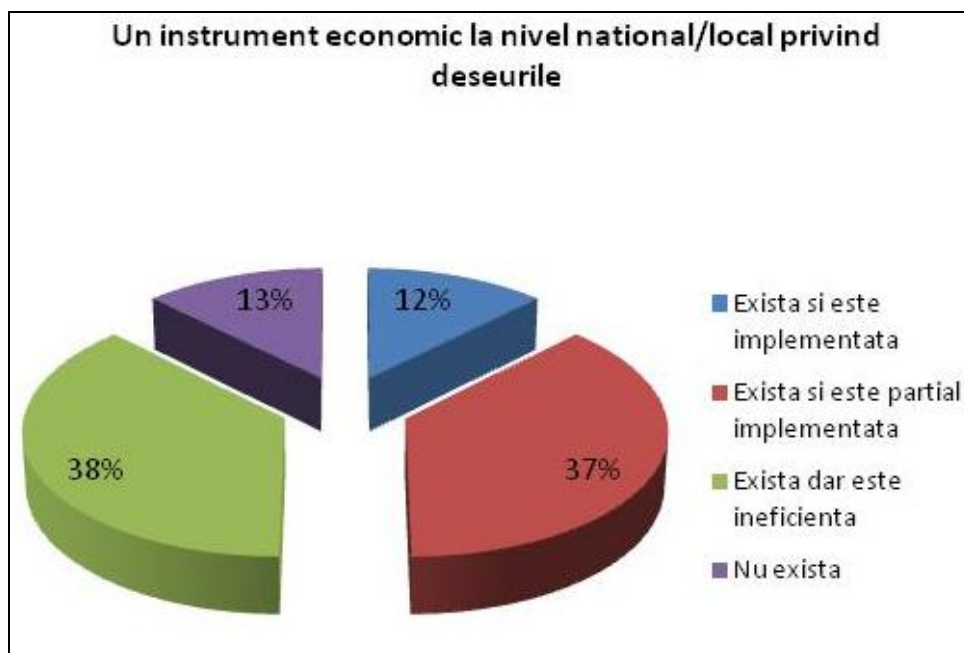
Reprezentanții întreprinderilor municipale au recunoscut în unanimitate că este necesară îmbunătățirea relațiilor dintre toți actorii implicați în gestionarea deșeurilor, atât în ceea ce privește fluxul de informații și implicarea directă în procesul de planificare.

Participanții la interviurile au declarat că, pentru o planificare pe termen scurt și mediu, este necesară întărirea capacității instituționale a personalului implicat în procesul de planificare la nivel local, precum și cunoașterea procedurilor de planificare în detaliu, și anume: înțelegerea importanței planificării, cunoaștere aprofundată a cerințelor legale și instituționale în domeniul gestionării deșeurilor, stabilirea de obiective și ținte pentru un sistem durabil de gestionare a deșeurilor, analiza diferitelor scenarii și prioritizarea investițiilor fezabile în domeniu.

Reprezentanții locali au sugerat, de asemenea, că sunt necesare resurse financiare importante pentru punerea în aplicare a planurilor de gestionare a deșeurilor, și, în acest context, ei au afirmat că ar fi necesară consolidarea capacității instituționale la nivel local, instrucțiuni suplimentare fiind necesare în domeniul pregătirii și implementării proiectelor finanțate de alte instituții financiare internaționale.

În plus, referitor la întrebarea cu privire la "*Existența unui instrument economic suficient la nivel național/local în domeniul gestionării deșeurilor și modul de implementare*", aproape 38% dintre reprezentanții intervievați au sugerat că aceste instrumente există, dar nu au fost aplicate în mod eficient sau nu au corespund realităților, și tot aproape 38% au declarat că au existat doar parțial.

Figura 30: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile

În cadrul întrevederilor, concluzia a fost că este nevoie de o abordare unitară la nivel local în ceea ce privește utilizarea instrumentelor economice, cu scopul de a acoperi toate investițiile și costurile operaționale pe de o parte, și pentru a asigura transparența acestor costuri pentru generatori de deșeurii pe de altă parte.

Referitor la întrebarea „Care este cel mai dificil aspect în aderarea la o cooperare inter-municipală”, reprezentanții întreprinderilor au indicat în special următoarele dificultăți:

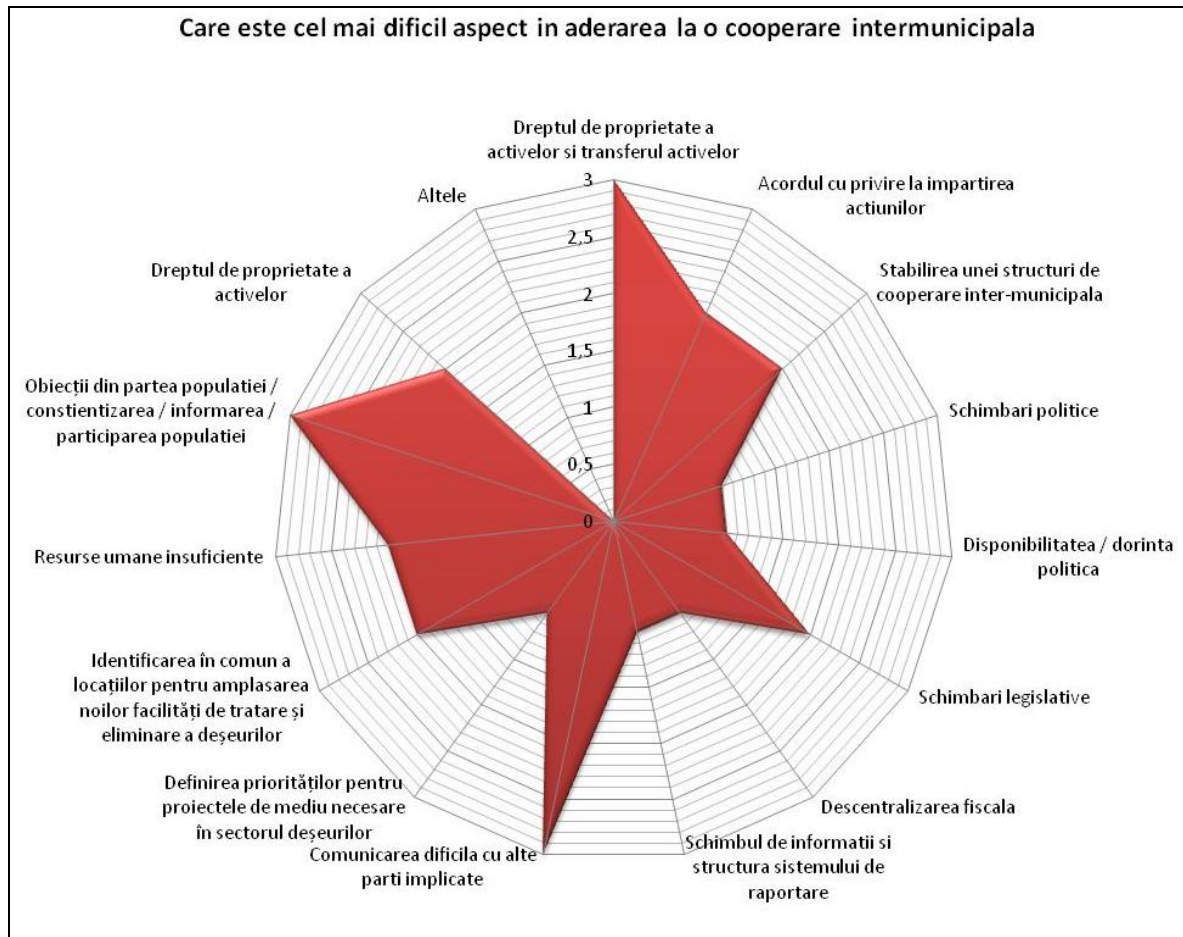
- Dreptul de proprietate a activelor și transferul activelor;
- Acordul cu privire la împartirea acțiunilor;
- Stabilirea unei structuri de cooperare inter-municipală;
- Schimbări legislative;
- Comunicarea dificilă cu alte părți implicate;
- Identificarea în comun a locațiilor pentru amplasarea noilor facilități de tratare și eliminare (depozitare) a deșeurilor;
- Resurse umane insuficiente;
- Obiecții din partea populației/constientizarea/informarea/participarea populației;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Pe lângă aceste aspecte s-au mai semnalat și alte dificultăți precum ar fi:

- Schimbări politice;
- Disponibilitatea/dorința politică;
- Descentralizarea fiscală;

- Schimbul de informatii si structura sistemului de raportare;
- Definirea priorităților pentru proiectele de mediu necesare în sectorul deșeurilor pentru partea strategică a planului de gestionare a deșeurilor.

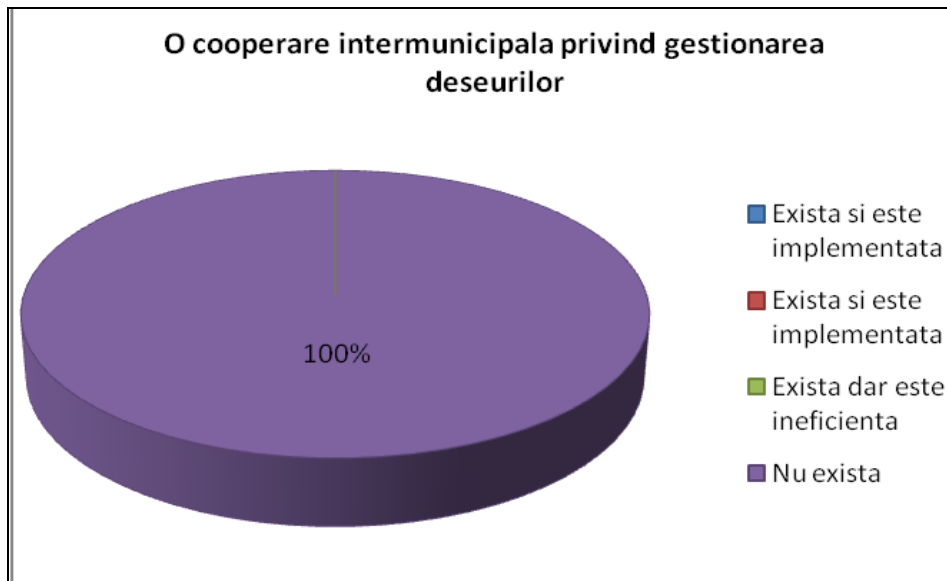
Figura 31: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

În timpul întâlnirilor avute cu reprezentantii întreprinderilor municipale, participanții au sugerat că în prezent este dificil de a construi o cooperare inter-municipal ca urmare a modificărilor legislative, lipsa de voință politică, bariere de comunicare între diferite părți interesate implicate în gestionarea deșeurilor și, uneori, obiecție publice. Lipsa de ghiduri, linii directoare pentru crearea unor structuri inter-municipale și a procedurilor pentru un acord în ceea ce privește acțiunile face construirea de colaborări inter-municipale pentru punerea în aplicare a sistemelor de management integrat al deșeurilor la nivel regional mai dificile.

Acest aspect se reflecta în întrebarea dacă "Există o cooperare intermunicipala în domeniul gestionării deșeurilor care sa fie operationala?". Toti reprezentantii intervievati au raspuns ca o astfel de cooperare nu exista si nici nu s-a incercat stabilirea unei astfel de cooperari.

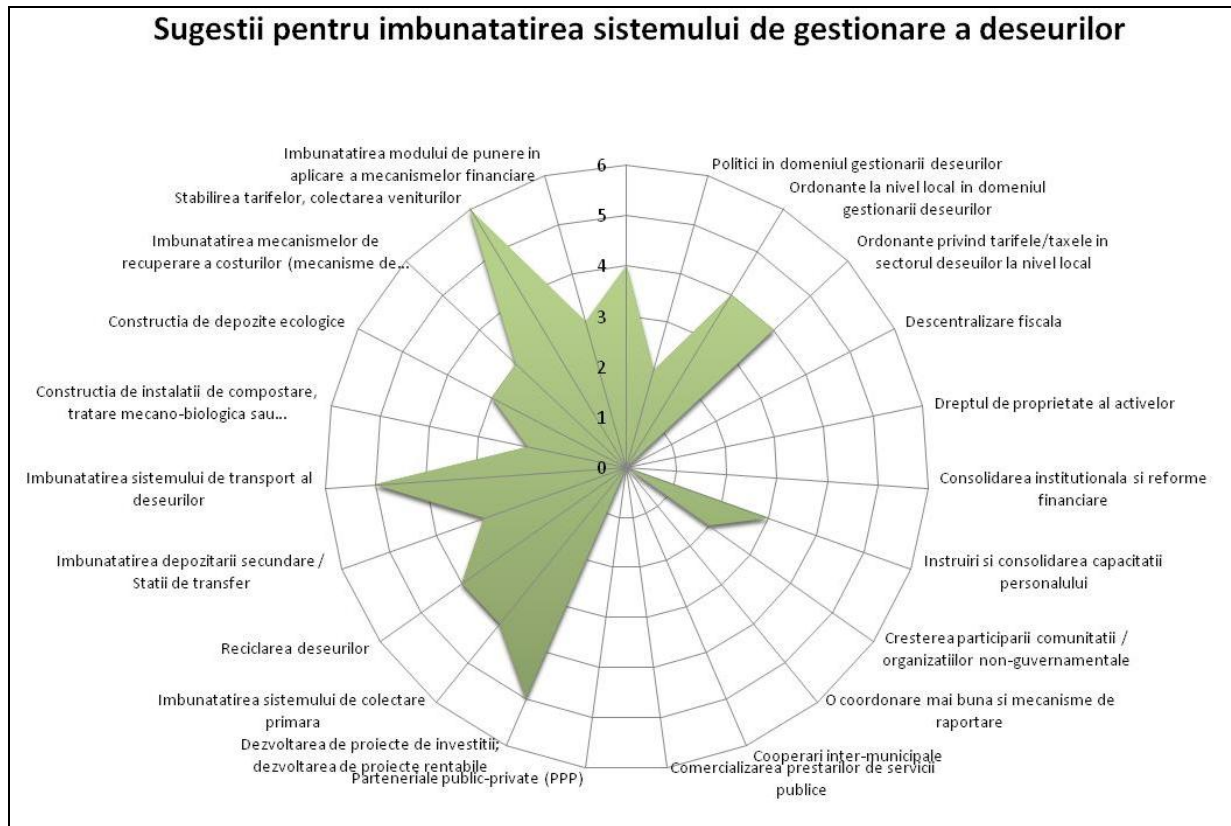
Figura 32: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

Avand in vedere structurile existente pe plan national si local, reprezentantii intervievati au agreat faptul ca o cooperare intermunicipala este necesara, dar acest aspect nu este clar din punct de vedere institutional (metoda organizationala) si comercial (operational).

In figura urmatoare se prezinta pe scurt recomandarile si opiniile reprezentantilor intreprinderilor municipale cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor.

Figura 33: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

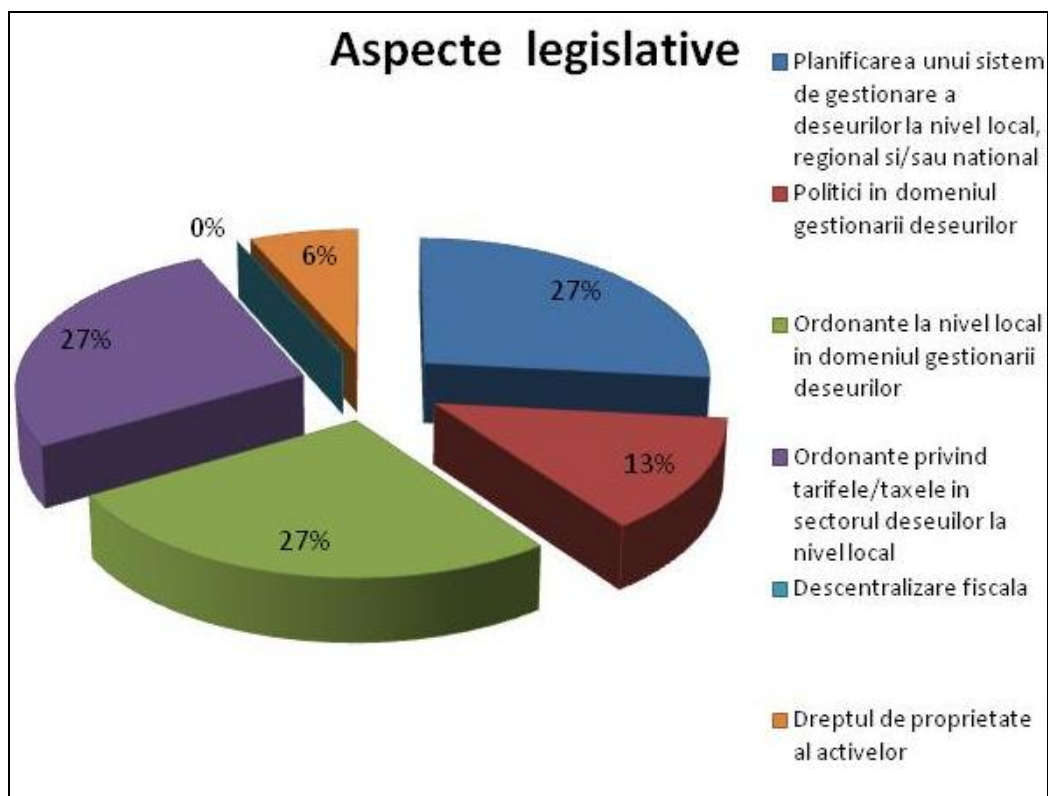

Rezumând sugestiile reprezentanților întreprinderilor municipale, sunt necesare acțiuni atât în domeniul legislativ și instituțional cât și în domeniul tehnic și financiar, în scopul de a îmbunătăți sistemul de gestionare a deșeurilor, atât în ceea ce privește procesul de planificare și implementare a sistemelor integrate de management al deșeurilor.

Dintre acțiunile necesare a fi luate în domeniul legislativ pentru îmbunătățirea sistemului de gestionare a deșeurilor, persoanele intervievate au menționat:

- Planificarea unui sistem de gestionare a deșeurilor la nivel local, regional și/sau național;
- Politici în domeniul gestionării deșeurilor;
- Ordonanțe la nivel local în domeniul gestionării deșeurilor;
- Ordonanțe privind tarifele/taxele în sectorul deșeurilor la nivel local.

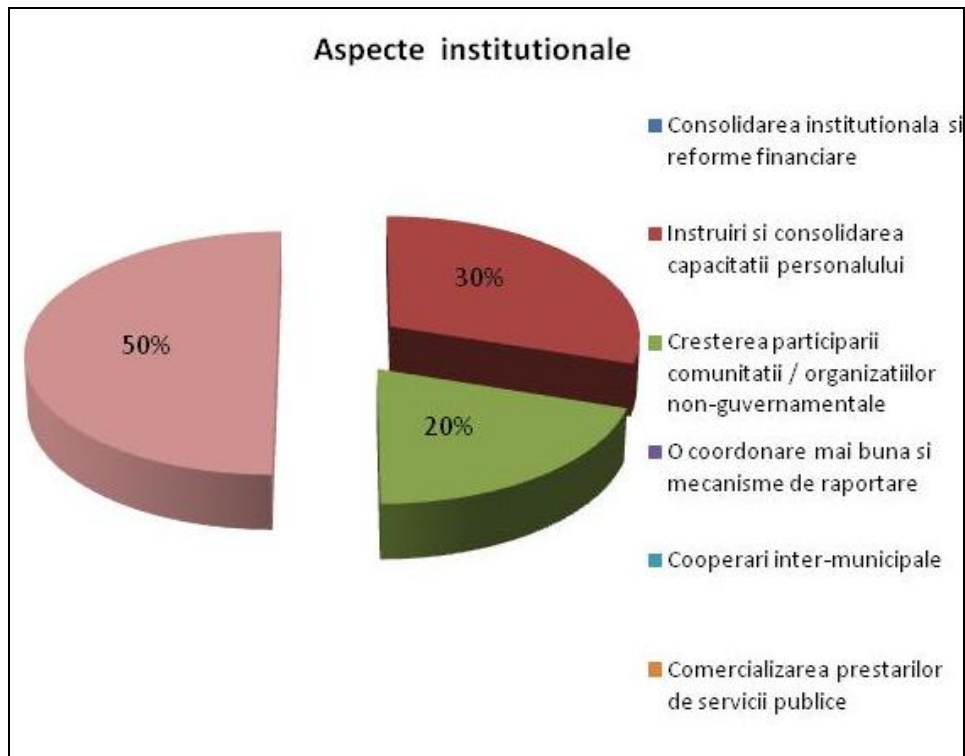
Figura 34: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul institutional pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Instruiri si consolidarea capacitatii personalului;
- Cresterea participarii comunitatii/a organizatiilor non-guvernamentale;
- O coordonare mai buna si mecanisme de raportare;
- Dezvoltarea de proiecte de investitii; dezvoltarea de proiecte rentabile.

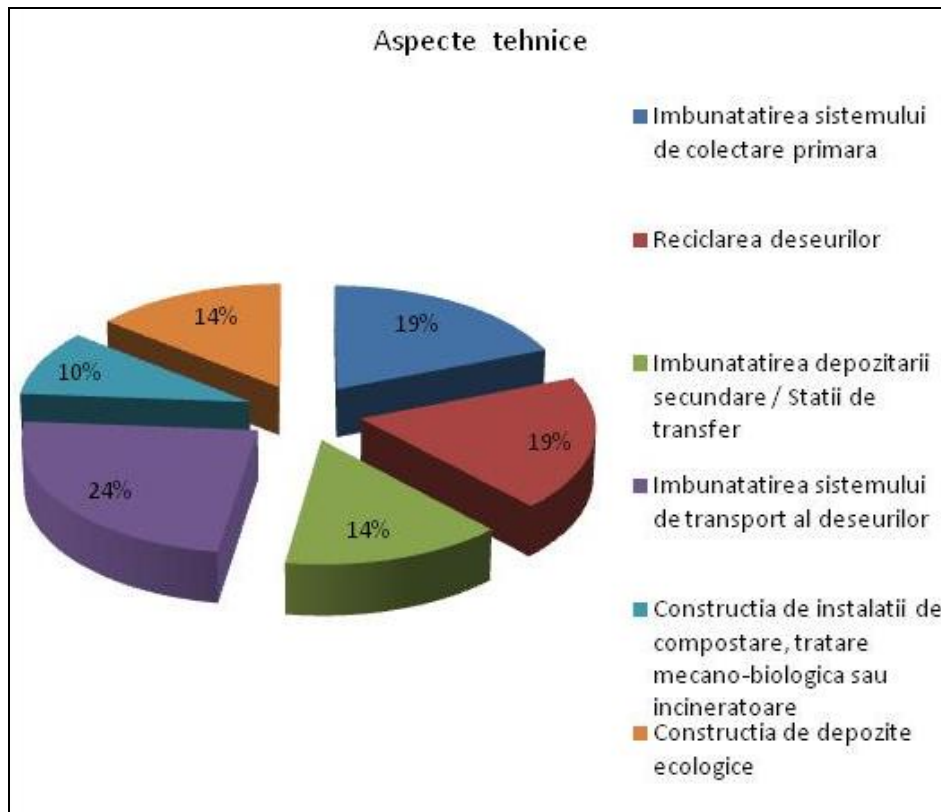
Figura 35: Sugestii in domeniul institutional cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul tehnic pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea sistemului de colectare primara;
- Reciclarea deseurilor;
- Imbunatatirea depozitarii secundare/a statiilor de transfer;
- Imbunatatirea sistemului de transport al deseurilor;
- Constructia de instalatii de compostare, tratare mecano-biologica sau incineratoare;
- Constructia de depozite ecologice.

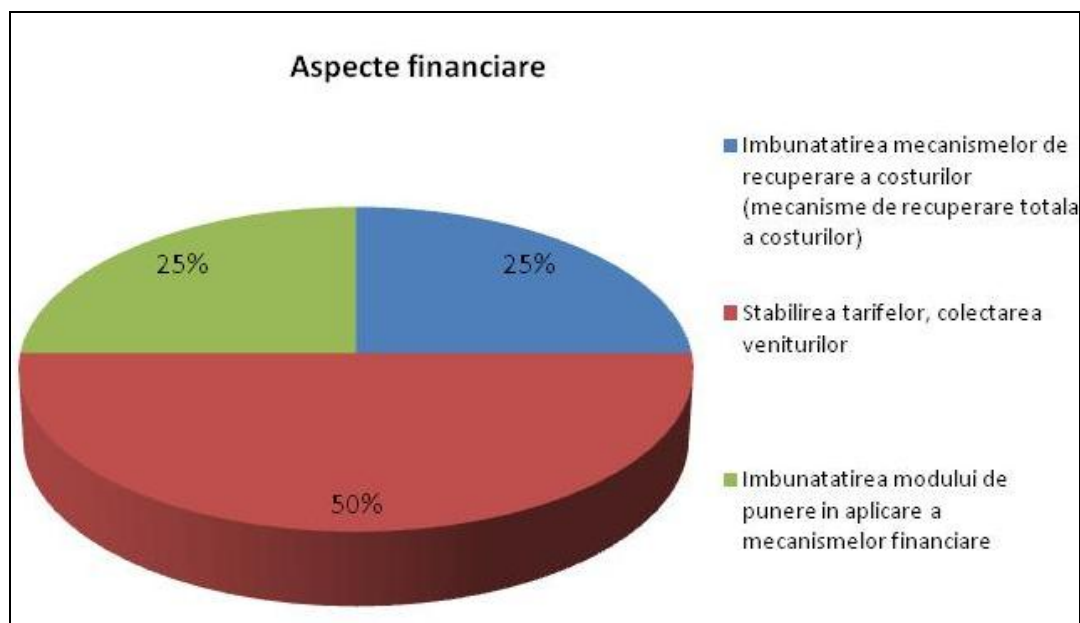
Figura 36: Sugestii in domeniul tehnic cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul financiar pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea mecanismelor de recuperare a costurilor (mecanisme de recuperare totala a costurilor);
- Stabilirea tarifelor, colectarea veniturilor;
- Imbunatatirea modului de punere in aplicare a mecanismelor financiare.

Figura 37: Sugestii in domeniul finaciar cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

Necesarul de instruire

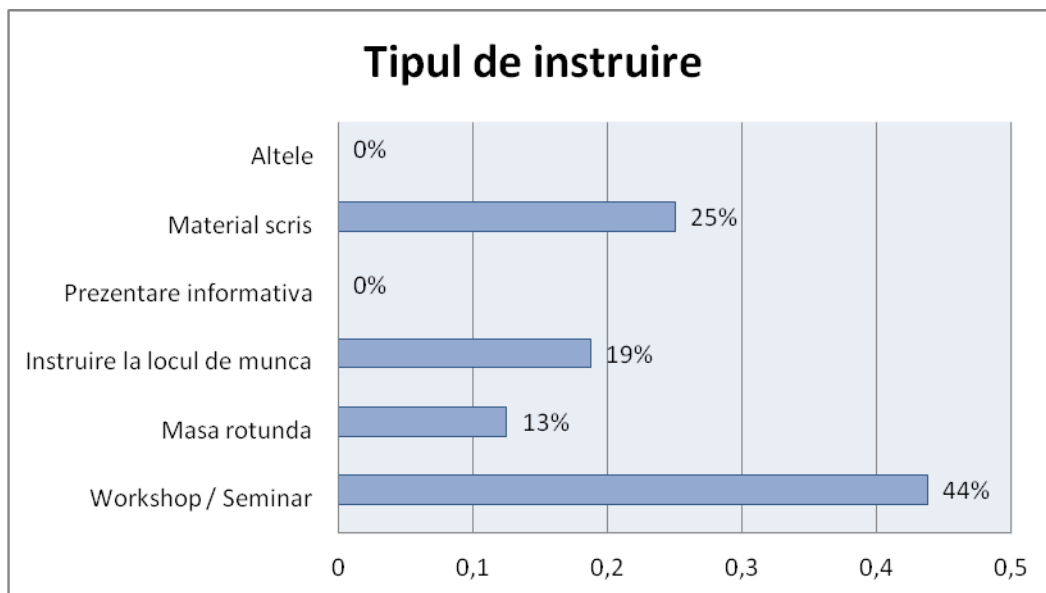
Unul dintre aspectele importante necesare pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor este intarirea capacitatii institutionale a personalului care activeaza in sectorul deseurilor. In urma discutiilor avute cu reprezentantii intreprinderilor, a reiesit faptul ca majoritatea personalului nu au beneficiat de instruii suplimentare, motivul fiind atat constrangerile financiare cat si lipsa de programe de instruire organizate de diferitele institutii implicate in sistemul de gestionare a deseurilor.

Necesarul de instruire trebuie stabilit in functie de responsabilitatile avute in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor:

- Supervizarea si monitorizarea activitatilor din cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului si interactiunea cu publicul;
- Planificarea in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Responsabilitati financiare si bugetare la nivel local;
- Aspecte tehnice si de inginerie.

Reprezentantii intreprinderilor si-au manifestat Interesul pentru participarea la un program de instruire, iar tipul de instruire preferat este:

- Seminar sau workshop (44%), fiind considerata a fi cea mai eficienta metoda;
- Diseminarea de materiale scrise (25%);
- Instruire la locul de munca (19%);
- Mese rotunde cu partile implicate in sistemul de gestionare a deseurilor (13%).

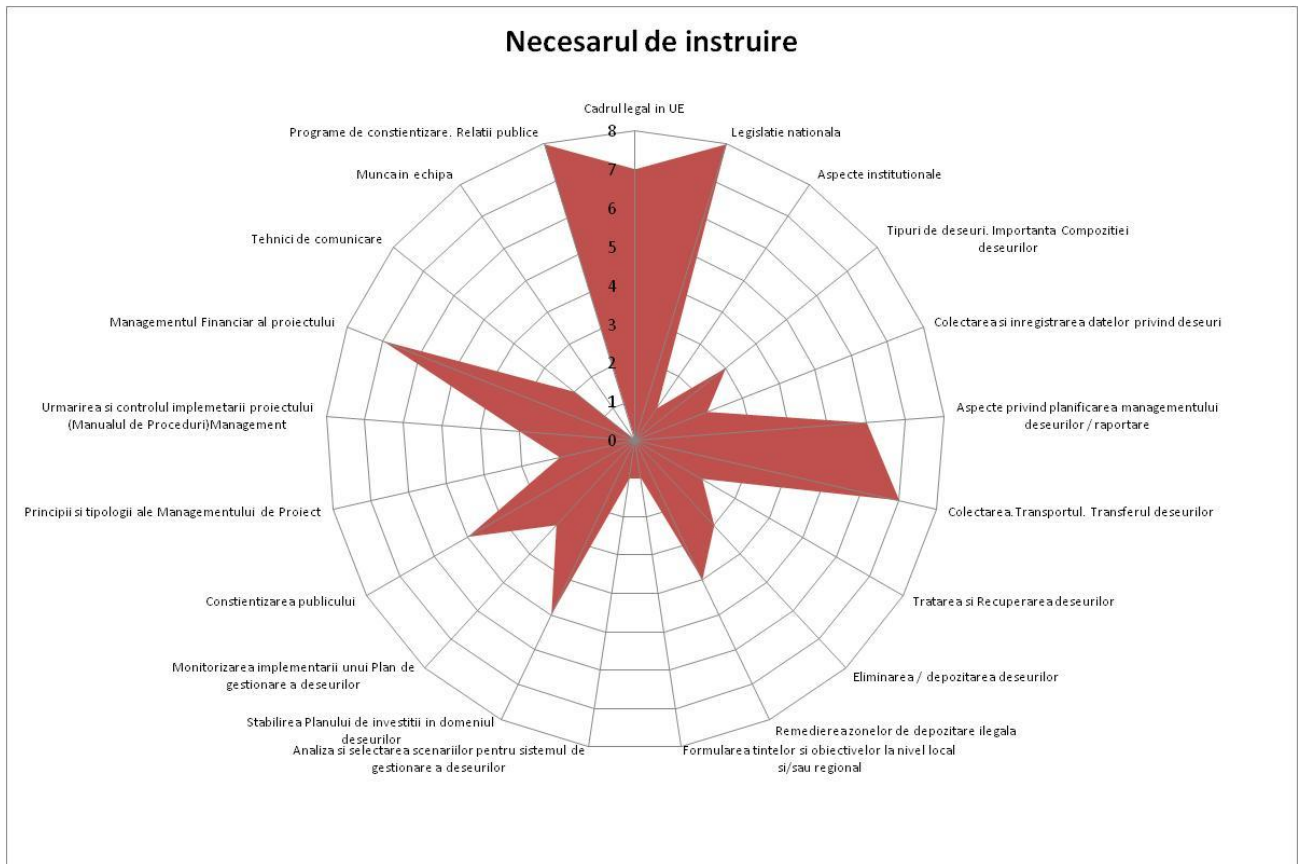
Figura 38: Metoda de instruire considerata a fi cea mai eficienta pentru atingerea scopurilor

Domeniile principale pentru care sunt necesare a se organiza sesiunile de instruire sunt:

- Aspecte institutionale si legislative in domeniul Managementului deseurilor;
- Date privind deseurile. Planificarea Managementului deseurilor;
- Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor;
- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Managementul Proiectului din domeniul deseurilor;
- Informare, educatie si comunicare.

In continuare sunt prezentate aspectele necesarului de instruire identificate de catre reprezentantii intreprinderilor municipale pentru grupurile care activeaza in domeniul deseurilor.

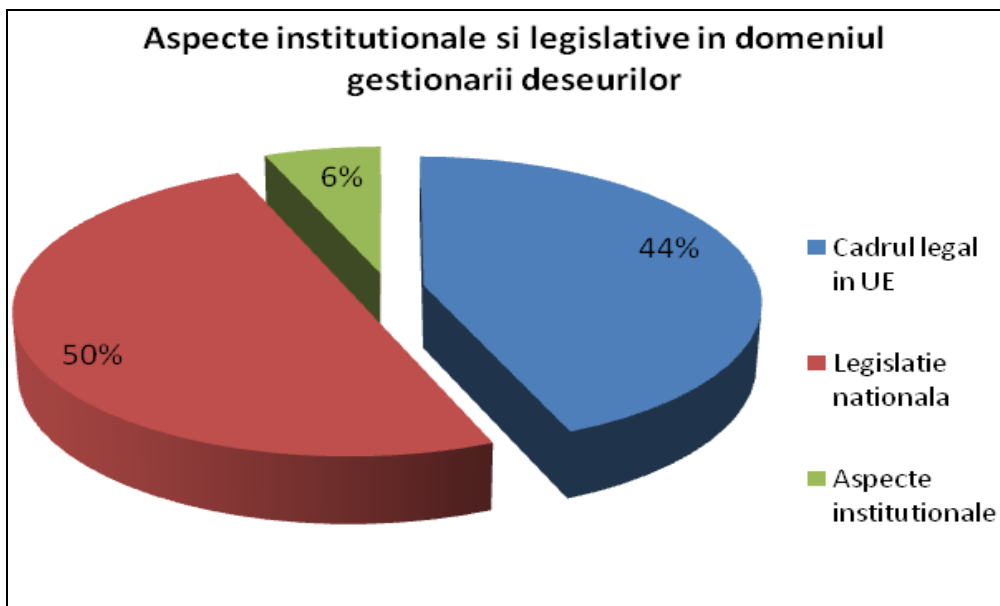
Figura 39: Domeniile de instruire

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul aspectelor legislative si institutionale din sectorul deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Cadrul legal in UE;
- Legislatie nationala;
- Aspecte institutionale.

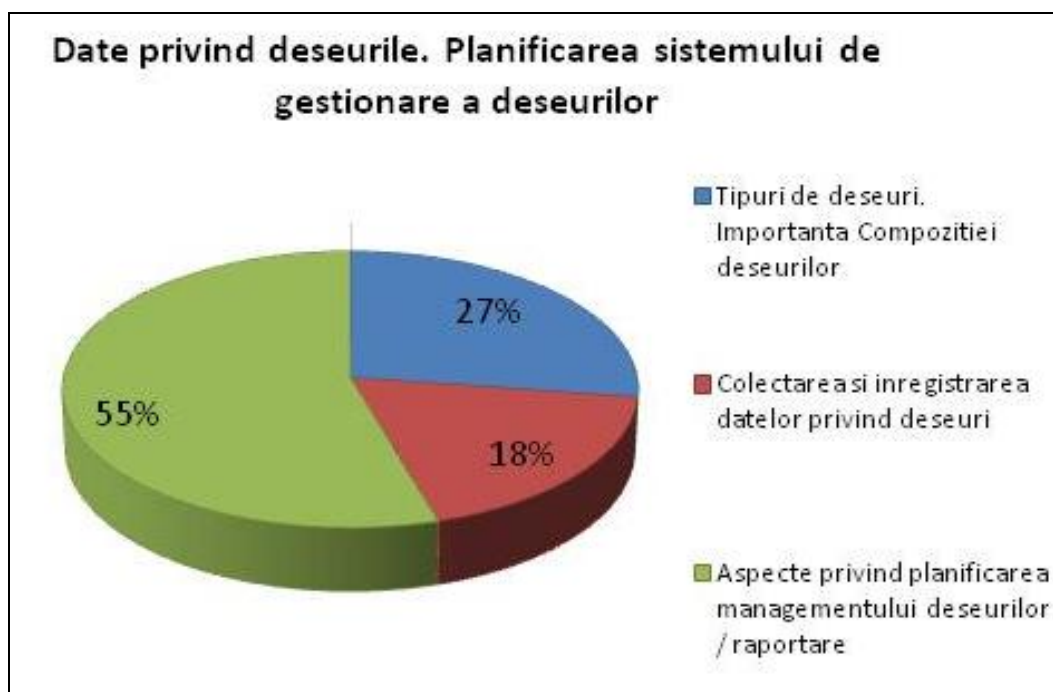
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor institutionale si legislative in domeniul gestionarii deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor privind colectarea datelor in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Tipuri de deseuri. Importanta Compozitiei deseurilor;
- Colectarea si inregistrarea datelor privind deseuri;
- Aspecte privind planificarea managementului deseurilor/raportare.

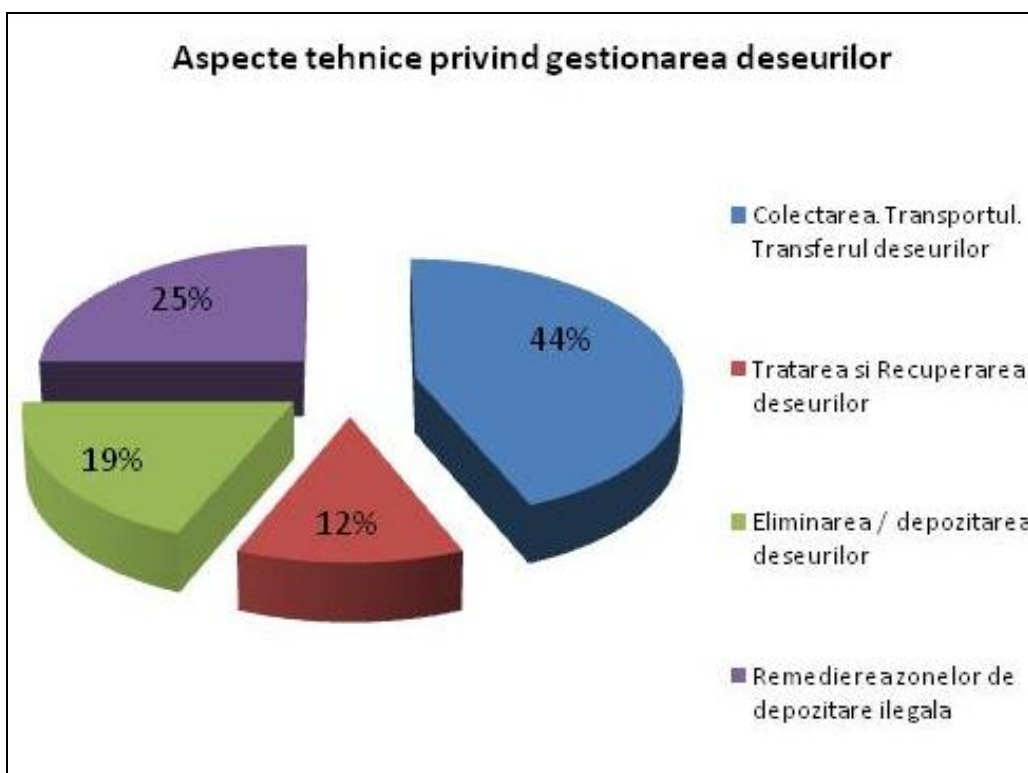
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii sistemului de gestionare a deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate în cadrul instruirilor în domeniul tehnic al sistemului de gestionare a deșeurilor, persoanele interviuate au menționat:

- Colectarea; transportul; transferul deșeurilor;
- Tratarea și Recuperarea deșeurilor;
- Eliminarea/depozitarea deșeurilor;
- Remedierea zonelor de depozitare ilegală.

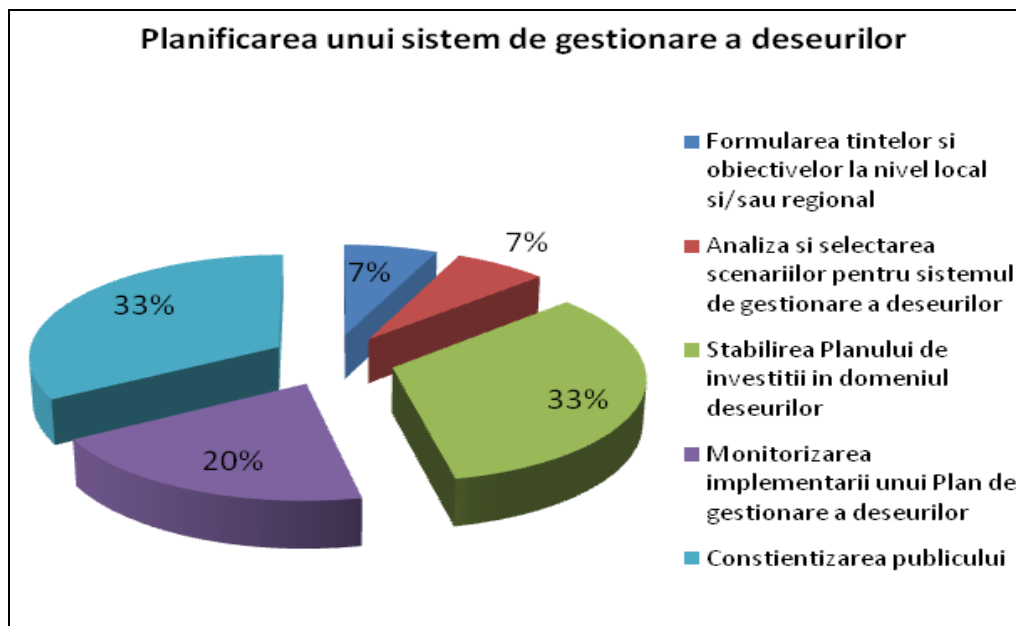
Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deșeurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate în cadrul instruirilor în domeniul planificării sistemului de gestionare a deșeurilor, persoanele interviuate au menționat:

- Stabilirea Planului de investiții în domeniul deșeurilor;
- Monitorizarea implementării unui Plan de gestionare a deșeurilor;
- Conștientizarea publicului.

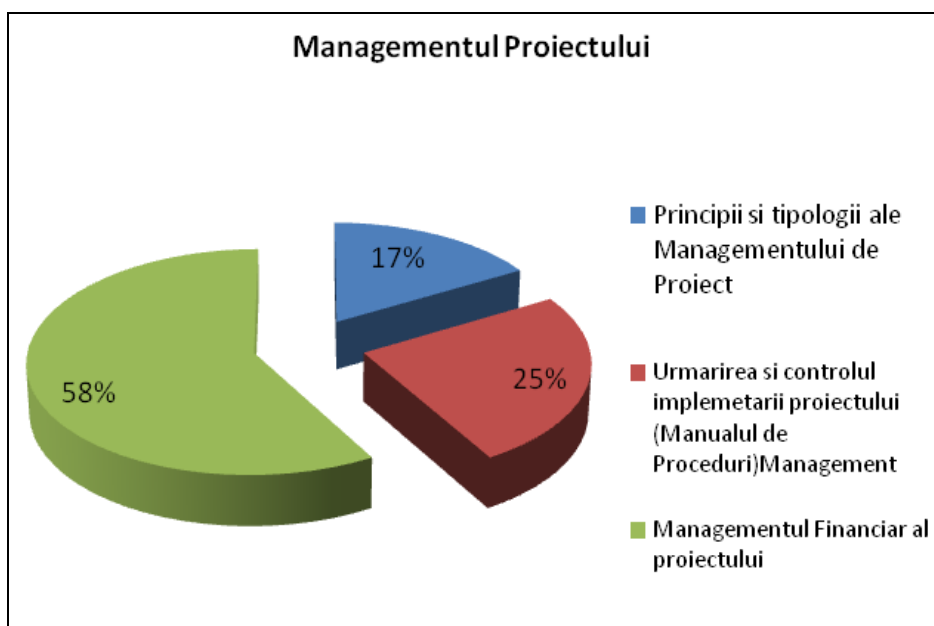
Figura 43: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii unui sistem de gestionare a deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul managementului proiectelor din sectorul deseuri, persoanele intervievate au mentionat:

- Principii si tipologii ale Managementului de Proiect ;
- Urmarirea si controlul implemetarii proiectului (Manualul de proceduri);
- Managementul Financiar al proiectului.

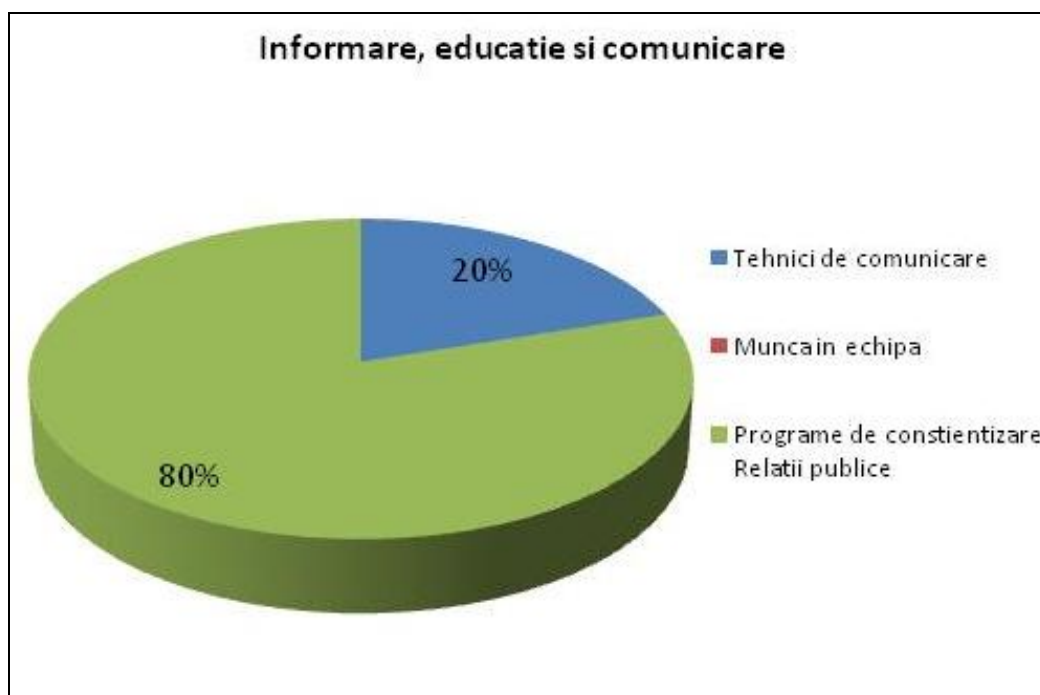
Figura 44: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proientelor in domeniul gestionarii deseurilor

Dintre subiectele necesare a fi analizate în cadrul instruirilor în domeniul informării, educației și comunicării, persoanele intervievate au menționat:

- Tehnici de comunicare;
- Programe de constientizare; relații publice.

Figura 45: Principale subiecte de abordat din tematica informării, educației și comunicării în domeniul gestionării deșeurilor

Campaniile de informare și constientizare a populației

Pentru implementarea cu succes a măsurilor de gestionare a deșeurilor, o premisă indispensabilă este acceptarea și colaborarea opiniei publice. Este necesară o comunicare intensivă între comuna sau orașul responsabilă cu salubritatea, operatorul de salubritate, întreprinderile prelucrătoare de materiale valorificabile, pe de o parte, și pe de altă parte, cetățenii, agenții economici, ca și unități comerciale și de producție – în calitate de producători de deșeurile.

Pentru sprijinirea realizării sarcinilor viitoare ale managementului deșeurilor sunt obligatorii măsuri de comunicare și implicare a populației.

Campania de constientizare și de informare este un instrument important în activitățile de dezvoltare locală, promovând formarea aptitudinilor și atitudinilor necesare pentru a înțelege importanța problemelor de mediu și pentru dezvoltarea activității conștiente și responsabile a cetățenilor.

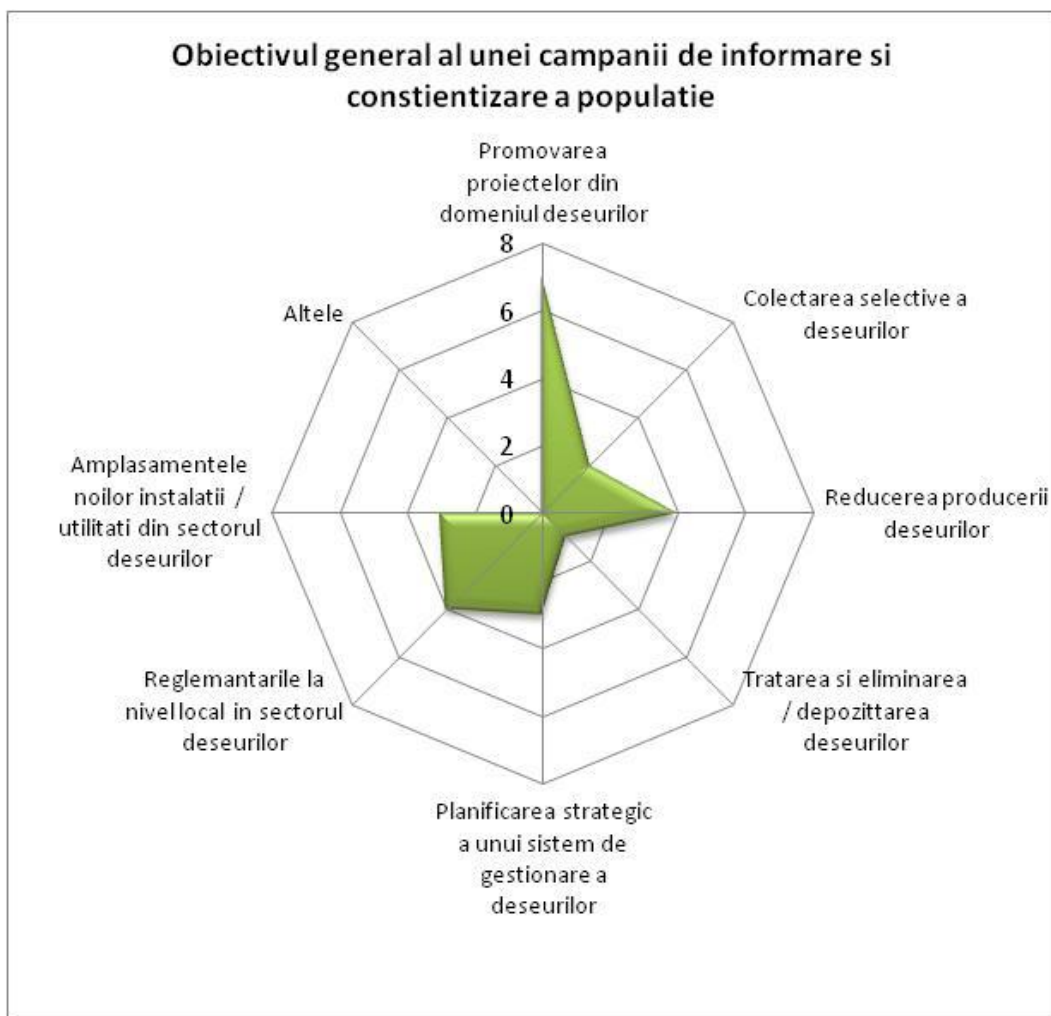
Implicarea publicului este un proces de planificare reușit nu definește numai programele, dar deschide adesea căi de comunicare între părți care înainte nici nu își vorbeau. Aceasta comunicare conduce la construirea consensului. Ca rezultat, aceasta va ajuta la definirea practicilor de management cu adevărat necesare și care sunt cele mai adecvate pentru a reuși.

Implicarea efectiva a publicului in planificarea managementului deseurilor si dezvoltarea programului reprezinta mecanismul de adresare fata de preocuparile si valorile publicului, in fiecare etapa a procesului de planificare si luare a deciziilor.

Referitor la intrebarea „Care este obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei” reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele aspecte care trebuie sa dirijeze o campanie de informare si constientizare in domeniul gestionarii deseurilor:

- Promovarea proiectelor din domeniul deseurilor;
- Colectarea selectiva a deseurilor;
- Reducerea producerii deseurilor;
- Planificarea strategic a unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Reglemantarile la nivel local in sectorul deseurilor;
- Amplasamentele noilor instalatii/utilitati din sectorul deseurilor.

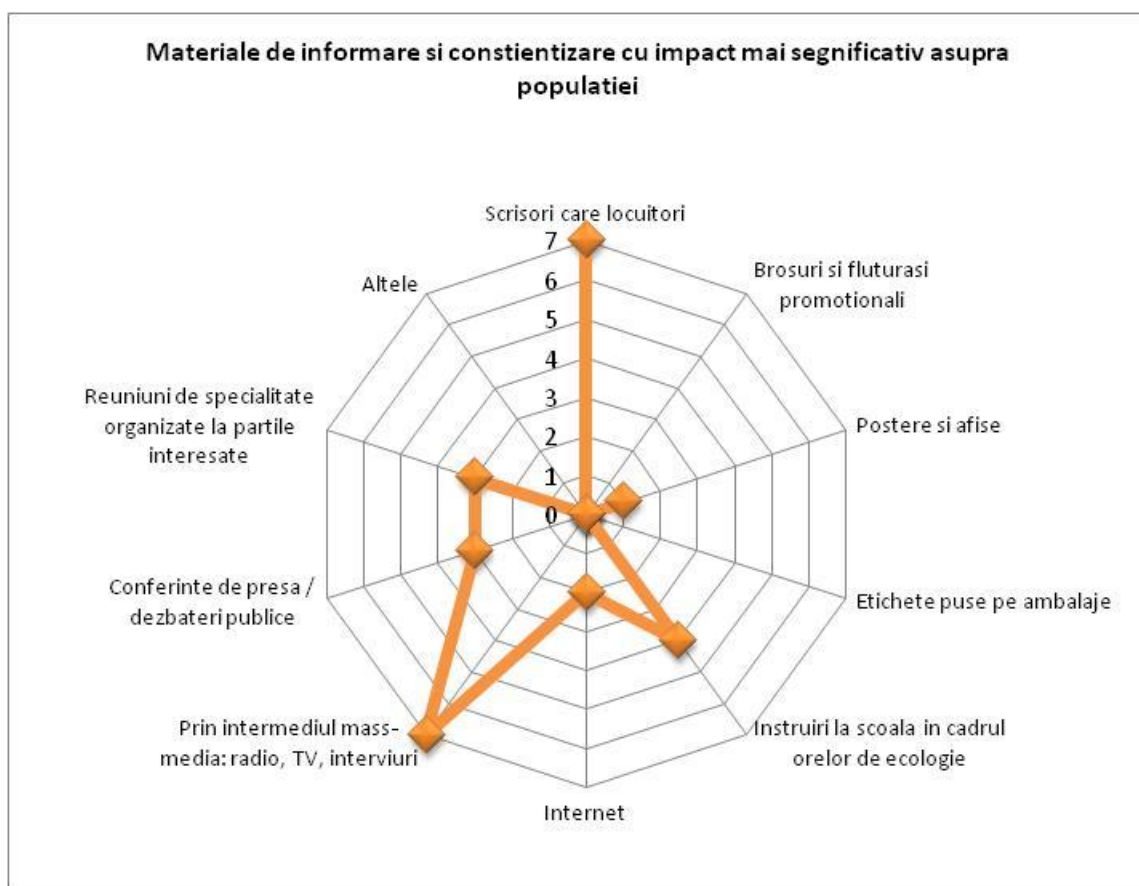
Figura 46: Opinia reprezentantilor IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei

În vederea organizării unei campanii de informare și conștientizare, trebuie avute în vedere tipurile de materiale de informare și conștientizare care să fie utilizate pentru diseminarea informațiilor în domeniul gestionării deșeurilor. Reprezentanții intervievați au considerat că materialele cu impact mai semnificativ asupra populației sunt:

- Scrisori către locuitori;
- Instruiri la școală în cadrul orelor de ecologie;
- Internet;
- Prin intermediul mass-media: radio, TV, interviuri;
- Conferințe de presă/dezbateri publice;
- Reuniuni de specialitate organizate la partile interesate.

Figura 47: Opinia reprezentanților IM cu privire la materialele de informare și conștientizare cu impact mai semnificativ asupra populației

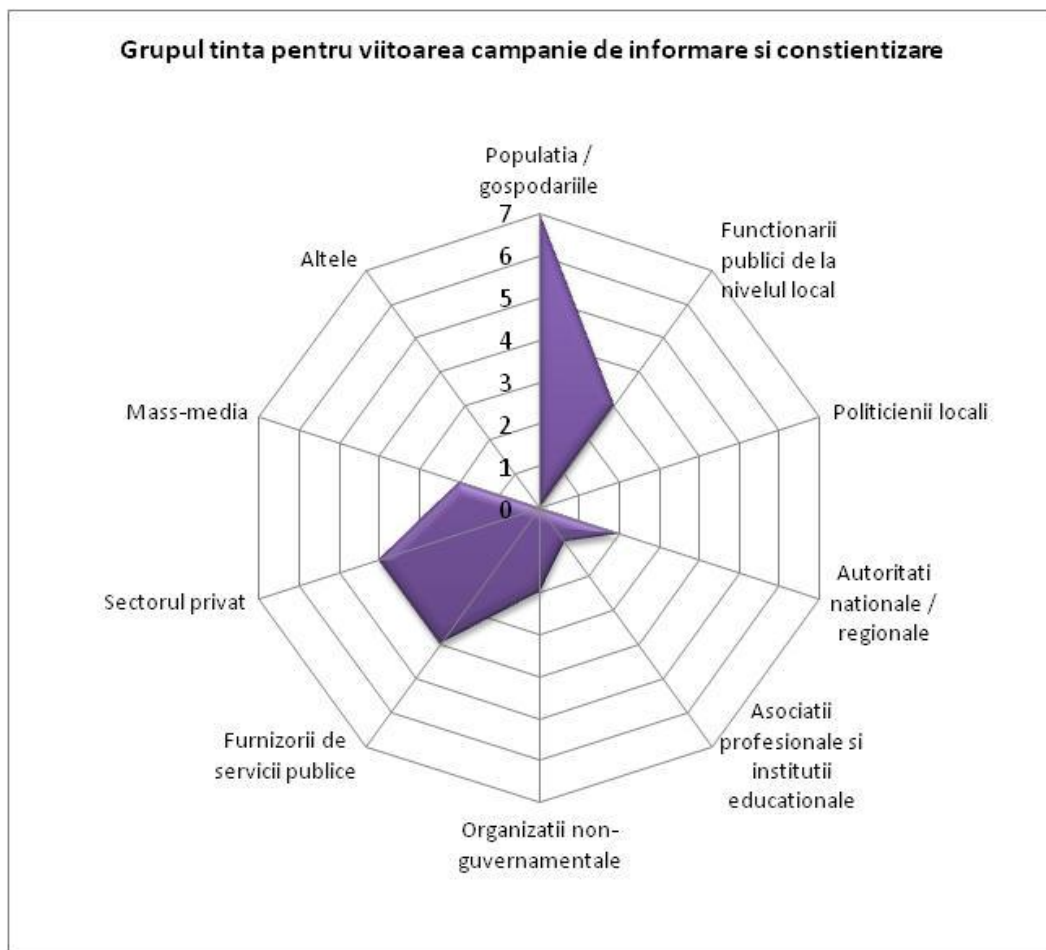

Fiecare persoană din cadrul societății trebuie avută în vedere și trebuie educată cu privire la gestionarea corespunzătoare a deșeurilor. În opinia reprezentanților întreprinderilor municipale grupul țintă pentru viitoarea campanie de informare și conștientizare este, în ordinea importanței:

- Populația / gospodăriile;
- Furnizorii de servicii publice;

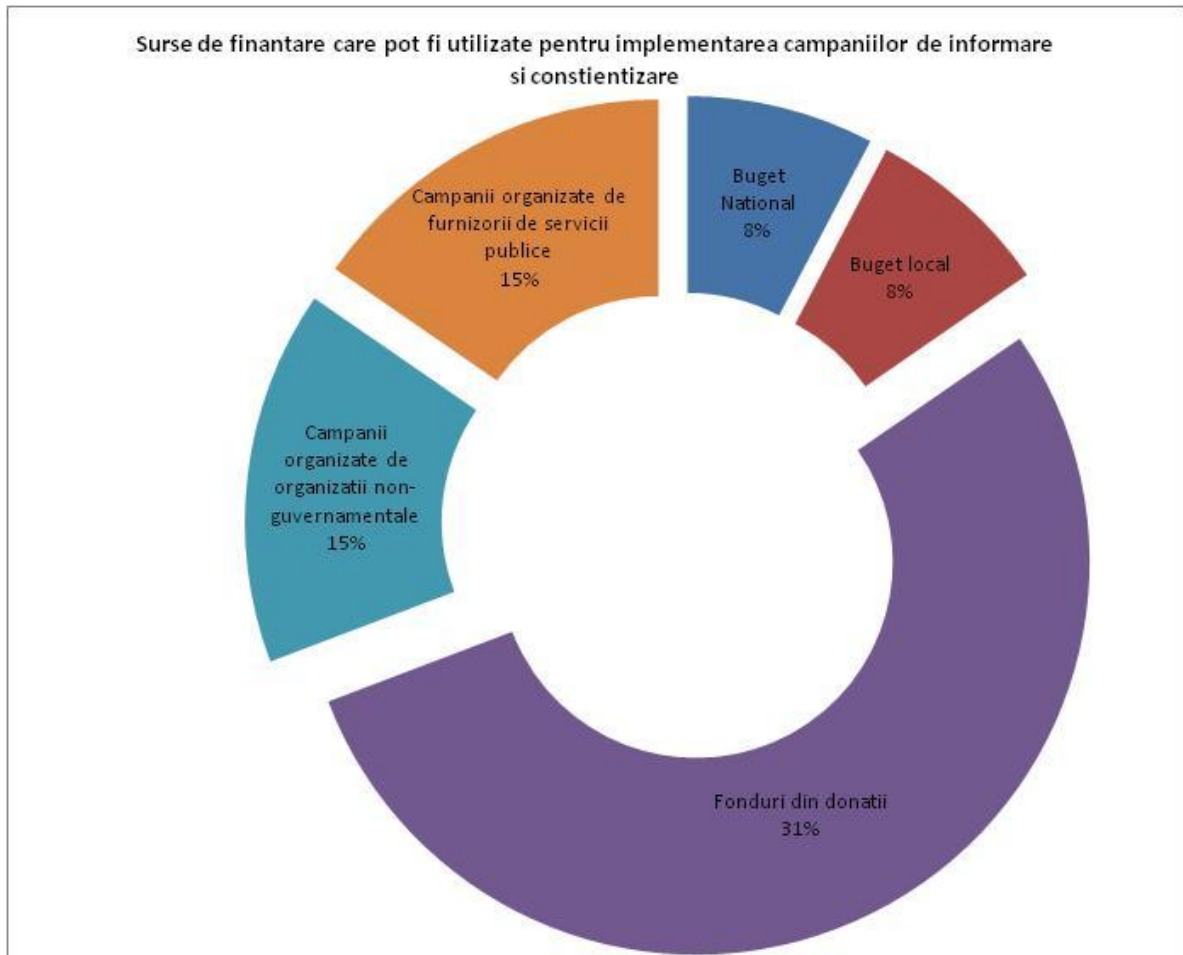
- Sectorul privat;
- Functionarii publici de la nivelul local;
- Autoritati nationale/regionale;
- Organizatii non-guvernamentale;
- Mass-media.

Figura 48: Opinia reprezentantilor IM cu privire la grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare

Referitor la sursele de finantare care pot sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare, toti reprezentantii intervievati au mentionat fondurile din donatii, fapt reflectat de limitarile financiare cu care se confrunta intreprinderile municipale. De asemenea, se au in vedere si campaniile organizate de organizatii non-guvernamentale si de furnizorii de servicii publice.

Figura 49: Opinia reprezentantilor IM cu privire la sursele de finantare care sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare

7 Evaluarea performanțelor operationale

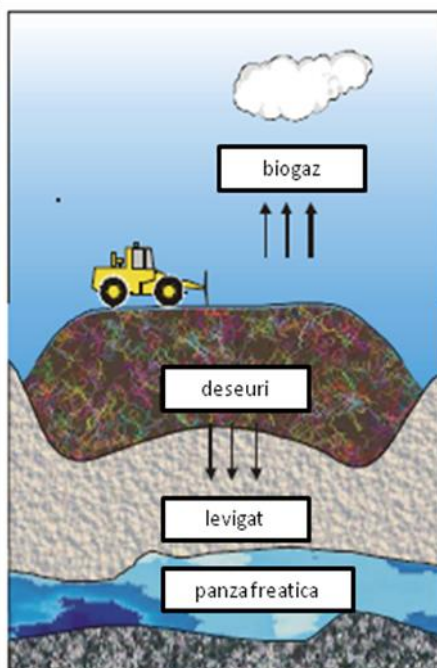
7.1 Evaluarea performanțelor operării sistemului de management al deșeurilor

În general, deșeurile municipale se numără printre elementele recunoscute ca fiind cele mai mari generatoare de impact și risc pentru mediu și sănătatea publică.

Principalele forme de impact și risc determinate de deșeurile municipale, în ordinea în care sunt percepute de populație, sunt:

- modificări de peisaj și disconfort vizual - practicile existente în gestionarea deșeurilor produc disconfort vizual și olfactiv (mirosuri neplăcute, fum, mizerie, peisaje inestetice și grav afectate);
- poluarea aerului;
- poluarea apelor de suprafață – în cazul eliminării necontrolate și ilegale a deșeurilor în apropierea râurilor (pe malul acestora);
- poluarea pânzei freatice – prin infiltrații de substanțe daunătoare rezultate din reacțiile chimice ce au loc în depozitele necontrolate, mai ales la temperaturi ridicate
- contaminarea solului, modificări ale fertilității solurilor și pe terenurile învecinate, în cazul depozitării necontrolate a deșeurilor.

Figura 50: Principalele forme de impact și risc determinate de deșeurile municipale

Principalele probleme din domeniul gestionării deșeurilor municipale cu care se confruntă toate autoritățile locale din Republica Moldova, rezumate deja în *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor și Strategiile regionale* încă persistă. Situația nesatisfăcătoare în domeniul gestionării deșeurilor este cauzată de o serie de probleme și/sau deficiențe.

In general, asigurarea serviciului de salubritate nu este profitabila pentru operatorii de salubritate, datorita gradului scazut de incasare a tarifelor, dar si a situatiei precare a infrastructurii de care dispun (utilaje, recipienti incompatibili cu sistemul de transport), a locuintelor dispersate si a inexistentiei recipientilor de colectare.

Situatia actuala a gestionarii deseurilor in localitatea Hincesti se prezinta astfel:

(1) Date insuficiente privind generarea si compozitia deseurilor

La nivelul intreprinderii nu exista o baza de date in ceea ce priveste cantitatile de deseuri menajere produse, colectate si eliminate.

Baza de date pentru deseurile menajere cuprinde date incomplete, atat despre cantitatea, cat si despre compozitia si originea acestora.

Lipsa infrastructurii pentru colectarea deseurilor si a oricarei forme de control la intrarea in depozit face ca datele despre cantitati sa fie bazate pe aproximari si nu pe cantariri.

Deasemenea, pana in prezent colectarea si procesarea informatiilor referitoare la tipurile si cantitatile de deseuri s-a realizat in conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerintele europene de clasificare/raportare³.

Astfel, statisticile privind deseurile sunt indoielnice si uneori ofera o imagine inexacta despre cantitatea de deseuri produsa, colectata si evacuata, cat si despre compozitia acestora.

In aceste conditii, fara informatii de baza conforme cu realitatea, este aproape imposibil de a realiza o planificare durabila a investitiilor viitoare in domeniul gestionarii deseurilor.

(2) Infrastructura precara pentru colectarea si transportul deseurilor:

In prezent intreprinderea nu dispune de infrastructura pentru colectarea si transportul deseurilor astfel incat sa fie asigurat serviciul de salubritate la nivelul intregului oras. Asigurarea serviciului de salubritate pentru operator nu este profitabila, asa cum s-a aratat si in capitolul anterior, si datorita numarului insuficient de recipienti de colectare si utilizarii unor recipienti incompatibili cu sistemul de transport. Astfel, operatorul se gaseste in imposibilitatea de a utiliza la capacitate maxima autogunoiera Ford (in cazul de fata aceasta este utilizata de 3 pana la 4 ori pe saptamana, inclusiv in zona caselor individuale) datorita numarului insuficient de recipienti standardizati si compatibili cu autospeciala (la acest moment operatorul dispune doar de 45 de eurocontainere cu capacitatea de 1,1 m³).

In mod specific, lipsa recipientilor genereaza timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deseurilor trebuie realizata in cea mai mare parte manual, determinand timpi mari de deplasare, cantitati mari de combustibil, costuri de intretinere a vehiculelor si costuri pentru forta de munca. Cele 35 de platforme amenajate sunt insuficiente numeric, pentru cea mai mare parte a localitatii evacuarea deseurilor necesita timp indelungat, producand in acelasi timp si disconfort vizual si olfactiv pentru locuitorii din zona.

Acest tip de colectare nu este doar costisitor, dar are si un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatorului de salubritate. Astfel, apare posibilitatea contaminarii solului si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale.

³ Sursa Strategia Naționala de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Totodata, timpi mari in prestarea serviciului se inregistreaza si datorita numarului mare de locuinte individuale care nu dispun de recipienti standardizati.

La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este inechita si neconforma cu cerintele unui sistem de salubritate modern si eficient (ex. tractoare, autobasculante), prezentand un grad mare de uzura si defectiuni. Astfel, echipele de intretinere utilaje de la nivelul operatorului sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice.

Figura 51: Utilaje din dotarea operatorului de salubritate

(3) Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:

Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozit ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila.

Chiar daca in orasul Hincesti a fost introdusa colectarea selectiva pentru Plastic (prin dotarea cu recipienti din metal a platformelor amenajate), operatorul se confrunta cu probleme in pregatirea deseurilor in vederea livrarii catre operatori specializati in valorificarea acestora, datorita faptului ca piata deseurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltata. Din discutiile purtate cu operatorul, minipresa de balotare a deseurilor din dotarea acestuia este subdimensionata, motiv pentru care nu este utilizata.

Figura 52: Introducerea colectarii selective a deseurilor reciclabile in vederea valorificarii

(4) Gestionarea necorespunzatoare a depozitului de deseuri:

In prezent la nivelul localitatii Hincesti exista un depozit de deseuri realizat in cadrul unei asistente tehnice, deschis in anul 2013 in care sunt evacuate deseurile menajere.

Asa cum s-a prezentat si in capitolul 4, noul depozit este divizat in 2 celule impermeabilizate cu geomembrana si geotextil. Peste stratul de geotextil a fost adaugat un strat de nisip si nu unul de pietris, asa cum este practica europeana in domeniul depozitelor conforme. La momentul vizitei, in cele doua celule existau cantitati importante de apa pluviala, care din discutiile cu operatorul nu pot fi evacuate decat prin pompare (operatorul evacueaza prin pompare in mod periodic apa acumulata in cele doua celule). Depozitul este prevazut cu 2 bazine pentru colectarea levigatului. Operatorul nu poate monitoriza cantitatea de levigat din aceste bazine si nu are informatii despre modul de evacuare al levigatului (la finalizarea lucrarilor, constructorul nu pus la dispozitia operatorului un manual de operare si intretinere a depozitului).

Depozitul este imprejmuit si este prevazut cu o cladire administrativa. Locatia nu are cantar si rampa de spalare functionala, nu este prevazuta cu rigole pentru colectarea apelor pluviale.

Imprastierea deseurilor in depozit se realizeaza cu ajutorul unui buldozer. Deseurile nu sunt acoperite periodic cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor si a raspândirii mirosurilor neplacute.

La nivelul depozitului nu exista coordonarea depozitarii: nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit. Dupa evacuarea deseurilor, mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozit, intrucat rampa de dezinfectare nu este functional.

Figura 53: Aspecte privind depozitarea deseurilor in noul depozit de deseuri (Hincesti)

Pentru deseurile rezultate din constructii/ demolari si gunoiul de grajd se utilizeaza depozitul (gunoistea) vechi al orasului. In prezent exista o persoana care permite accesul doar a masinilor de deseuri ale operatorului sau a persoanelor care au primit acceptul de la operator. Periodic, deseurile sunt imprastiate si acoperite cu ajutorul buldozerului de la noul depozit.

Figura 54: Aspecte din depozitul vechi de deseuri (Hincesti)**(5) Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubritate si a importantei lor:**

Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatii de salubritate si a importantei lor este scazut.

Atat la nivelul APL, cat si al operatorului de salubritate nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. APL nu dispune de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Pana in prezent, APL si operatorul s-au concentrat asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

7.2 Evaluarea structurii organizationale

7.2.1 Structura organizationala

Structura organizationala a Intreprinderii Municipale este aprobata de catre Consiliul Local (CL) si totalizeaza in prezent un numar de 83 angajati. Structura este corelata in functie de activitatile pe care le desfasoara intreprinderea, respectiv:

- Colectare si transport deseuri;
- Administrare depozite;
- Curatenie stradala;
- Intretinere spatii verzi + intertinere cimitir;
- Amenajari inrastructura stradala (autogreder);
- Iluminat public.

Activitatea intreprinderii municipale este structurata in doua departamente:

(1) Departamentul Tehnic;

(2) Departamentul Administrativ.

Conducerea Intreprinderii Municipale este asigurata de catre Director care asigura coordonarea activitatilor intreprinderii cu Consiliul Local. In cadrul intreprinderii directorul coordoneaza direct activitatile prin intermediul sefilor celor doua departamente:

- Inginerul mecanic – seful Departamentului Tehnic;
- Contabil sef – seful Departamentului Administrativ.

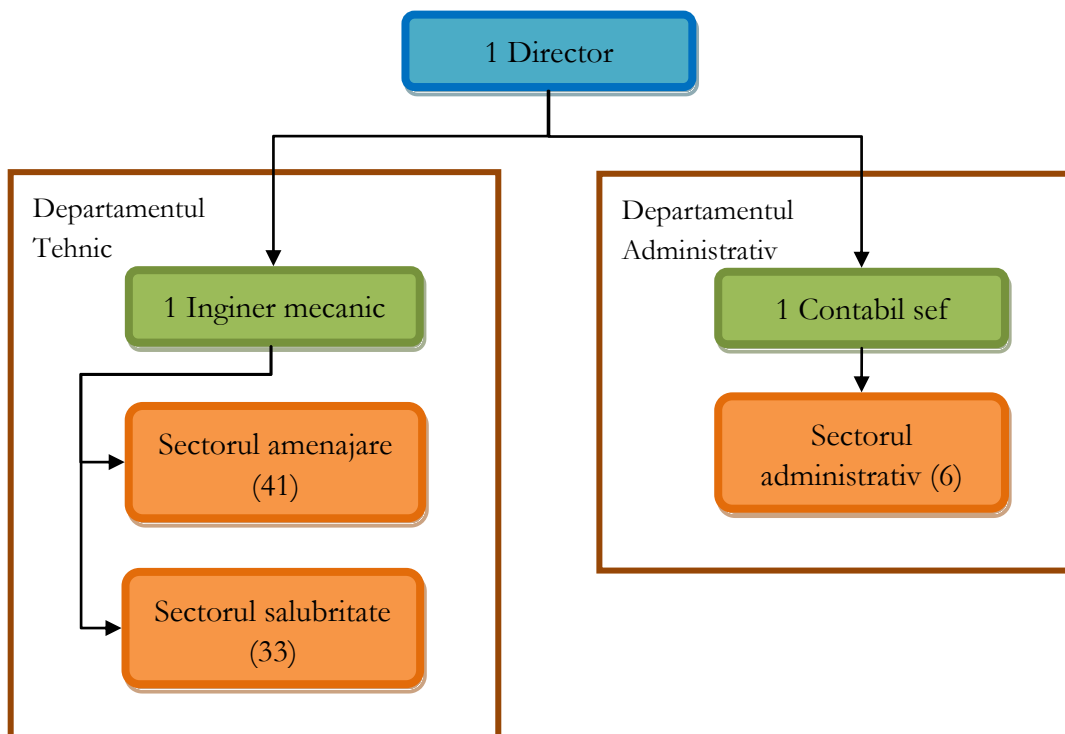
Departamentul Tehnic, condus de inginerul mecanic, are in componenta:

- *Sectorul amenajare* – avand 41 angajati (1 sef de sector, 1 maistru amenajare-inverzire, 1 maistru de sectoare, 1 inginer electric, 10 lucratori maturatori, 2 lucratori inverzire, 4 lucratori cosasi parc/cimitir/hamal pe timp de iarna, 4 lucratori hamali, 3 lucratori de curte/trotuare, 2 lucratori paznici cimitire, 3 soferi, 1 tractorist, 2 greideristi, 1 excavatorist, 4 paznici dispecerat, 1 sudor);
- *Sectorul salubrizare* – avand 33 angajati (1 sef de sector, 1 maistru salubrizare-gunoist/depozit, 2 agenti controlori, 6 soferi autospeciale, 12 lucratori hamali, 1 lacatus, 1 buldozerist, 4 lucratori poligon selectare, 1 casier poligon, 4 paznici poligon).

Departamentul Administrativ, condus de contabilul sef are 6 angajati (1 economist finantist, 1 contabil, 1 casier, 1 jurist, 1 inspector cadre, 1 secretara).

Organigrama societății este prezentată în Figura de mai jos.

Figura 55: Organigrama Întreprinderii Municipale "Regia ARA" Hincești

Managementul Întreprinderii Municipale se desfășoară pe trei planuri:

- *Managementul de nivel superior:* se desfășoară între director și reprezentanții Consiliului Local. Astfel, directorul coordonează activitățile întreprinderii în strânsă corelare cu politica Consiliului Local privind activitățile de gospodărie comună și locativă.
- *Managementul de nivel mediu:* se desfășoară între director și șefii sectoarelor de activitate. Astfel, delegarea sarcinilor la nivelul întreprinderii are loc pe verticală, de sus în jos de la managerul șef. Comunicarea pe verticală de jos în sus se face prin raportare scrisă sau dari de seama periodice, precum și verbal.
- *Managementul de nivel inferior:* se desfășoară între șefii sectoarelor de activitate și personalul din cadrul departamentelor. Delegarea sarcinilor are loc pe verticală de sus în jos de la șefii de departamente. Comunicarea pe verticală de jos în sus se face verbal.

Din analiza a rezultat că întreprinderea are delimitate două sectoare de activitate, unul fiind de amenajare a zonelor publice ale localității, celălalt fiind sectorul de salubritate. Activitățile de colectare, transport și depozitare deseuri sunt bine delimitate în cadrul sectorului salubritate, acestea fiind completate cu celelalte activități din cadrul departamentului, în special cu cele de întreținere spații publice (întreținere strădală, spații verzi și cimitire).

Aceste activități au fost desprinse în anul 2013 de operatorul de apă formând o întreprindere de sine statatoare cu activitatea principală servicii de salubritate. Din acest motiv întreprinderea este încă în curs de organizare.

Atributiile aferente fiecărei poziții din cadrul organigramei sunt reglementate prin fișele de post. Intreprinderea nu deține însă un sistem de proceduri de calitate, care să includă o politică de resurse umane și o politică de relații cu clienții. Însă intreprinderea este încă în curs de organizare din punct de vedere procedural.

Intreprinderea are în curs de actualizare un regulament intern de salubritate pentru activitățile de colectare și transport deseuri. Eliminarea deșeurilor se face într-un depozit de deseuri nou, conform, dar care nu este operat corespunzător. La depozitul vechi de deseuri este sistată depozitarea deșeurilor menajere, urmând ca acesta să fie închis. În prezent aici se mai depozitează doar deseuri din construcții.

7.2.2 Politică privind resursele umane

Deoarece intreprinderea nu deține un sistem propriu de proceduri de calitate, intreprinderea nu deține o politică clară privind resursele umane. Deoarece intreprinderea își desfășoară activitatea sub noua structură începând cu anul 2013, este în vedere elaborarea unui sistem nou de proceduri.

Intreprinderea nu are o strategie specifică resurselor umane și nici o politică bine stabilită. Mijloacele de care dispune intreprinderea sunt limitate, iar resursele sunt îndreptate în special spre desfășurarea activităților zilnice specifice, având la dispoziție o infrastructură limitată de echipamente/utilaje și instalații. Instrumentele specifice resurselor umane includ:

(1) Planificarea necesarului de resurse umane:

Analiza personalului se face în cadrul ședințelor de administrație unde se prezintă situația personalului (numărul de angajați, numărul de posturi existente, numărul de posturi disponibile sau necesare).

Există o înregistrare a fluxului de personal în cadrul întreprinderii, precum și a fondului de salarizare. Cifrele sunt analizate într-o primă fază la nivel de departament, iar ulterior în cadrul ședințelor de administrație.

Nu există o planificare organizată privind resursele umane, modificările se fac în funcție de activitățile desfășurate de întreprindere în oras.

Modificarea organigramei întreprinderii se face cu aprobarea Consiliului Local.

(2) Recrutare, selectare și angajare:

Ca urmare a reorganizării întreprinderii și separării serviciilor de salubritate de celelalte servicii, a avut loc un val de angajări pentru acoperirea posturilor vacante.

Angajarea de personal se face prin intermediul bursei muncii cu ajutorul Oficiului Fortelor de Muncă din localitate, în funcție de cerințele specifice fiecărui post.

Selectarea personalului se face de către șeful de sector cu aprobarea directorului.

Nu s-au întâmpinat greutăți la angajarea de personal pe posturile vacante ca urmare a cererii de locuri de muncă de pe piață.

(3) Instruire si dezvoltare:

In cadrul intreprinderii exista un reprezentant cu protectia si securitatea muncii (inginerul mecanic), care efectueaza instruii la angajare si instruii periodice ale personalului, in conformitate cu cerintele legislative in vigoare. Programul de instruii este bine stabilit si inregistrat in jurnalul de protectia si securitatea muncii.

Intreprinderea nu are inca o politica sau un plan propriu de pregatire profesionala sau instruire. Aceasta situatie a fost creata in principal de noua organizare a intreprinderii incepand cu anul 2013. Pana in prezent s-au avut in vedere seminariile organizate de catre autoritatile locale.

Totusi personalul a beneficiat de cateva schimburi de experienta intermediare de catre Agentia de Dezvoltare Regionala, care are in derulare un proiect pentru dezvoltarea durabila la nivel regional. De asemenea, ca urmare a achizitionarii de noi utilaje s-au organizat sesiuni de instruire a persoanelor care vor deservi utilajele.

(4) Evaluarea si atestare. Motivarea personalului:

Intreprinderea nu are o procedura de evaluare a personalului, respectiv a performantelor. Din acest motiv nu este implementat nici un sistem de motivare a personalului.

Intreprinderea nu efectueaza o atestare a personalului. La angajare se are in vedere atestarile persoanelor respective in functie de cerintele fiselor de post; de ex.: soferi,.

Cadrul legislativ care guverneaza politica de personal a intreprinderii include:

- Codul Muncii al Republicii Moldova;
- Legea cu privire la salarizarea muncii;
- Legea cu privire la protectia muncii;
- Contractul colectiv de munca care se reinnoieste a fiecare doi ani;
- Contractul individual de munca care se incheie cu fiecare angajat in parte.

In cadrul intreprinderii nu exista inca un sindicat, acesta fiind in curs de organizare, avand in vedere ca pana in 2013 exista un sindicat in cadrul intreprinderii anterioare. Pana in prezent nu au fost inregistrate probleme deosebite cu personalul.

7.2.3 Procesul de pregatire si implementare a proiectelor de investitii

In raportarile anuale care sunt inaintate Consiliului Local se prezinta: situatia economico-financiara existenta, realizarile, pierderi si venituri, probleme intampinate in desfasurarea activitatilor si masuri pentru remedierea acestora. Este prezentat de asemenea si un necesar de investitii, dar avand in vedere noua structura organizatorica, acesta este inca in curs de elaborare.

In prezent sunt in derulare o serie de investitii pentru amenajarea autobazei intreprinderii, ca urmare a primirii prin intermediul Agentiei de Dezvoltare Regionala a unor serii de utilaje (autospeciale, buldozer, mini-presa).

7.3 Evaluarea sistemelor si procedurilor administrative

(1) Relatiile cu clientii

Intreprinderea nu are implementata o procedura referitoare la relatiile cu clientii. Prin urmare nu se poate evalua un grad de satisfactie a clientilor.

Relatiile cu clientii se desfasoara pe doua planuri:

- *La sediul intreprinderii:* in momentul in care clientii vin si semnaleaza diferite sugestii si reclamatii, care sunt fie verbale, fie in scris. Acestea sunt inregistrate, sunt transmise directorului, care le distribuie mai departe sefilor de sectoare in vederea solutionarii. Raspunsul se face in scris. Rezolvarea reclamatilor se face in cel mai scurt timp conform legislatiei in vigoare.
- *La clienti:* intreprinderea are personal care se deplaseaza la resedintele sau sediile clientilor pentru controlul activitatilor si incasarea taxelor. De asemenea intreprinderea are un program de constientizare care include:
 - Informarea periodica a clientilor prin anunturi stradale cu privire la localizarea punctelor de colectare;
 - Monitorizarea contractelor de salubritate si situatia platilor. In cazul in care sunt plati intarziate (peste 2 luni), se contacteaza beneficiarul pentru rezolvarea problemelor. Platile restante sunt clar identificate pe facturile emise. Ca urmare a reorganizarii intreprinderii, toate contractele pentru serviciile de salubritate au trebuie reinnoite;
 - Periodic sunt organizate controale impreuna cu autoritatea responsabila cu sanatatea publica si cu organele de ordine locale.

Din discutiile purtate cu reprezentantii intreprinderii, se doreste punerea unui accent mai mare asupra procesului de constientizare a publicului, care va avea un impact direct asupra cresterii gradului de colectare si de incasare.

(2) Contabilitate

Sistemul de contabilitate din cadrul companiei respecta in general standardele contabile nationale in vigoare.

Sistemele informatice sustin sistemul contabil si par a facilita colectarea, stocarea si analiza datelor contabile istorice.

(3) Programul de instruire

Ca urmare a noilor modificari organizatorice, intreprinderea are un program de instruire pentru personal care cuprinde:

- *Instruirea obligatorie privind protectia si securitatea muncii, care respecta cerintele legislative in vigoare.*
- *Instruirea personalului care deservește noile utilaje primite sau in curs de achizitionare.*

De asemenea personalul a beneficiat de schimburi de experienta intermediata de catre Agentia de Dezvoltare Regionala care a pus la dispozitie si o serie de utilaje (autospeciale, buldozer, mini-presa). Astfel, in functie de necesitate intreprinderea are in vedere derularea unor programe care sa asigure instruirea personalului.

În discuțiile purtate cu personalul întreprinderii, se considera că organizarea de seminarii împreună cu diseminarea de materiale ar avea un impact major în cadrul unui program de instruire.

Dintre subiectele care sunt de interes major pentru salariații întreprinderii putem enumera:

- *Aspecte instituționale și legislative în domeniul Managementului deșeurilor:*
 - Cadrul legal în Uniunea Europeană;
 - Legislație națională;
- *Date privind deșeurile. Planificarea Managementului deșeurilor:*
 - Colectarea și înregistrarea datelor privind deșeurile;
- *Aspecte tehnice privind Managementul Deșeurilor:*
 - Eliminarea / depozitarea deșeurilor;
 - Remedierea zonelor de depozitare ilegală;
- *Planificarea unui sistem de gestionare a deșeurilor:*
 - Stabilirea Planului de investiții în domeniul deșeurilor;
 - Conștientizarea publicului;
- *Managementul Proiectului:*
 - Managementul financiar al proiectului;
- *Informare, educație și comunicare:*
 - Programe de conștientizare; relații publice.

Problemele deosebite subliniate de către reprezentanții întreprinderii au fost:

- Necesitatea implementării unui program de conștientizare periodică a populației care va conduce implicit la creșterea gradului de colectare, precum și a gradului de încasare;
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru colectarea deșeurilor (pubele/containere, utilaje de transport, curățenie strădală);
- Necesitatea organizării unei mini-stații de sortare;
- Necesitatea organizării unei compostări centralizate, respectiv procurarea de utilaje pentru o stație de compostare;
- Necesitatea administrării depozitului nou de deșuri conform după un plan de operare corespunzător;
- Necesitatea consolidării capacității instituționale;
- Analiza eficienței de extindere a serviciilor de salubritate și în zonă. În prezent sunt deservite încă două sate aflate în vecinătatea orașului Hincești. Se vor avea în vedere în principal costurile legate de transportul deșeurilor la zona de depozitare.

(4) Planificare financiară

Nu au fost identificate sisteme și proceduri de planificare financiară în cadrul operatorului IM „REGIA ARA” Hincești.

Exista totusi un buget al companiei realizat anual si aprobat, precum si o fundamentare a tarifului necesar pentru acoperirea costurilor de operare. Acestea reprezinta forme incipiente de planificare, dar exista bazele pentru a putea construi un sistem de planificare financiara corespunzator.

(5) Planificare investitii

Intreprinderea este in curs de organizare, motiv pentru care are un plan de investitii pe termen scurt care are in vedere in principal dotarea cu echipamente si utilaje. In cadrul raportarilor anuale (dari de seama) se prezinta Consiliului Local situatia existenta impreuna cu necesarul de investitii pentru anul urmator. Toate investitiile sunt aprobate direct de catre CL.

Agentia de Dezvoltare Regionale a furnizat o serie de utilaje care a suplimentat infrastructura de colectare si transport a deseurilor.

Investitiile majore sunt limitate din motive financiare. In prezent singura posibilitate de realizarea de investitii importante este data de obtinerea de granturi/donatii sau programe guvernamentale.

8 Operarea gestionarii deșeurilor la nivel regional

Din punct de vedere instituțional se consideră, pe baza experienței din alte state, că abordarea regională este cea mai potrivită măsură să asigure eficientizarea sistemului și realizarea unor economii globale.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a "Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027" autoritățile locale vor înființa asociații de dezvoltare intercomunitare.

Însă, în prezent, cadrul legal existent nu asigură posibilitatea implementării acestui sistem. Cadrul legal nu prevede modalitățile concrete de colaborare dintre autoritățile locale și nici modul și limitele de delegare a competențelor autorităților locale către aceste asociații.

Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional al abordării regionale a gestionării deșeurilor municipale

După cum s-a prezentat deja în Capitolul 2, atât *Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova*, cât și *Strategia de gestionare integrată a deșeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud* au ca obiectiv general dezvoltarea sistemelor integrate de management a deșeurilor municipale la nivel interraional, fiind definite opt astfel de zone de gestionare a deșeurilor.

Proiectul legii deșeurilor, care se află în prezent în curs de aprobare, prevede că "autoritățile administrației publice locale contribuie la stabilirea unui sistem de management integrat al deșeurilor la nivel regional și asigură cooperarea interraională în vederea stabilirii asociațiilor regionale de management al deșeurilor".

Raionul Hincesti face parte împreună cu raioanele Cimișlia și Basarabeanca din Subregiunea 1 (Zona 2 Sud Centru din Strategia Națională), pentru care se propune realizarea unui sistem de management integrat al deșeurilor. În prezent, cu suportul Agenției de Dezvoltare Ceha se află în curs de elaborare Studiul de fezabilitate.

În cele ce urmează se prezintă principalele avantaje și dezavantaje abordării regionale/zonale a gestionării deșeurilor municipale, din punct de vedere tehnic și operațional.

Tabel 23: Avantajele și dezavantajele din punct de vedere tehnic și operațional a abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale

Avantajele abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale	Dezavantajele abordării zonale a gestionării deșeurilor municipale
Posibilitate de îndeplinire mai ușor a țintelor stabilite în documentele de planificare și conformarea cu legislația în vigoare	Implementarea sistemelor regionale durează mult, existând riscul de neîndeplinire a țintelor la termenele stabilite în Strategia Națională
Costuri de investiție și operare mai scăzute și implicit tarife plătite de utilizatori mai scăzute	Mecanism de plată mai complicat decât în cazul existenței unui singur operator responsabil cu toate activitățile de gestionare a deșeurilor
Reducerea impactului asupra mediului prin reducerea numărului instalațiilor de	Posibilitatea desființării anumitor operatori de salubritate actuali

gestionare a deșeurilor, inclusiv a depozitelor de deșuri	
Gestiune unitară și mult mai eficientă	Din cauza dimensiunii mari a ariei de deservire există posibilitatea să fie întârzieri în răspunsul la solicitările, sesizările sau reclamațiile din parte utilizatorilor serviciului
Monitorizare mai bună a activității operatorului/operatorilor realizată de către toate autoritățile publice locale care fac parte din sistemul integrat	

9 Concluzii

Gestionarea deșeurilor este una din problemele dificile, ce necesita a fi rezolvata in Republica Moldova. Actualele practici de colectare, transport si depozitare a deșeurilor menajere sunt inca necorespunzatoare, generand un impact negativ asupra factorilor de mediu si asupra sanatatii populatiei.

In prezent, in orasele din Republica Moldova, problema gestionarii deșeurilor a devenit mai acuta ca urmare a cresterii cantitatii si diversitatii acestora. Deșeurile constituie surse de risc pentru sanatare si mediu din cauza continutului lor in substante toxice (ex. metale grele, pesticide, solventi, produse petroliere, etc). Unul din aspectele critice care afecteaza calitatea mediului in Republica Moldova este legat si de modul defectuos in care sunt solutionate in prezent diferite etape de procesare a deșeurilor: colectarea si transportul deșeurilor se realizeaza in mod inadecvat datorita infrastructurii inechite si insuficiente, depozitarii necorespunzatoare a unor cantitati considerabile de deșeuri care ar putea fi valorificate, lipsei capacitatilor de tratare/valorificare a deșeurilor, precum si a celor de depozitare finala construite si operate in conformitate cu standardele de mediu (in prezent deșeurile sunt evacuate in depozite neconforme - gunoiste).

Principalele probleme din domeniul gestionarii deșeurilor municipale cu care se confrunta toate autoritatile locale din Republica Moldova, rezumate deja in *Strategia Nationala de Gestionare a Deșeurilor si Strategiile regionale* inca persista. Situatia nesatisfacatoare in domeniul gestionarii deșeurilor este cauzata de o serie de probleme si/sau deficiente, dupa cum urmeaza:

- **Legislatie incompleta:** Legislatia specifica din sectorul de gestionare a deșeurilor este in proces de elaborare si armonizare cu directivele UE. Elaborarea *Strategiei Nationale de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027* si aprobarea acesteia in 2013 are ca obiectiv crearea cadrului necesar pentru dezvoltarea si implementarea unui sistem integrat si eficient din punct de vedere social, economic si de protectie a mediului. Procesul de implementare a Directivelor Uniunii Europene necesita timp si este dificil din punct de vedere tehnic. In perioada urmatoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal si institutional necesar pentru a sprijini alinierea treptata a practicilor nationale de gestionare a deșeurilor la cele ale Uniunii Europene. Principalele obstacole pentru Republica Moldova dupa transpunerea cu succes a Directivelor UE il reprezinta stabilirea unor reglementari bine definite si a unor politici de implementare a actiunilor, de asigurare a respectarii legislatiei si de creare a unor masuri de stimulare si/sau masuri coercitive in cazul nerespectarii legii.
- **Date insuficiente privind generarea si compozitia deșeurilor:** Statisticile privind deșeurile sunt inexacte si uneori ofera o imagine inexacta in ceea ce priveste cantitatile de deșeuri menajere produse, colectate si eliminate. Pana in prezent colectarea si procesarea informatiilor referitoare la tipurile si cantitatile de deșeuri s-a realizat in conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerintele europene de clasificare/raportare⁴. Astfel, baza de date pentru deșeurile menajere cuprinde date incomplete, atat despre cantitatea, cat si despre compozitia si originea acestora. Cauza se

⁴ Sursa Strategia Naționala de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

datoreaza unei diferentieri insuficiente si unor definitii neunitare ale tipurilor de deseuri, ca si unei colectari insuficiente si inexacte a datelor despre cantitatile generate (analiza deseurilor se efectueaza ocazional, de cele mai dese ori prin intermediul ONG-ilor). Lipsa infrastructurii la statiile de salubritate face ca datele despre cantitati sa fie bazate cel mai adesea, nu pe cantariri, ci pe aproximari. In multe cazuri se poate certifica falsitatea aproximarii cantitatilor de resturi (necantarite) in momentul transformarii volumelor estimate in unitati de greutate. Deasemenea, in majoritatea cazurilor lipseste orice forma de control la intrarea in depozitele de deseuri (gunoiste). Statisticile oficiale ale deseurilor sunt de multe ori privite cu circumspectie si furnizeaza o imagine inexacta despre cantitatile de gunoi menajer colectate si evacuate cu adevarat. In aceste conditii, fara informatii de baza conforme cu realitatea, este aproape imposibil de a realiza o planificare durabila a investitiilor viitoare in domeniul gestionarii deseurilor.

Datele legate de cantitatea si/sau compozitia deseurilor trebuie colectate conform unor metode bine definite, daca se doresc ca rezultatele masuratorilor si analizelor sa fie relevante si comparabile. La nivel european, se fac eforturi in vederea prelucrarii datelor si realizarea de analize de deseuri, prin aplicarea unei metodologii comune. Colectarea informatiilor despre compozitia deseurilor poate fi realizata doar in cadrul unor studii planificate corespunzator si organizate la nivel national/ regional.

- **Infrastructura precara pentru colectarea si transportul deseurilor:** In prezent autoritatile locale nu dispun de infrastructura pentru colectarea si transportul deseurilor, fapt ce conduce la un grad de salubritate redus, iar in multe zone ale oraselor serviciul de salubritate lipseste cu desavarsire. Asigurarea serviciilor de salubritate pentru localitati nu este profitabila, datorita numarului insuficient de recipienti de colectare sau a unor recipienti incompatibili cu sistemul de transport, a situatiei actuale improprie a infrastructurii rutiere, a numarului mare de locuinte individuale si uneori a distantelor mari de transport catre depozitele de deseuri. In mod specific, lipsa recipientilor genereaza timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deseurilor trebuie realizata manual. Acest tip de colectare nu este doar costisitor, dar are si un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatorului de salubritate. Astfel, apare posibilitatea contaminarii apelor de suprafata si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale. La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este inechita, prezentand un grad mare de uzura si defectiuni (echipele de intretinere utilaje de la nivelul companiilor sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice). In cele mai multe cazuri sistemul de transport este incompatibil cu cel de colectare: companiile de salubritate dispun de maximum o autospeciala, dar care nu poate fi folosita la capacitatea maxima datorita numarului insuficient de recipienti standardizati; restul utilajelor de transport sunt cu precadere tractoare, autobasculante cu vechime de peste 15 – 20 ani.
- **Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:** Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozite ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila. Chiar daca in anumite localitati a fost introdusa colectarea selectiva a unor fractii (cu precadere pentru Plastic si/sau Hartie), autoritatile se confrunta cu probleme in valorificarea acestora, intrucat piata deseurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltata.

- **Gestionarea necorespunzatoare a depozitelor de deseuri:** Depozitarea pe teren descoperit este inca cea mai utilizata metoda pentru eliminarea finala a deseurilor. Depozitele existente sunt uneori amplasate in locuri sensibile (in apropierea locuintelor, a apelor de suprafata sau subterane) si nu sunt amenajate corespunzator pentru protectia mediului, conducand la poluarea apelor si solului din zonele respective. Multe depozite nu sunt prevazute cu imprejmuire, cu intrare corespunzatoare si panouri de avertizare;

Depozitele actuale de deseuri nu sunt operate corespunzator: nu se compacteaza si nu se acopera periodic cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor, a raspândirii mirosurilor neplacute; nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit; nu exista facilitati pentru recuperarea biogazului produs sau pentru recuperarea/tratarea filtratului. Drumurile de acces spre depozite si in interiorul acestora nu sunt intretinute, devenind aproape imposibil de practicat in conditii meteorologice severe, precum zapada sau ploi torentiale. Mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozite, intrucat nu exista infrastructura necesara. Depozitele nu dispun de imprejmuire, cu intrare corespunzatoare si panouri de avertizare.

- **Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubritate si a importantei lor:** Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatilor de salubritate si a importantei lor este scazut. Acceptarea masurilor necesare imbunatatirii sistemului de gestionare a deseurilor presupune educatia, informarea si participarea publicului in luarea deciziilor. Directiva cadru privind *Deseurile*⁵ solicita ca "*Statele membre sa asigura dezvoltarea legislatiei si a politicii de deseuri printr-un un proces complet transparent*".

La nivelul institutiilor implicate in gestionarea deseurilor nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. In cele mai multe cazuri, administratiile publice locale nu dispun de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Absenta personalului este rezultatul lipsei fondurilor, dar si a lipsei posibilitatilor de formare si de educatie permanenta in acest domeniu. In plus, activitatile autoritatilor locale s-au concentrat pana in prezent asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

Activitatile de relatii publice din partea institutiilor implicate in gestionarea deseurilor se limiteaza la interventii in mass-media locala. In cazuri mai rare exista, de ex. la societatile de salubritate, puncte unde populatia se poate adresa direct pentru probleme legate de ridicarea deseurilor. In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient. Realizarea viitoarelor instalatii de gestionare al deseurilor poate fi de succes doar cand sunt cooptati si

5 Directiva cadru 2008/98/EC

generatorii de deseuri si cand investitiile facute sunt sustinute prin masuri comunicative, orientate catre actiune.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

- **Experienta insuficienta in domeniul gestionarii deseurilor la nivelul autoritatilor publice si companiilor de salubritate:** Personalul din cadrul autoritatilor locale si a companiilor de salubritate nu au beneficiat de instruire in domeniul gestiunii deseurilor decat in mod sporadic si nu poseda cunostinte suficiente cu privire la sarcinile de management integrat al deseurilor municipale.

Lipsa de experienta si instruire practica impiedica implementarea conditiilor stipulate in legislatia privind serviciul de salubritate al localitatilor. Planificarea operationala, managementul tehnic (intretinere si reparatii) de la nivelul operatorilor de salubritate sunt in mod clar deficitare; standardele privind protectia muncii si a sanatatii sunt insuficient cunoscute si aplicate la nivelul activitatii desfasurate.

Lipsa de experienta si instruire (tehnica si administrativa) se constata si la nivelul autoritatilor locale in ceea ce priveste elaborarea regulamentelor locale privind salubritatea localitatilor si promulgarea hotararilor locale pentru implementarea strategiilor, asigurarea respectarii legislatiei de catre locuitori si ceilalti generatoare de deseuri.

- **Bugetele locale limitate. Finantare insuficienta a domeniului managementului deseurilor:** Gestionarea eficienta a deseurilor presupune costuri semnificative (atat investitionale, cat si operationale) si in prezent acestea sunt prea mari pentru municipalitati. Bugetele locale nu sunt suficiente pentru a acoperi segmente importante de protectia mediului, care includ activitati de baza ale gestiunii deseurilor. De fapt, *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor pentru perioada 2013 – 2027*, prevede ca lipsa fondurilor creeaza necesitatea unei perioade de tranzitie care sa acorde timp atragerii unui numar suficient de fonduri in vederea respectarii directivelor UE privind gestiunea deseurilor. Astfel, in domeniul managementului deseurilor, pe parcursul anilor 2004-2006, autoritatile locale au beneficiat de circa 1 mln. de euro din cadrul Programului CE de buna vecinatate, actualmente fiind in derulare alte 4 proiecte sustinute in cadrul aceluasi program, bugetul caruia depaseste 15 mln. lei. Investitiile totale in domeniul gestionarii deseurilor in perioada 2005-2008, destinate procurarii containerelor, tehnicii specializate in transportarea deseurilor, lichidarii gunoistilor in ultimii ani se cifreaza la citeva milioane de euro. Din Fondul Ecologic National au fost alocate in aceasta perioada circa 51.728.911 lei, preponderent pentru lichidarea gunoistilor si amenajarea depozitelor de deseuri menajere solide, procurarea de containere si autogunoiere.
- **Grad redus de recuperare a costurilor:** Prevederile legislatiei referitoare la deseuri (in special cele privind taxele si cheltuielile) nu acopera in totalitate costurile necesare asigurarii unei gestiuni de calitate a deseurilor. Infrastructura insuficienta si neadecvata cerintelor actuale, lipsa personalului specializat in domeniul gestionarii deseurilor (deja mentionate anterior) conduc la o productivitate scazuta a serviciului de salubritate. Dezvoltarea institutionala a companiilor de salubritate si imbunatatirea performantei

economice depind de imbunatatirea infrastructurii si implicit de cresterea gradului de contractare si colectare a taxelor/tarifelor.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, APL se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui *plan de actiune* pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Revizuirea cadrului legal si institutional existent este prima conditie in implementarea cu succes a unor sisteme integrate de gestionare a deseurilor la nivel local, regional si national. Aceasta presupune, fara insa a se limita, la urmatoarele masuri:

- stabilirea modalitatilor si conditiilor-cadru ce trebuie indeplinite pentru asigurarea serviciului de salubritate, a indicatorilor de performanta, a conditiilor tehnice de prestrare a serviciului. Acestea vor reglementa conditiile de acces la serviciul de salubritate, documentatia tehnica minima care trebuie detinuta de toti operatorii care asigura serviciul de salubritate, indatoririle personalului operatorilor, conditii de functionare si asigurare a serviciului de salubritate pentru fiecare tip de activitate (colectare si transport deseuri, sortare, depozitare, curatenie stradala etc), drepturile si obligatiile operatorilor serviciului de salubritate si ale utilizatorilor/beneficiarilor serviciului, indicatori de performanta si de evaluare a serviciului de salubritate, regimul sanctiunilor
- definirea conditiilor de desfasurare a activitatilor specifice serviciului de salubritate, stabilind nivelurile de calitate si conditiile tehnice necesare functionarii acestui serviciu in conditii de eficienta si siguranta. Acestea vor reglementa cerinte organizatorice minimale pentru operatori, conditiile propriu-zise de desfasurare a activitatii – numar de locuitori, agenti economici, institutii publice, puncte de colectare, graficul/programul de colectare al deseurilor, locatia si tipul instalatiilor, fluxul deseurilor etc.
- stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de nivel unu si doi. Delimitarea clara a responsabilitatilor intre cele doua tipuri de autoritati este necesara pentru a se identifica atat autoritatea/autoritatile competente si responsabile in gestionarea serviciului (raionul sau localitatea), cat si regimul juridic al proprietatii asupra infrastructurii, mai concret cine va deveni proprietar al infrastructurii nou create.
- stabilirea modalitatilor de asociere dintre unitatile administrativ teritoriale si limitele de delegare a competentelor catre organismele/enitatiile de cooperare – asociatiile de dezvoltare intercomunitara. Cooperarea unitatilor administrativ teritoriale, prin intermediul asociatiei de dezvoltare intercomunitara este forma indicata prin *Strategia nationala de gestionare a deseurilor*. Din punct de vedere teoretic aceasta abordare poate fi considerata corecta, dar implementarea acesteia se va desfasura cu dificultati, deoarece regimul juridic al acestei forme de asociere nu este clar definit in legislatia in vigoare. Este necesara stabilirea responsabilitatilor asociatiei prin identificarea clara atributiilor si functiilor acesteia si a responsabilitatilor care vor fi delegate acesteia de catre autoritatile locale.
- definirea conditiilor de delegare a serviciului catre operatori publici sau private. Conditiiile de delegare si forma de prin care se realizeaza aceasta (concesiune,

parteneriat, atribuire directă etc) trebuie clar identificate și determinate. În prezent s-a constatat că în marea majoritate a cazurilor, operatorii – întreprinderile municipale, deși sunt fondate de o singură autoritate locală, prestează serviciul și pe raza altor localități, situație care contravine chiar dispozițiilor legale existente. De asemenea s-a constatat că între operatori și unitățile administrativ teritoriale nu există clar definite drepturile și obligațiile acestora, neexistând vreun contract între cele două părți.

- **stabilirea de parghii pentru constringerea beneficiarilor serviciului de a încheia contracte de prestări servicii cu operatorii.** Obligativitatea încheierii contractelor între beneficiarii serviciului și operatori trebuie instituită prin lege și sancționată adecvat în cazul nerespectării. Se poate, de asemenea, stabili obligația autorității locale de a suporta din bugetul local plata contravalorii serviciului furnizat de operator beneficiarilor acestuia care nu încheie contract, urmând ca printr-un sistem de taxe aceasta să își recupereze sumele achitate operatorului de la populație.
- **stabilirea structurii-cadru a calculului tarifelor.** Este necesară stabilirea unei structuri cadru care să includă toate costurile aferente astfel încât să se asigure viabilitatea economică a operatorilor prestatori. În structura tarifelor trebuie să fie incluse toate cheltuielile aferente prestării activității, respectiv: cheltuielile pentru combustibilul utilizat (ex. se stabilesc în funcție de tipul mașinii folosite, de consumul de combustibil, de cantitatea de deseuri colectată, transportată și depozitată și de distanța de transport); cheltuielile cu energia electrică tehnologică; cheltuielile cu amortizarea; cheltuielile cu redevența; cheltuielile cu materiile prime și materialele consumabile și cu piesele de schimb; cheltuielile pentru protecția mediului; cheltuielile cu munca, atât pentru persoana operator, cât și pentru cel administrativ; cheltuieli de reparații; cheltuieli pentru închiderea depozitelor; cota de profit. Se recomandă folosirea unei formule pentru ajustare care să poată fi aplicată, în funcție de condițiile stabilite, fără a mai fi necesare aprobări de fond din partea Consiliilor locale. În această situație, acestea vor verifica doar dacă se impune aplicarea ajustării și dacă modul de calcul este corect.
- **definirea condițiilor de aprobare/refuzare a majorării și/sau ajustării tarifelor.** Condițiile de stabilire, majorare și ajustare a tarifelor trebuie clar specificate și definite. Pentru aceasta este nevoie în primul rând să se stabilească un nivel maxim al suportabilității tarifului și modul de calcul al acestuia. Refuzul aprobării majorării sau ajustării tarifului, trebuie să aibă la bază doar depășirea acestui nivel.
- **stabilirea modului de plată/finanțare a serviciului prin taxă instituite de autoritățile locale.** Posibilitatea autorităților publice locale de a stabili o taxă de salubritate trebuie prevăzută și în legea serviciilor publice.

Totodată, la identificarea măsurilor de îmbunătățire a sistemului de salubritate în fiecare localitate trebuie să se aibă în vedere și faptul că fiecare grup interesat în realizarea activității are diverse nevoi, după cum urmează:

A. Autoritatea Publică Locală are ca obiective/nevoi:

- îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor prin promovarea calității și eficienței serviciilor publice de salubritate;
- creșterea calității vieții cetățenilor prin stimularea mecanismelor economiei de piață, realizarea unei infrastructuri edilitare moderne, atragerea investițiilor profitabile pentru comunitatea locală;
- dezvoltarea durabilă a unor servicii care să asigure protecția mediului inconjurator;

- organizarea serviciilor publice de salubritate, astfel incat să satisfaca nevoile populatiei, ale institutiilor publice si agentilor economici.

B. Utilizatorii serviciilor de salubritate au ca obiective/nevoi:

- sa beneficieze de servicii de calitate si sa locuiasca intr-un oras curat;
- sa nu fie nevoiti sa respire aer infestat datorita depozitarilor clandestine/ilegale de deseuri.

C. Prestatorul de Servicii de Salubritate are ca obiective/nevoi:

- prestarea serviciilor in conditii de calitate, cu respectarea prevederilor legale;
- asigurarea continuitatii serviciului de salubritate si realizarea unui profit corelat cu calitatea si cantitatea serviciului prestat.

MASURI

In continuare sunt sintetizate de catre Consultant masurile care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu, APL si de catre operatorii de salubritate. Masurile propuse in cadrul studiului au doar caracter de recomandare si se doresc a fi utile in realizarea unui sistem viabil de gestionare a deseurilor atat la nivel local, cat si regional/national.

(1) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu

Aspecte institucionale si legale	Masura 1	Armonizarea legislatiei in domeniul gestionarii deseurilor cu aquis comunitar. Crearea cadrului legal secundar privind desfasurarea serviciilor de utilitate publica: <ul style="list-style-type: none"> ➔ Stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de grad unu si doi in domeniul gestionarii deseurilor ➔ Stabilirea conditiilor legale de delegare a responsabilitatilor catre operatori ➔ Introducerea taxei ca modalitate de finantare a serviciului de salubritate, in legea serviciilor publice. ➔ Instituirea obligativitatii beneficiarilor de a incheia contracte cu operatorii. ➔ Stabilirea modului de constituirea a asociatilor intercomunitare si a responsabilitatilor delegate acestora de catre autoritatile locale
	Masura 2	Realizarea unui ghid al celor mai bune practici pentru toti operatorii de salubritate
	Masura 3	Realizarea unui Manualului privind activitatile specifice din domeniul gestiunii deseurilor municipale destinat APL si operatorilor de salubritate
	Masura 4	Intensificarea dezbaterilor publice si a campaniilor de promovare a strategiilor si programelor nationale si regionale la nivelul tuturor autoritatilor publice locale si a generatorilor de deseuri.

	Masura 5	Este imperios necesar marirea numarului de personal specializat in domeniul gestiunii deseurilor la toate nivelele organizatiilor implicate.
	Masura 6	Organizarea periodica de sesiuni de instruire in domeniul gestionarii deseurilor pentru autoritatile locale.
	Masura 7	Realizarea unui studiu la nivel national privind compozitia deseurilor si indicele de productie, planificat si organizat de Ministerul Mediului, care poate servi ca o baza preliminara de date pentru localitati.
	Masura 8	Realizarea unei baze de date complete si sigure pentru planificarea gestionarii deseurilor presupune elaborarea de norme si proceduri la nivel national/regional de catre autoritatile competente de mediu.
	Masura 9	Anticiparea tuturor problemelor care pot apare ca urmare a intarzierilor inregistrate in construirea noilor depozite conforme si implementarea proiectelor regionale pentru a sprijini autoritatile locale in identificarea din timp a masurilor tranzitorii ce se impun in astfel de situatii.

(2) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice locale

Aspecte institutionale si legale	Masura 1	Elaborarea de Norme/ Regulamente de salubritate pentru localitati, care sa includa atat modul de gestionare a deseurilor, cat si responsabilitatile utilizatorilor serviciului, precum si penalitati in caz de neconformare sau neplata a serviciului.
	Masura 2	Stabilirea unei structuri a taxei/tarifului pentru serviciul de salubritate si conditii de aprobare a acestuia.
	Masura 3	Stabilirea de indicatori de monitorizare pentru activitatea operatorului de salubritate.
	Masura 4	Constituirea unei asociatii intercomunitare la nivelul mai multor localitati pentru managementul integrat al deseurilor, prin intermediul carora sa poata fi promovate proiecte in vederea atragerii de fonduri comunitare si implementarea unor sisteme de gestiune a deseurilor la standarde europene.
	Masura 5	Accesarea de fonduri destinate managementului integrat al deseurilor, inclusiv pentru inchiderea gunoistilor existente
	Masura 6	Marirea numarului de personal responsabil cu problemele de gestionare a deseurilor la nivelul fiecarei APL si participarea periodica la sesiuni de instruire si schimb de experienta cu alte comunitati.
	Masura 7	Colectarea de informatii privind indicele de productie si compozitia deseurilor solide din gospodariile rurale in vederea dezvoltarii strategiilor locale pentru managementul deseurilor.

Colectarea si transportul deseurilor	Masura 8	Stabilirea celor mai eficiente scheme de colectare si transport deseuri/ extinderea serviciilor orășenești de colectare a deșeurilor
	Masura 9	Achizitionarea de recipiente pentru precollectarea deseurilor menajere
	Masura 10	Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri ; dotarea acestora cu recipiente in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere
	Masura 11	Sprijinirea operatorului de salubritate pentru imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
Tratarea si valorificarea deseurilor menajere	Masura 12	Realizarea de parteneriate de tip public – privat cu producatorii si reciclatorii de ambalaje poate constitui bazele unui sistem viabil si eficient in valorificarea acestor tipuri de deseuri.
	Masura 13	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 14	Accesarea de fonduri destinate realizarii unor intalatii de sortare si/sau tratare a deseurilor menajere.
Depozitarea deseurilor	Masura 15	Reducerea numarului de gunoisti existente si promovarea depozitelor de deseuri tranzitorii care sa deserveasca mai multe autoritati publice locale
	Masura 16	Operarea depozitelor de deseuri cu respectarea normelor de protectia mediului si sanatatii
	Masura 17	Imbunatatirea infrastructurii gunoiestelor existente prin masuri de ecologizare si operare
	Masura 18	Salubritatea zonelor cu aspect inestetic (eliminarea depozitelor ilegale).
Constientizarea populatiei in domeniul gestionarii deseurilor menajere	Masura 19	Realizarea de programe de constientizare a populatiei in domeniul gestionarii deseurilor, inclusiv in ceea ce priveste plata serviciului. Campaniile de constientizare trebuie sa fie clare, simple si usor accesibile pentru majoritatea cetatenilor.
	Masura 20	Utilizarea tuturor metodelor de informare si stimulare a populatiei si agentilor economici. Implicarea tuturor celor interesati in promovarea campaniilor de constientizare: scoala, biserica, ONG-urile, agenti economici, politicienii, etc.
	Masura 21	Realizarea de materiale informative pentru gestionarea corecta a deseurilor: panouri publicitare, pliante, brosure, etc.
	Masura 22	Redactarea de proiecte de constientizare a producatorului de deseuri in parteneriat cu ONG-urile locale si/sau operatorii de salubritate pentru atragerea de fonduri nerambursabile.

	Masura 23	Promovarea si organizarea sistemelor de colectare selectiva a deseurilor la sursa, prin diferite sisteme: ore de ecologie si actiuni educative la nivelul unitatilor de invatamant, etc.
	Masura 24	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 25	Organizarea de concursuri si actiuni educative la nivelul unitatilor scolare, sustinute de autoritatea locala, operatorii de salubritate si organizatiile nonguvernamentale din zona, pentru colectarea selectiva a deseurilor reciclabile.

(3) Masuri care ar trebui implementate de catre operatorii de salubritate

Aspecte institucionale	Masura 1	Asigurarea unui grad cat mai mare de incheiere a contractelor cu utilizatorii serviciului si de colectare a tarifului prin masuri comune cu APL
	Masura 2	Implementarea unui sistem de evidenta a cantitatilor de deseuri gestionare, pe tipuri de deseuri
	Masura 3	Incheierea de parteneriate cu producatorii de produse in vederea implementarii in comun a sistemelor de colectare separata pentru anumite fluxuri de deseuri (deseuri de ambalaje, deseuri de echipamente electrice si electronice, baterii si acumulatori)
Aspecte tehnice si operationale	Masura 4	Implementarea unui sistem de colectare si transport eficient. Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri; dotarea acestora cu recipienti in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere, in parteneriat cu APL.
	Masura 5	Imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
	Masura 6	Elaborarea si aplicarea unui plan de operare a gunoistilor actuale astfel incat sa se asigure un impact cat mai scazut asupra mediului si sanatatii populatiei
	Masura 7	Realizarea de masuratori privind determinarea indicelui de generare a deseurilor menajere, precum si a compozitiei acestora
	Masura 8	Realizarea de campanii de informare si constientizare pentru utilizatorii serviciului atat in ceea ce priveste modul de gestionare a deseurilor, dar si in ceea ce priveste importanta platii serviciului
	Masura 9	Perfectionarea sistemului de contractare
Aspecte financiare	Masura 10	Implementarea unui sistem de colectare separata a deseurilor municipale concomitent cu identificarea potentialilor reciclatori
	Masura 11	Implementarea unei solutii electronice pentru contabilitatea companiei este o necesitate

	Masura 12	Elaborarea unui model de calculare si actualizare a tarifului de salubritate care sa acopere costurile operationale si pe cele investitionale
Aspecte organizatorice	Masura 13	Achizitionarea unui program software pentru evidenta personalului
	Masura 14	Elaborarea Politicii de personal a Intreprinderii
	Masura 15	Instruirea angajatilor cu prevederile politicii de personal, drepturile si obligatiunile personale, in domeniul gestionarii deseurilor.
	Masura 16	Crearea unui centru de asistenta clienti

Masurile care vor fi propuse pentru imbunatatirea performantelor vor fi detaliate in Planul de Imbunatatire a Serviciilor care va fi elaborat in urmatoarea etapa a proiectului.